

Notulen Statencommissie Financiën, Economische Zaken en Bestuur (FEB) van 20 januari 2023

Inhoud

Presentiellijst	3
Aanwezig:	3
6 Heropening, mededelingen voorzitter en inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder	6
7 Spreekrecht externen	6
8 Notulen	6
9 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen	6
10 Voorraadagenda	7
11 Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen	7
12 BESTUUR	7
12.1 Bespreking Integis-rapport	7
13 FINANCIËN	27
13.1 G-22-047 Statenvoorstel inzake Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF).....	27
ten behoeve van Mijnwater, brief GS van 22-11-2022 (GS DOC-00361325)	27
13.2 G-22-062 GEWIJZIGD Statenvoorstel Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) ten behoeve van investering in het circulair subfonds Polestar Circular Debt Fund (PCDF), brief van GS van 20-12-2022 (GS DOC-00384095).....	49
13.3 G-22-060 Statenvoorstel inzake Financiële verordening 2023, brief GS van 20-12-2022 (GS DOC-00390683)	68
13.4 G-22-058 GEWIJZIGD Statenvoorstel Afsprakenkader Enexis Holding N.V. inzake Rijksparticipatie en eenmalige dividenduitkering Fudura, brief GS van 18-1-2023	82
13.5 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	96
14 Schorsing	96

Presentielijst van de leden van de commissie FEB voor de vergadering van 20 januari 2023

Voorzitter

Thewissen, drs. M.W. (agendapunt 1 tot en met 13.1)

Bosch, M.Th. (agendapunt 13.2 tot en met 14)

Griffie

Birgelen-Droog, mevrouw L.G.M. van

Schulkens, mevrouw J.A.M.

Leden

Partij

Aanwezig:

Baneke, P.D.

GroenLinks

Bijnen, H.M. van

PVV

Bosch, M.Th.

PVV

Caldenberg, M. van

SP

Claassen, drs. R.A.B.

PVV

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.

CDA

Ernst, R.A.M.M.

PVV

Heldens, ing.T.M.

VVD

Ijpelaar, W.A.J.

CDA

Kuntzelaers, J.J.M.

PvdA

Lodewijks, drs. A.J.V.C.

VVD

Plusquin, P.S.M.L.

Partij voor de Dieren

Thewissen, drs. M.W.

SVL

Wageningen, ir. J. van

D66

Werrij-Wetzels, L.L.M.

CDA

Westhoff, ir. R.J.H.

BVNL

Afwezig

Palmen BBA, E.C.C.

Omzien!

Smeets, B.B.P.M.

SVL

College van Gedeputeerde Staten

Roemer, E.G.M. (CdK)

Gaans-Gijbels, M.W.A. van

Roest, A.G.M.

Burgercommissieleden

Beucken, L. van den

LOKAAL-LIMBURG

Est, B. van

50PLUS

Overige aanwezigen

Agendapunt 12.1:

De heer B. Bruin (directeur Integis)

Agendapunt 13.3

De heer G. Vonken (Financieel adviseur)

Notulist

Het Notuleercentrum

6 Heropening, mededelingen voorzitter en inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder

De voorzitter: Goedemorgen, iedereen. We hebben quorum, dus ik wil iedereen verzoeken om zijn plaats in te nemen. Dan heropen ik de vergadering, en we gaan snel beginnen want we hebben een lange agenda. En het streven is deze vergadering uiterlijk om 17:30 uur te schorsen. Voordat ik dat doe even de nieuwe fractie welkom heten. Fractie Belang van Nederland, met de heer Westhoff: gefeliciteerd. Mevrouw Palmen zou ik ook willen feliciteren, maar die heeft zich afgemeld wegens ziekte. En dat geldt ook voor de heer Smeets, van Samen voor Limburg. Dus daar hebben we afmeldingen van ontvangen. Zijn er vanuit de commissie nog vragen voor de rondvraag? Nee, dat is niet het geval. Zijn er vanuit GS nog mondelinge mededelingen? Ik kijk even, dat lijkt ook niet het geval te zijn. Aangezien we een volle agenda hebben: altijd het verzoek om constructief te vergaderen. Nou, ik ben niet anders gewend van u. En niet in herhaling vervallen, et cetera et cetera. Ik zal weer strikt de interrupties gaan bijhouden; en ook de spreektijden, maximaal vijf per fractie, per termijn, per commissie, of interruptie naar Gedeputeerde Staten. En ik merk ook dat we tijdens de vergadering even een logisch moment moeten kiezen om te schorsen voor de lunch, en ook voor de overdracht van het voorzitterschap van deze vergadering.

7 Spreekrecht externen

De voorzitter: Er hebben zich geen insprekers gemeld.

8 Notulen

De voorzitter: Tot de vaststelling gaan we over van de notulen van 2 en 9 december. En die laatste is gewijzigd, maar die wijziging op pagina 64 betreft een niet-inhoudelijke aanpassing van de notulen. Dus dat gezegd hebbende wil ik met uw goedvinden beide notulen van die vergaderingen vaststellen. Dat is het geval.

9 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen

De voorzitter: Zijn er op- of aanmerkingen over? Nee? Dan stel ik die ook bij deze vast. Oké, de heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, motie 2789, daarin vraagt Marlou Jenneskens op 5 november 2021 om inzicht in de grond- en vastgoedportefeuille. En later hebben we nog een keer in een motie vastgelegd wat we dan precies willen weten. En dat is nog steeds niet uitgevoerd. En de voorzitter van deze commissie heeft in mei vorig jaar al eens gevraagd om het eindelijk eens af te doen, maar dat is nog niet gebeurd. Dus dit ligt al twee jaar. Wanneer wordt het uitgevoerd? En dan daaraan gekoppeld, dat is voor het volgende agendapunt geloof ik, de voorraadagenda. Vastgoedbeleid staat eigenlijk wel op ons netvlies maar niet meer op onze voorraadagenda. Kan dat terug op de voorraadagenda? Dank u wel.

De voorzitter: Als antwoord op uw eerste vraag: dan zal deze voorzitter van deze commissie dat nogmaals aankaarten. Dat is één. Uw andere vraag – mij wordt ingefluisterd dat die wel op de agenda staat van PS. En dat die daar ook gewoon vooruit is geschoven. Maar hij wordt dus wel behandeld, staat wel op de agenda, maar niet in deze voorraadagenda. Ja, beantwoordt dat uw vraag? De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Volgens mij moeten we even twee dingen onderscheiden. De stukken waar de heer Van Wageningen over vraagt, de grondposities, en het op de agenda hebben van het stuk over vastgoedbeleid. En we hebben die in de commissie Vastgoedbeleid behandeld. En toen niet in de Staten behandeld omdat we die stukken van de heer Van Wageningen nog wilden hebben. En toen werd ons eigenlijk in het vooruitzicht gesteld: dat komt vrij snel. Maar ja, gaan we daar deze Statenperiode nog een keer een klap op geven, of niet? Dat is eigenlijk de vraag. Want de vraag is: staat het niet op de agenda van Provinciale Staten? En dan bedoel ik niet de voorraadagenda, maar de reguliere vergaderagenda.

De voorzitter: Een terechte vraag, ik zal die meenemen. Ik moet daar nu het antwoord op schuldig blijven. Dus in overleg met de Griffie zal ik daar snel op terugkomen. De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik denk dat de heer Van Wageningen hier wel een terecht punt aanstipt richting ons allemaal. Toelichting: 9 mei 2022, deadline is verlopen, voorzitter verzoekt om afdoening. Ja, welk mechanisme hebben wij behalve je eigen moties heel goed in de gaten houden dat zoiets ook daadwerkelijk uitgevoerd wordt. Want dit begint inderdaad wel erg lang te duren. Los van de inhoud van de motie of je het daarmee eens bent, het gaat gewoon even om het systeem. Misschien kan dat ook even toegelicht worden, bij de stukken die dan hopelijk snel komen naar onze commissie.

De voorzitter: Dank u wel, uw punt is duidelijk. En dat zullen we zeker meenemen. Ja, terecht punt. Ja? Oké. Dan dank u wel.

10 Voorraadagenda

De voorzitter: Dan zijn we bij agendapunt 10, de voorraadagenda, waar de heer Van Wageningen al op vooruitliep. Maar u heeft kennis kunnen nemen van de voorraadagenda's van de interim Statencommissie en van de overige FEB-activiteiten. En per abuis is daarin vergeten op te nemen: de infosessie van het ZRK-rapport over de Meta-evaluatie integriteit Limburg. Dat is hersteld. En u heeft in de vergadering van 9 december ingestemd met een afwijkende procedure ter behandeling van dat rapport. En de presentatie met tevens de gelegenheid tot het stellen van vragen staat gepland voor 27 januari. En de behandeling van het Statenvoorstel staat gepland voor 3 februari. En die laatste is nu dus wel terug te vinden op de voorraadagenda. Maar dat gezegd hebbende stel ik de voorraadagenda met uw goedvinden hierbij vast. Dank u wel.

11 Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen

De voorzitter: Dan zijn we bij agendapunt 11: ingekomen stukken en uitnodigingen. Die wil ik dan bij deze ook vaststellen.

12 BESTUUR

12.1 Bespreking Integis-rapport

De voorzitter: Het Integis-rapport is 1 november ter beschikking gekomen, en op verzoek van uw commissie is de behandeling naar voren gehaald, zoals dit ook besproken is alvorens u de beide Statenvoorstellen over de LEF, de financieringsvoorstellen, bespreekt. We behandelen dit voorstel in één termijn. Ik geef eerst de commissie het woord, waarbij ik een spreektijd aanhou van maximaal vijf

minuten per fractie, waarna de Gouverneur uw vragen beantwoordt. En ik geef als eerste het woord aan de fractie van de VVD, de heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Voorzitter, er ligt vandaag een rapport voor ons van Integris: een balletje wat eigenlijk aan het rollen gekomen is toen er een stevig artikel in dagblad De Limburger verscheen. Dus wat dat betreft toch goed dat we nog een goede onderzoeksjournalistiek hebben in Nederland die ons af en toe ook eens een keer heel kritisch volgt en verbonden partijen volgt. Soms is dat niet leuk, maar wel goed om dat te hebben in Nederland. De VVD is van mening dat de Gouverneur hier goed in gehandeld heeft door direct een onderzoek in te stellen naar feiten. Want feiten spreken altijd voor zich. Wij zijn immers geen politieagent of rechter hier in deze commissie. En ik was eigenlijk ook niet van plan om dat vandaag te gaan spelen. Dat heeft een deugdelijk rapport opgeleverd, naar onze mening. En daarin constateren wij wel dat er geen strafbare feiten gepleegd zijn. En ja goed, ik kom uit Meijel. Ik weet zo'n beetje de historie van degene aan wie het krediet verstrekt is, wat daar gebeurt op zo'n park, wat daar allemaal wel en niet legaal gebouwd is. Maar we komen hier toch neer op een zakelijke transactie. En iemand die zoveel geld uitleent ga ik ervan uit dat die onderzoek doet. Maar het rapport is wat dat betreft wel heel helder. Er is geen sprake van tegenstrijdig belang. Er zijn mechanismes om belangenverstrengeling te voorkomen. En die hebben blijkens het rapport gewerkt. En dan kunnen we er nog van alles van vinden. Dan kan het ook nog verschillende geuren hebben, daar kan iedereen iets van vinden. Maar ja, ik vind hem verder heel lastig wat wij hier als commissie vandaag nog mee moeten. Er ligt een deugdelijk rapport, en ik denk dat hier door de Gouverneur goed gehandeld is. En daar wil ik het eigenlijk bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Dat roept een vraag op bij de heer Van Wageningen. De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): U bent kennelijk goed op de hoogte, en kennelijk weet u dingen wat er op Stille Wille Meijel gebeurt. Nu concludeert u uit dit rapport dat de directeur van het LEF aan zijn onderzoeksverplichtingen heeft voldaan. Maar vindt u ook dat hij goed onderzoek heeft gedaan? En vindt u dat hij daar de goede conclusies uit getrokken heeft?

De voorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, hij wordt heel ingewikkeld nu, omdat we het over een privékwestie hebben en niet over het handelen van de directeur in functie. En ik weet ook, ik ben daar niet naïef in, dat in de buitenwereld men soms andere normenkaders hanteert dan wij. En ik kan me goed voorstellen dat op het moment dat iemand met zijn privégeld een goede investering kan doen – de mooiste bloemen groeien immers langs het ravijn, wordt wel eens gezegd – daar een goede vergoeding voor krijgt, dat hij privé een beslissing maakt die ik niet zou maken, omdat ik hem niet moreel vind. Maar ja u weet natuurlijk, het bedrijfsleven is niet altijd even moreel daarin. En ja, voor mij is dat wel een constatering, dat er aan de wettelijke kaders voldaan is. Ik vind hier persoonlijk iets van, maar ik vind hier als Statenlid... Ja, wat moet ik hier als Statenlid van vinden, dat is eigenlijk mijn worsteling die ik vandaag heb. Ik ben geen rechter. Ik denk dat er een deugdelijk onderzoek gedaan is naar: zijn hier strafbare feiten gepleegd en is hier een vermenging van belangen opgetreden met het LEF. Dat zou zeer kwalijk zijn, en daar had ook op opgetreden moeten worden. Maar ik heb het al vaker gezegd, wij zijn hier geen inquisitie. En ik wil dat ook niet gaan spelen.

De voorzitter: Dank u wel. Dat roept een vraag op bij de heer Van Caldenberg. Aan u het woord.

De heer Van Caldenberg (SP): Op het moment dat een commerciële organisatie die ingehuurd wordt door de Provincie op basis van de wet- en regelgeving concludeert dat het geen investering is die ze kunnen doen, hoe moreel vindt u het dan dat de directeur van diezelfde organisatie zegt: ja nee maar, ik kan het weliswaar niet vanuit mijn rol als vertegenwoordiger van de overheid, maar weet u wat, privé doe ik het gewoon op mijn kap nemen. Wat zegt dat over het beeld wat de buitenwereld heeft over de overheid, en mensen die bij de overheid aan de slag zijn.

De voorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, volgens mij hebben we het hier niet over de overheid, maar over een verbonden partij. Dat is één. Dat is echt een groot en belangrijk verschil, want daar gelden ook andere objectieve normenkaders voor. Ik zie hier ook dat daar binnen het LEF niet overal even veel sprake van was, van die normenkaders. Dus dat de toetsing subjectief is. En ik wil eigenlijk wegblijven van subjectieve normenkaders die achteraf opgelegd worden. Je hebt gewoon een verschil tussen iemands privéhandelen en iemands handelen in functie. En ik kan daar moreel van alles van vinden. Nogmaals, ik ken de historie van het park en degene die het geld heeft aangenomen. Maar ja goed, ik zou die investering zelf niet gedaan hebben, maar het is aan iedereen zelf om dat te doen. En nogmaals, ik vind hem daarom ook ingewikkeld om hier... Kijk, het is natuurlijk wel verleidelijk in de politiek om van alles te vinden en te roepen. Dan krijg je misschien nog een keer een leuke quote in de krant dat je er stevig in gaat, maar ik weet niet of dat is hoe wij ons zouden moeten gedragen hier vandaag.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Volgens mij is het niet de bedoeling om mensen te scapegoaten, of zo. Maar waar het over gaat is: stel u nu voor, het was iemand van ons geweest of iemand van het College of een hoge ambtenaar. Hadden wij dan op dezelfde manier gesproken? Want voor de buitenwereld vertegenwoordigt het investeringsfonds het LEF de Provincie Limburg. Want wij zijn 100% aandeelhouder. Maar u zegt: daar gelden andere kaders voor. De vraag is of die kaders dan juist zijn. En we kunnen die niet achteraf gaan goedkeuren, die veranderde kaders. Dat snap ik. Maar is het niet noodzakelijk dat we scherper kijken naar dit soort kaders?

De voorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, ik vraag me eigenlijk een beetje af wat de heer Van Caldenberg nu precies van mij wil. Dat is één. Twee is, als wij het geweest waren. Ja, als u het geweest was, als de CdK het geweest was, dan hadden wij wel degelijk iets te bespreken gehaald, vandaag. Want dan waren er wellicht gedragscodes overtreden. Ik constateer blijkens het rapport dat dat hier niet het geval is. En je gaat achteraf geen wetgeving toepassen op iets waar je gaandeweg de rit achter komt. En ik denk dat het nooit verkeerd is om een gesprek te voeren, van: hoe gaan wij om met verbonden partijen, maar ik ben ook wel eens benieuwd naar hoe bijvoorbeeld de Commissaris van de Koning daarop reflecteert. En dat is niet iets wat ik hier tussen de soep en de aardappelen door wil doen. Je kunt altijd leren van zaken die je tegenkomt, maar ik vind wel dat je altijd feitelijk en correct ernaar moet kijken. En dat je ook niet mensen zomaar voor de bus moet gooien, ondanks dat je er misschien persoonlijk iets van vindt. Maar ik vind dat daar ons ambt niet op dit moment de juiste... Ja, ik vind dat het niet aan ons is om daar nu iets mee te doen. Maar we kunnen altijd het gesprek voeren over: hoe willen wij omgaan met gedragsregels voor verbonden partijen. Maar ja, dat is ook alles wat ik u kan geven. En dan kunt u mij nog tien keer interrumpen, maar daar moet u het mee doen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan stel ik voor dat de heer Van Caldenberg begint met zijn termijn. Aan u het woord.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, dank u wel. Want ik denk dat de heer Heldens gelijk heeft als hij zegt dat het rapport concludeert dat de regels zijn toegepast, en dat er in die zin niets is gebeurd wat niet aan die regels voldoet. De vraag is, en dat leert dit rapport, of de regels voldoen en de wijze waarop wij daarmee omgaan. En wij, dan heb ik het over de vertegenwoordigers in de breedste zin van de overheid. En dan begint dat bij ons als Statenleden, het College, de ambtelijke organisatie. En daar zijn allerlei richtlijnen voor. Wij hebben een aantal verbonden partijen, en daar mogen wij ook best wel wat verwachtingen bij hebben. Wij mogen best wel de verwachting hebben dat bestuurders bij verbonden partijen zich enigszins op de hoogte stellen van wat er vanuit hun eigen professionele organisatie, wat er speelt in het omveld van investeringen die ze privé doen. Dat mogen we best wel verwachten. En dan zijn de regels niet overtreden, maar moreel voelt het voor die burger wel heel vervelend. Het gevoel dat als mensen ergens wonen, dat de overheid meewerkt aan zaken, niet direct maar via de achterdeur, aan zaken die eigenlijk het daglicht niet kunnen verdragen, dat is eigenlijk een heel groot probleem maatschappelijk. Want dat zegt eigenlijk dat de overheid heel erg moralistisch aan de voorkant handhaaft aan de ene kant, maar aan de achterkant misschien wel zelf het helemaal niet zo erg vindt en af en toe een oogje dichtknijpt bij ondermijnende activiteiten. En dat moeten we met zijn allen niet willen. We zullen met elkaar ervoor moeten zorgen dat die integriteit van de Provinciale overheid, en die investeringen die we doen maatschappelijk, dat die niet door de samenleving als ondermijnd kan worden ervaren. En dat betekent dat we de mensen die dat voor ons uitvoeren... En die mogen natuurlijk best fouten maken, dat is allemaal het punt niet. Maar we zullen wel ervoor moeten zorgen dat we uitstralen dat we dit soort zaken niet willen. En ik vraag me dan ook af: wat gebeurt er nu met dit rapport? Want onze fractie zou het heel vervelend vinden als we over een half jaar een bestuurder van een ander fonds van deze Provincie hebben die privé een verkeerde investering heeft gedaan, en die dan weer in de krant komt et cetera. Dus welke lessen trekken we er nu uit? Welke maatregelen nemen we om te voorkomen dat het zich herhaalt? En ook, hoe zorgen we ervoor dat wij beter in beeld hebben wat er hier nou gebeurt? Daar ben ik wel benieuwd naar. Hoe zorgen we ervoor dat we de governance bij het LEF op orde krijgen, en dat we de andere morele subjectieve kaders die er dus kennelijk gelden bij dit soort organisaties, dat we die in lijn brengen met datgene wat wij proberen te vertegenwoordigen wat de samenleving vindt. Dus daar zou ik het in eerste instantie bij willen laten, voorzitter.

De voorzitter: Er is ook één termijn, dus dat komt goed uit. De heer Baneke, aan u het woord.

De heer Baneke (GroenLinks): Ik kan mij grotendeels vinden in de woorden van de heer Heldens. Ik denk dat naar aanleiding van deze kwestie een onderzoek is geïnitieerd wat deugdelijk is, in ieder geval in mijn lekenogen. Heeft voor mij geen nieuwe vragen opgeroepen. En ik denk dat het verstandig is om de privépersoon en de personen in het arbeidzame leven wel min of meer te scheiden. En ik kan me voorstellen dat mijn buurman daar een vraag mee heeft. Die heb ik zelf ook, maar die vind ik niet van dusdanige importantie op dit moment dat ik daar verder nog veel woorden aan wil vuilmaken.

De voorzitter: Dat is helder, dank u wel. De heer Van Est, 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja dank u, voorzitter. Als 50PLUS nemen wij kennis van dit rapport van Integris. En de algemene indruk is dat daar weinig aan de hand is. En toch voelt het ongemakkelijk. Voor 50PLUS blijft voorop staan dat het in zijn algemeenheid duidelijk moet zijn wat er met publiek

belastinggeld gebeurt. Volledige transparantie moet het uitgangspunt zijn. En de principiële vraag die je zou moeten stellen: als er een beheerder is van middelen van overheid en Provincie, of deze beheerder dan ook als privépersoon belangen heeft. Het feit dat al contact werd gezocht door Stille Wille met het LEF, terwijl een van de personen als financier betrokken was, voelt niet goed. Het is te prijzen dat meteen werd doorgeschakeld naar een andere bestuurder, maar prettig voelt het niet. En 50PLUS vraagt zich af of we betrokkene niet moeten gaan behoeden voor een dergelijke situatie. Was er geen privé-investering gedaan, dan hadden we ook geen rapport nodig gehad. En was de privé-investeerder geen bestuurder van het LEF geweest, dan was er ook geen rapport nodig geweest. Het is nu actueel naar aanleiding van een publicatie in De Limburger, omdat er een hypotheek was aan eigenaren die niet van onbesproken gedrag waren. Ik citeer de krant van De Limburger. Maar was het ook naar boven gekomen indien de hypotheek was aangeboden aan eigenaren van onbesproken gedrag? Bij punt 20 staat dat in het rapport geen inhoudelijk oordeel wordt gegeven omdat de afwegingen van subjectieve aard zijn en een morele component bevatten. Deze morele component vinden we als 50PLUS ook belangrijk, omdat het naar onze mening absoluut noodzakelijk is om het vertrouwen van de burger in de overheid terug te winnen. En de vraag is: hoe gaan we dat doen.

De voorzitter: Dank u wel. En dat roept nog een vraag op bij de heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, op twee punten maakt u het uzelf en ons makkelijk. Ik doe even het tweede punt. U maakt onderscheid tussen objecten om in te investeren van onbesproken en besproken gedrag. Is uw analyse zo dat het hier om het bespreken van het gedrag gaat? Is het niet zo dat we gewoon weten dat er een illegaal verdienmodel op Stille Wille is? Illegaal, niet besproken of onbesproken. We weten dat het illegaal is. Dus hij investeert in een illegaal model. Niet in een besproken model, maar in een illegaal verdienmodel.

De voorzitter: Wat is uw vraag, mijnheer Van Wageningen?

De heer Van Wageningen (D66): Realiseert u zich dat? Maakt u het zichzelf niet wat te makkelijk om tot een makkelijke conclusie te komen?

De voorzitter: De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Laat ik het zo zeggen, ik wil ze op een hoger niveau scheiden. Ik zeg alleen: het komt nu in de publiciteit omdat er gereageerd wordt op die activiteiten die op Stille Wille zijn. U zegt: illegaal. Ik houd mij daarvoor, want ik ken de casus niet zo goed, ik woon niet in Meijel. Maar mijn vraag is: als het gewoon een andere situatie zou zijn, mensen die van onbesproken gedrag zijn, en die krijgen van die privépersoon een financiering. En die mensen van onbesproken gedrag, die gaan dan naar het LEF toe, komen we dan niet in eenzelfde rare situatie waar er een dubbelrol staat waar ik van vraag of dat moreel zou moeten. En natuurlijk, ik zie het rapport: er is weinig aan de hand, strafrechtelijk en dergelijke. Maar het gevoel is er niet goed bij. En ik vind dat los van of het illegale of niet-illegale activiteiten zijn. Het gaat om de verhouding. Er is een beheerder van gelden van de overheid, maar die heeft ook nog een persoonlijk belang. En degene die hij financiert, die komt dan bij het LEF terecht. Ik vind dat gewoon een onprettige situatie, en ik weet niet of wij daar die bestuurders niet voor moeten behoeden. Dat is mijn punt.

De voorzitter: Dank u wel. Dat riep een vervolgvraag op bij de heer Van Wageningen. Is die nog steeds relevant? Dank u wel. Dan ga ik nu over naar de Partij voor de Dieren. Mevrouw Plusquin, aan u het woord.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik kan daar heel kort over zijn. Ik kan me in grote lijnen aansluiten bij het Statenlid uit Meijel.

De voorzitter: Kijk, dat schiet lekker op. Zo maken we nog eens wat mooie dingen mee. Mevrouw Depondt van het CDA, aan u het woord.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, ik sluit me ook grotendeels aan bij de woorden van de heer Heldens uit Meijel. Je ziet hier wel een voorbeeld: formeel niets aan de hand. Moreel doet het onderzoek geen uitspraak want er is geen moreel kader, voor zover dat al te formuleren is. En dus heb je niets te toetsen, en dus is dit de uitkomst. Dat begrijp ik, daar doe ik ook niets aan af. Moet je er moreel iets van vinden? Ik denk het eerlijk gezegd wel. En niet omdat het een privépersoon is, maar het roept bij mij wel de vraag op: kun je... Nee, laat me het zo zeggen: als je het hebt over good governance, en het gaat over bestuurders, dan is het inmiddels wel redelijk gangbaar in Nederland dat vanuit morele optiek – soft controls noemt men dat in het vakjargon – je niet alleen maar kijkt naar wat op papier staat en of daaraan voldaan wordt, maar ook naar je hele handelen. En dan is het wel een vraag of je privéhandelen en zakelijk handelen uit elkaar kunt houden. Kijk even naar de casus van die mijnheer, die ik niet bij naam zal noemen, van de Jumbo. Die zal bij de Jumbo misschien best goed zijn werk gedaan hebben, maar het straalt wel af op een bedrijf. En er is bij bestuurders ook zoiets als een voorbeeldrol, the tone at the top. En ook dat zijn soft controls. En daar moet je dus wel op letten: welk voorbeeld geef je aan anderen, niet alleen met je zakelijk handelen maar ook met je privéhandelen. En hebben wij formeel het recht om hier aan tafel daar een oordeel over te vellen? Nee. Dat is zo. Dan hebben wij hier een rapport, en dat doet een uitspraak, en dan is het dat. Maar zou je inderdaad ook bij verbonden partijen... En misschien zelfs niet eens bij verbonden partijen, maar als je iemand inhuurt, een bedrijf dat voor je werkt in plaats van dat je het je eigen medewerkers laat doen – dat is eigenlijk uiteindelijk hetzelfde – zou je daar niet toch bepaalde eisen aan moeten stellen? Aan die tone at the top, laat me het dan maar zo stellen. Want zakelijk gezien roept het dan wel de vraag op of de manier waarop iemand als privépersoon tot een oordeel komt waar 'ie in moet investeren, dat zegt dan toch per definitie ook iets over hoe die in zakelijk opzicht tot een beoordeling van een investeringsvraag komt. Ik bedoel, je hebt toch geen twee hersenhelften, of zo? Je kijkt dan toch met een vergelijkbare bril daarnaar? Dus het is ook meer oordeelsvorming: hoe kom je dan tot een oordeel. Ik vind deze casus, die is voor mij afgedaan. De persoon in kwestie is weg bij het LEF. Daar zullen ze intern ook hun redenen wel voor gehad hebben. Ik heb nog wel een vraag: lopen er nog andere onderzoeken? En als dat zo is, kunnen wij daar iets van horen? Dus voor mij is inderdaad de kwestie wel af, maar ik deel wel de analyse van de heer Van Caldenberg: wat leren wij hier nou uit. Zoals ook in het SIS staat: Know Your Customer, om het maar zo te zeggen. Misschien moet dat ook wat verder gaan dan alleen wat formele toetsen, maar zou je daar ook in deze zin iets van moeten vinden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu LOKAAL-LIMBURG. De heer Van den Beucken, aan u het woord.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, voorzitter. Ik heb geprobeerd wat te strepen, maar ik wil wel graag bij de kern blijven. Ja, verbonden partijen, dat is zo'n ingewikkeld onderwerp. En je kunt natuurlijk zeggen: het zijn verbonden partijen, dus we moeten het er niet te veel over hebben. Maar ja, we hebben het wel op ons bordje liggen, hier. En we hadden vorige maand ook een discussie over subsidierelaties. En op allerlei manieren zijn we al weg om alles wat beter in te gaan regelen. En dan vallen er nu toch weer een paar zaken op. Er zijn door de bestuurder zullen we hem maar noemen, toetsingen en checks gedaan van tevoren, dus ja. Het rapport geeft ook aan dat de toetsing van de eerste lening niet geverifieerd kan worden, de tweede wel. Dat viel verder op. Ja, en dan de morele component. Die leningen aan sich hebben geen relatie met de doelstelling tot het

LEF, dat is een van de conclusies. Dus in die zin is er niets onoorbaars gebeurd. Maar je hebt hier toch te maken met reputatierisico. En daar bedoel ik eigenlijk mee: de goede naam en faam, zal ik maar zeggen. En het feit dat de bestuurder, die we niet bij naam noemen, daar aandacht voor gehad heeft, dat kun je zowel positief als negatief opvatten. En omdat er dus afwegingen van subjectieve aard zijn is daar geen normenkader voor. En dat werd net ook al aangegeven. Dus geen oordeel. Maar juist in dat subjectieve deel, daar zit een stukje grijs gebied en een stukje gevoeligheid. En volgens mij is dat door een aantal collega's genoemd. En dat komt ons nu niet goed uit, want we hebben dat rapport hier voor ons liggen en we moeten het er toch even over hebben.

De voorzitter: Dat roept een vraag op bij de heer Van Wageningen. De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, ik hoor heel veel verdoezelende termen. En nu hoor ik van u weer: je kan het positief of je kan het negatief opvatten. Vertelt u eens de positieve kant van het verhaal dan.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u, voorzitter. De positieve kant van het verhaal is dat de bestuurder bezig is geweest met een aantal checks. Dat staat ook duidelijk in de stukken, die heeft u waarschijnlijk ook gezien. Maar het negatieve is dat de aanleiding om daar op deze manier mee om te gaan – daar kom ik zo meteen ook even op terug – dat hij zichzelf in ieder geval wel afgevraagd heeft: zit ik überhaupt in een grijs gebied?

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Het is positief dat je het afvraagt.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja.

De heer Van Wageningen (D66): En de conclusie is kennelijk dat hij het wel kon doen. Wat is uw oordeel daar dan over?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Het oordeel daarover, daar kom ik nu op. Want het valt natuurlijk op dat dat juist gebeurt met privé-geld. En uitgerekend in een bungalowpark wat bij ons een hoofdpijndossier geweest is. U heeft het zelf op de agenda gezet, volgens mij. En als ik me niet vergis is dat in april dit jaar geweest. En u heeft daar niet omfloerst omschreven wat daar de problematiek was. En dan zouden er twee- en drietonige sirenes moeten gaan klinken, en misschien was dat juist een moment geweest om toch even pas op de plaats te maken. Dat is nou juist dat grijs gebied. En daarom is het voor onze fractie positief én negatief. We zijn geen officieren van justitie, maar het grijs gebied is vervelend. Kunnen we niet gebruiken, hier. En daarom spreken we er hier over. Anders had het stuk nu natuurlijk niet voorgelegd. Dan hebben we natuurlijk een Raad van Commissarissen. Is dat nou een gevolg van dit onderzoek, of zat dat in de pijpleiding? En de vraag die daaruit voortvloeit, en ik heb dat om me heen ook al een paar keer gehoord: wat kan de Provincie, wat kan Polestar, wat kan LEF doen, zodat we dit soort verschijnselen en dit soort discussies hier niet krijgen. Gaat die Raad van Commissarissen daar een uitkomst in bieden? En ook al is dat dan een grijs gebied, maar kunnen we daar iets mee? En, daar heeft de heer Van Caldenberg ook al over gesproken, is het juridisch mogelijk om een kader op te stellen waar de leden zich aan zouden moeten binden, ook als het om privé-handelingen gaat? Want je kunt dat gewoonweg niet onderscheiden, ook al is er juridisch niets aan de hand. Het rapport zelf, dat – en daar zijn we het wel mee eens – is solide, helder. Dus wat dat betreft is het denk ik ook het einde van onze inbreng.

De voorzitter: Dank u wel. Nu het woord aan de heer Van Wageningen, D66. Aan u het woord.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, het rapport is op sommige punten wel helder. En die conclusies die zich opdringen zijn: een LEF-bestuurder werkt tegen het publieke belang door het verstrekken van een hypotheek aan een illegaal verdienmodel van Stille Wille, en door zijn actieve bemoeienis met het onderpand. Dat is nog niet besproken, maar dat is ook geconstateerd in het rapport. Hij verstrekt niet alleen een hypotheek, hij bemoeit zich ook met de gang van zaken op het onderpand. Een illegaal verdienmodel. Stille Wille heeft het LEF om een lening voor zonnepanelen gevraagd, maar die niet gekregen. Dat besluit om niet te investeren, daar heeft een LEF-bestuurder persoonlijk belang bij. Er is sprake van belangenverstrengeling, dat is mijn conclusie. En de verantwoordelijk manager van Polestar was hiervan op de hoogte, maar meldde niets bij de Provincie. Dat is conform de governanceregels van Polestar én het LEF. Die regels deugen dus niet. Die conclusies dringen zich bij mij op. Die conclusies, die trekt het Integris niet. Maar de onderzoekers wijten dat aan hun gebrekkige opdracht, en ze vinden zichzelf niet capabel. Eerder vermoed ik dat het door hun schaaftigheid komt.

De voorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter, is dit hoe we met elkaar om willen gaan? Dat we mensen schaaftig gaan noemen hier, die een onderzoek voor ons gedaan hebben? Ik vind dat wel twijfelachtig.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen, ik wil u verzoeken om de opmerkingen die gemaakt zijn, hetzij in de microfoon hetzij daarbuiten, tot u te nemen en er rekening mee te houden. Vervolg uw betoeg.

De heer Van Wageningen (D66): Dat zal ik doen. Is dit verhaal nu klaar, nu Polestar afscheid nam van de bestuurder? Nee, natuurlijk niet. Limburg moet geen illegale verdienmodellen herbergen. Onze investeringsfondsen moeten zo worden ingericht dat zijzelf en hun bestuurders ver blijven van investeringen in illegale verdienmodellen. En de governance van onze verbonden partijen moet zo in elkaar zitten dat we zelf misstanden signaleren en corrigeren, en dat we daarvoor niet afhankelijk zijn van de pers. Dat wil D66. En het vertrek van Hendriks helpt ons geen steek verder.

De voorzitter: Dat roept een vraag op bij de heer Heldens. De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, het klinkt natuurlijk op het eerste gezicht allemaal heel interessant, hè: mensen met wie je een arbeidsrechtelijke relatie hebt, privaatrechtelijk, beter kennen. En ook toch wil je het als werkgever graag weten als iemand dubieuze investeringen doet – die in jouw ogen dubieus zijn, hè. Dat is ook het normenkader wat er niet is. Maar ik vraag mij af: hoe ziet de heer Van Wageningen het voor zich. Is de heer Van Wageningen eens ooit, buiten een baantje voor de overheid als volksvertegenwoordiger, tijdens een sollicitatiegesprek gevraagd om zijn belastingpapieren te laten zien om te vragen wat hij op zijn bankrekening heeft staan, welk vastgoed hij in handen heeft? Ik snap dat het op het eerste gezicht interessant en sympathiek en allemaal heel goed lijkt, maar is het uitvoerbaar? En is dat werkbaar? En is dat ook een oplossing voor hetgeen wat hier gebeurd is? Dat vraag ik mij af en ik vraag me af of de heer Van Wageningen daar ook op kan reflecteren.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): U vraagt of ikzelf investeringen heb, en of ik dat wel eens heb moeten aangeven?

De voorzitter: Heer Heldens, verhelder uw vraag.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, ik vraag of de heer Van Wageningen het normaal vindt in een arbeidsrechtelijke situatie als je je hele privé hebben-en-houden en investeringen, als je die al hebt, bloot moet geven aan je werkgever. Stel je voor, je hebt vermogen – uit een erfenis of wat dan ook, interesseert me ook niet. En je hebt een tweede huisje in Spanje, en je hebt ergens nog privaat een nichtje een lening verstrekt, zodat het nichtje een huis kan kopen. Zou je dat dan allemaal moeten verstrekken aan je werkgever, dat soort informatie? Kijk, D66 is een beetje de partij van privacy hier, privacy daar, AVG. Daar hebt u allemaal heel mooie stappen in gemaakt, landelijk. Maar gaat dit niet de grenzen over?

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ikzelf wil best wel moreel handelen, maar de oplossingsrichtingen die ik voorsta zijn niet gericht op het moreel verbeteren van een directeur van Polestar. Ik zou oplossingsrichtingen juist voorstellen in hoe wij met verbonden partijen omgaan, hoe de governance van onze verbonden partijen moet zijn. En dat we in Limburg niet moeten toestaan dat er zich überhaupt illegale verdienmodellen hier welig tieren. Dat is het belangrijkste, natuurlijk. Nogmaals, die gaan in die richting. Dus uw vraag, ik weet niet precies wat ik ermee aan moet. Want ik heb geen moreel oordeel over de heer Hendriks, ik vind dat wij onze regels op orde moeten brengen.

De voorzitter: De heer Heldens, even behoefte om de vraag nog een keer te stellen?

De heer Heldens (VVD): Nee een andere vraag, voorzitter. Ja, ik vraag mij dan toch af hoe wij onze governance zodanig in moeten richten dat wij geen enkel illegaal verdienmodel meer in Limburg overhouden. Als de heer Van Wageningen die oplossing heeft, dat kan hij allemaal bereiken, dan mag hij wat mij betreft direct toetreden tot het College van Gedeputeerde Staten. Maar ik denk dat dit gewoon een utopie is. Iedereen weet dat je nooit alle illegale verdienmodellen kunt voorkomen. En de vraag is: staat het in verhouding met elkaar. En ik hoor hier voornemens die iedereen wellicht zou kunnen onderschrijven, we willen dat eigenlijk allemaal niet, maar ik hoor hier geen uitvoerbare oplossing, anders dan: we moeten kijken naar de governance. Maar hoe ziet de heer Van Wageningen dat nou voor zich? Wat is die heilige graal die u hebt, en wij niet?

De voorzitter: De heer Van Wageningen, en daarna nog een vraag van de heer Van Caldenberg. De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ik ben nog niet aan dat deel toegekomen, omdat u me onderbrak. Maar ik heb natuurlijk geen heilige graal. Ik realiseer me dat het problematisch is. Maar ik realiseer me ook dat wij nu eigenlijk in feite meewerken aan de instandhouding ervan. Dus dat moet om te beginnen beëindigen. Daar kunnen we het nu over hebben.

De voorzitter: Vervolg uw betoog mijnheer Van Wageningen, tenzij ... Ja? Oké, prima. Vervolg uw betoog.

De heer Van Wageningen (D66): Met vragen aan het College. Wat concludeert u zelf uit dit rapport? Dat hebben anderen al gezegd. Ziet u kansen om illegale verdienmodellen in Limburg te bestrijden? In

het bijzonder, welke kansen ziet u om illegale huisvesting van arbeidsmigranten op recreatievoorzieningen te bestrijden, nu en in de toekomst? Bent u het met ons eens dat dit weliswaar in eerste instantie de verantwoordelijkheid is van de gemeente, maar dat de Provincie belanghebbend is in dit geval? Dat de Provincie juridisch adviseur van de gemeente is, dat de Provincie in potentie een suikeroom is bij het vervangen van illegale van legale verdienmodellen? En dat tenslotte onze Gouverneur de lijnbaas is van de burgemeester in de uitoefening van veiligheidstaken, en in de ondermijning daarvan? En de Gouverneur is zelf aanwezig. Ik begrijp natuurlijk dat hij zich hierover niet bij ons hoeft te verantwoorden, maar wij mogen wel signalen afgeven. En dat heb ik nu bij deze gedaan. Bent u het met D66 eens dat in het geval van Stille Wille een actieve rol van de Provincie gewenst is om het draagvlak onder de illegaliteit vandaan te halen? Een actieve rol van de Provincie. Bent u het met D66 eens dat de governanceregels van het LEF en andere verbonden partijen zo moet worden opgesteld dat dreigende belangenverstrengeling en de schijn daarvan vroegtijdig bij de Provincie moeten worden gesignaleerd? Zo ja, wat gaat u daaraan doen? Kunt u hier iets over toezeggen?

De voorzitter: De heer Van Est heeft een vraag aan u. De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja mijnheer Van Wageningen, ik vraag niet of wij nu een heel andere zaak aan het behandelen zijn. Ik bedoel, de situatie over illegale mogelijkheden bij Stille Wille en dergelijke, dat snap ik. Maar is volgens mij niet aan de orde. Volgens mij bespreken we hier een rapport over het feit dat er een lening is verstrekt door een privépersoon aan Stille Wille – wat je daar ook van moet denken. En het punt wat u noemt, dat is allemaal heel terecht, en volgens mij zal geen enkele overheidsorganisatie zeggen dat illegale zaken gehandhaafd moeten worden en proberen we altijd maatregelen te nemen om dat terug te nemen, maar dat is volgens mij niet aan de orde. De vraag is alleen: op het moment dat de heer Hendriks een eerste onderzoek doet, en hier in het rapport staat dat hij zelf die afweging moet maken... Ja, er wordt niet gezegd: dat was een foute afweging, of zoiets dergelijks.

De voorzitter: Wat is uw vraag, mijnheer Van Est?

De heer Van Est (50PLUS): De vraag is alleen: wilt u zich gewoon houden wat uw oordeel is over dit rapport? En over de illegale praktijken die er in Limburg plaatsvinden, volgens mij is er geen enkele overheidsorganisatie die dat wil doen. Dat bent u toch met mij eens? En houdt u voor de rest bij het rapport, dat zou mijn punt zijn. Want anders gaan we twee discussies voeren. Dat lijkt me niet verstandig.

De voorzitter: Dank u wel. Er is ook nog een vraag van de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, ik ga misschien proberen de heer Van Wageningen een beetje te helpen. Want...

De voorzitter: Doet u dat in de vorm van een vraag?

De heer Van Caldenberg (SP): Ja.

De voorzitter: Want anders wordt het een extra termijn voor de heer Van Wageningen. En dat is niet de bedoeling. Dus graag...

De heer Van Caldenberg (SP): Dat gaan we niet proberen.

De voorzitter: Oké.

De heer Van Caldenberg (SP): Want in deze casus is er een bestuurder geweest die een afweging heeft gemaakt. En wij vinden moreel van alles van die afweging. De vraag is – en volgens mij moeten we het daar met elkaar over hebben – de vraag is hoe de heer Van Wageningen daar tegenaan kijkt.

De heer Ernst (PVV): Punt van orde.

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Voorzitter, ik heb een punt van orde. Volgens mij hebben we nu een interruptie op een interruptie. En dat doen we niet. Volgens mij was hier aan mijn rechterkant geïnterrupteerd, en nu gaat mijnheer Van Caldenberg daarop antwoorden door te helpen. In mijn optiek is dat niet volgens de ...

De voorzitter: Ik snap dat dat de indruk is, maar dat is niet gebeurd. Ik heb de heer Van Est de mogelijkheid gegeven om zijn vraag te stellen.

De heer Ernst (PVV): Dat heeft hij gedaan.

De voorzitter: Dat heeft hij gedaan. Vervolgens heb ik de heer Van Caldenberg ook de mogelijkheid gegeven, en rechts was ook nog een vraag, om zijn vraag te stellen, om vervolgens de beantwoording aan de heer Van Wageningen toe te staan en de resterende veertig seconden ook zijn termijn af te maken. Dat is gebeurd.

De heer Ernst (PVV): Ik vind het een vreemde zaak dat niet gewoon op de eerste interruptie gereageerd wordt, maar dat er eerst drie interrupties toegestaan worden die dan die persoon in één keer moet gaan beantwoorden.

De voorzitter: Dat snap ik. Maar dat was van mij nu een bewuste keuze.

De heer Ernst (PVV): Dat is dacht ik niet de gebruikelijke gang van zaken op onze vergaderingen.

De voorzitter: Dat was van mij een bewuste keuze, nu. Maar ik snap uw punt.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, van mij mag de heer Van Wageningen ook eerst antwoorden op de vraag van de heer Van Est. En dan stel ik hem *dán*, dat vind ik ook prima.

De voorzitter: Ik stel voor dat u uw vraag afmaakt. Maar wel kort en krachtig.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja. Want dat er een bestuurder is die een afweging heeft gemaakt, waarvan wij met zijn allen nu concluderen dat we daar moreel toch wel wat vraagtekens bij hebben, dat is één ding. Maar de discussie zou moeten gaan over: hoe zitten de checks and balances bij de organisatie in elkaar dat op het moment dat een bestuurder een morele afweging maakt waarvan het omveld vindt dat die niet juist functioneert, hoe dan de organisatie daarop kan ingrijpen. En is de heer Van Wageningen ervan overtuigd dat het handelen van de organisatie die hierbij betrokken is, voldoende is geweest in het kader van checks and balances?

De voorzitter: De heer Van Wageningen, aan u het woord om terug te komen op de vraag van de heer Van Est en de heer Van Caldenberg.

De heer Van Wageningen (D66): De heer Van Est vraagt mij om me te beperken tot de zaak Hendriks Stille Wille. Dat is interessant omdat, Stille Wille daar deugt iets niet. Daarom is het interessant. En de onderzoekers hebben de vinger niet op de zere plek gelegd. Die hebben gezegd: wij zijn daar niet capabel in om dat te onderzoeken – dat staat letterlijk in het rapport. Maar dat is nu juist hetgeen het interessant maakt. En de heer Heldens heeft gezegd: de directeur van het LEF heeft bloemen geplukt op de rand van het ravijn. Maar dat was zijn oordeel. Zijn oordeel had ook kunnen zijn: die liggen diep in het ravijn, daar moet ik niet zijn. Zoals de banken bijvoorbeeld doen. En dit is wel degelijk relevant, want als Stille Wille deugt, dan deugt deze hele situatie. Maar Stille Wille deugt niet, dat is het punt. Daarom blijf ik daar niet vandaan. Daarom leg ik juist wel die vinger op de zere plek.

De voorzitter: Er is een vraag van de heer Van den Beucken.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter, een ordepuntje. Het wel of niet deugen, ik begrijp dat dat voor D66 heel belangrijk is. Maar van een partij die hier niet ter discussie staat wil ik toch echt even overlaten aan de rechter. Dat is een oproep.

De voorzitter: Ik stel voor dat we...

De heer Van Wageningen (D66): Ja, maar ik moet daarop reageren.

De voorzitter: Via de voorzitter graag. En dat doe ik opnieuw, ik geef de heer Van den Beucken de mogelijkheid om zijn vraag te stellen.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Die vraag gaat iets verder terug in het betoog van mijn buurman. Want hij vroeg de portefeuillehouder om als Provincie meer te gaan doen. Maar volgens mij, als ik de discussie van een aantal maanden geleden nog eens in mijn herinnering terugroep, heeft de gemeente Peel en Maas juist een aanvraag bij de Provincie gedaan om te hulp te komen, in het groene en het rode spoor. Dus vanwaar deze vraag? Wij zijn er uiteraard ook in geïnteresseerd, maar los van het feit dat het nu natuurlijk niet aan het onderzoek vasthangt.

De voorzitter: De heer Van Wageningen, aan u het woord.

De heer Van Wageningen (D66): Ik complimenteer met acties die al genomen zijn. Ik hoop dat ze effectief worden. En ik constateer dat er nog werk te doen is op Stille Wille.

De voorzitter: U heeft nog veertig seconden om uw betoog af te maken, als het al niet af was. De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Die wil ik gebruiken om nog te reageren op de heer Heldens. Maar dan moet ik even denken wat ik ook weer... Ja, dat moeten we aan de rechter overlaten, dat zei de heer Heldens. Er vindt al handhaving plaats hè, op Stille Wille. Die handhavers vinden dat ze moeilijk hun werk kunnen doen, omdat er zo'n wirwar is aan eigendomsverhoudingen. En daar mengt de directeur van het LEF zich dus in. Als hij onderzoek had gedaan, dan had hij dat misschien geweten. Maar dat is niet verplicht onderzoek, maar ja goed, oké. Dan, de handhavers hebben een zogenaamde foto gemaakt van wat zij zien op Stille Wille. En die zien dat het overheersende

verdienmodel de huisvesting van arbeidsmigranten is, terwijl dit een recreatiepark is. Het is dus geen recreatie wat er plaatsvindt, maar huisvesting van arbeidsmigranten. Die foto is gemaakt, door capabele mensen. En daar refereerde ik aan. Ik kan wel wachten tot de rechter daar een uitspraak over gedaan heeft, maar ondertussen lijkt het me toch wel handig dat we niet meewerken, in ieder geval. En dat is wat ik wil: niet meewerken, en ook zorgen dat onze verbonden partijen niet meewerken.

De voorzitter: Dank u wel. Uw termijn is voorbij. De heer Claassen heeft nog een vraag.

De heer Claassen (PVV): Ja, de vraag is of de directeur van het LEF daaraan meewerkt.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, die kan ik wel beantwoorden. Ik denk dat dat een heel goede investeerder is, die goed zijn zaken op orde heeft. Die goed onderzoek kan doen, en die daar in het verleden ook succesvol mee geweest is. Daarom willen we graag dat hij directeur van ons LEF is. En privé zet hij dat ook in, maar wel met een ander doel.

De voorzitter: De heer Claassen, ik heb even een vraag aan u. Ik ben even in verwarring. Wie van u is de woordvoerder, de heer Ernst of u?

De heer Claassen (PVV): Nee, mijnheer Ernst had blijkbaar morele gevoelens bij de orde. En dat kan elk Statenlid doen. Ik ben de woordvoerder op het onderwerp.

De voorzitter: Een fantastisch antwoord. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ik stelde die vraag, omdat volgens mij een onderdeel van de discussie is vanuit welke rol iemand iets doet. En op het moment dat je hier zegt: de directeur van het LEF doet dat, dan koppelen we dat dat hij dingen heeft gedaan uit zijn functie als directeur. En dat is namelijk de scheidslijn. Dus ik wou het ook proberen daarin zuiver te houden. Mijn vraag was: doet de directeur van het LEF dat, of doet de privépersoon die ook directeur van het LEF is dat? Dat vind ik nogal een wezenlijk verschil.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, dat laatste.

De voorzitter: Dan kijk ik nog even naar de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, ik heb nog één vraag aan de heer Van Wageningen, als het mag. U bent kritisch over het rapport wat er ligt. Op 27 september hebben wij de opdrachtformulering aan het bureau gekregen. Vond u dat die opdrachtformulering niet in orde was, of vindt u dat dit bureau niet goed uitvoering heeft gegeven aan die opdracht? Zoals ik het heb gezien denk ik dat wat er gevraagd wordt, dat dat geleverd is. Maar u heeft op andere plekken vragen. Maar dat stond volgens mij niet in de opdrachtformulering. Dus mijn vraag is simpel: was u het dan met de opdrachtformulering niet eens? Of bent u het met de uitwerking niet eens?

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): De onderzoekers geven zelf hun beperkingen aan. Die zeggen: dit is misschien interessant, maar het was niet mijn opdracht. Ik heb daar eerder een kwalificatie van gegeven, die ik niet mag herhalen. Maar ik denk dat ze hun opdracht best wel wat anders hadden kunnen opvatten, en dan waren ze tot betere conclusies gekomen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu het woord aan BVNL, de heer Westhoff.

De heer Westhoff (BVNL): Ik zal kort zijn. Ik sluit me aan bij de woorden van de heer Heldens en de heer Van Caldenberg.

De voorzitter: De wondere wereld van FEB. De heer Claassen, aan u het woord.

De heer Claassen (PVV): Ja, ik zal het ook kort houden. Toen we aan deze Statenperiode begonnen, begonnen er al af en toe op sommige plekken wat lijkes en later misschien wat lijken uit de kast te vallen. Af en toe wat mogelijk stervenden die zichtbaar werden. En dat heeft ook die hele discussie over die integriteit hier in huis aangewakkerd, heeft een andere kijk naar integriteit opgeleverd. Ik vind dat echt de afgelopen periode een meerwaarde. Dus dat heeft zijn effect gehad, denken wij. We hebben ook de discussie over de checks and balances, zowel hier in huis, maar ook de vraag van: Know Your Customer. Dat is ook voortgekomen uit die hele periode. Dat gaat landen, merken we. Die awareness neemt toe, de alertheid neemt toe. Dat werpt dus blijkbaar zijn vruchten af. We zijn er natuurlijk niet, en in de toekomst zal er heus nog wel wat komen. Dat kun je aan de voorkant niet regelen. En de discussie over de zuiverheid, van: wat voor een persoon hebben we, dat kunnen we voeren. Ik denk dat dat ook heel goed is, dat dat vandaag gebeurt. En we zien ook, en daar wil ik mee eindigen, we zien ook dat in dit geval de Gouverneur zijn rol heeft gepakt. En dat aanvankelijk nog besloten, maar later in openheid ook met de Staten heeft gedeeld. Ik denk dat dat de gang van zaken is. En ja, daar zou ik het ook bij willen laten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu het woord aan de Gouverneur, om alle vragen te beantwoorden.

Gouverneur Roemer: Dank u wel. Met uw goedvinden, want mijnheer naast mij, mijnheer Bruin, is degene die het hele onderzoek gedaan heeft van Integis, waar ik buitengewoon blij mee ben – ik heb hem gevraagd om eventuele technische vragen hier nog toe te lichten. Want zij zijn verantwoordelijk voor het rapport. En hij is vanmorgen voor de sneeuw uit helemaal uit Velsen Haarlem deze kant op komen rijden, al 5:45 uur. Dus ik zou het op prijs stellen als hij op zijn minst even gelegenheid krijgt om een aantal technische vragen, voor zover ze... Maak ze maar een beetje technisch. Maar er zijn ook wat kritische kanttekeningen geplaatst, en ik vind het wel zo zuiver dat degene die de opdracht gekregen heeft en verantwoordelijk is voor het rapport, de gelegenheid krijgt om dat toe te lichten. Als de voorzitter dat toestaat, dan zou ik dat zeer fijn vinden.

De voorzitter: En hoeveel tijd heeft u in gedachten?

De heer Bruin: Vrij kort, want ik moet weer terug ook, zo. ...

Gouverneur Roemer: En het begint al te sneeuwen. En de politieke vragen zal ik uiteraard daarna beantwoorden.

De heer Bruin: Er zijn drie of vier punten die ik graag wil adresseren, met dank voor de uitnodiging. En ook dank voor de waarderende woorden. Wij krijgen een heleboel termen langs, en niet iedereen is altijd even blij met ons, ook afhankelijk van de bevindingen. Alleen, wij hanteren altijd één

basisregel: onze opdracht is onze opdracht, en die vormt het kader voor ieder onderzoek, en ook voor alle bevindingen die wij hebben. Het leven van een onderzoeker zou buitengewoon rooskleurig zijn als wij buiten onze opdracht allerlei werkzaamheden kunnen verrichten. En dan weet ik ook zeker dat we bij verschillende opdrachtgevers jaren bezig zijn geweest. Dus voor ons is een norm in het kader van het onderzoek: de opdracht. Die vormt het kader. Dus dat betekent dat wij niet hebben gekeken naar de illegale activiteiten. Stel dat we een aparte opdracht hadden gekregen voor het onderzoek naar betreffende activiteiten, vraag ik mij af nu staande deze vergadering of wij die hadden kunnen aannemen, omdat je mogelijk zelfs opsporingsbevoegdheden nodig hebt om dat vast te kunnen stellen. Dus buiten onze orde om daar onderzoek naar te verrichten. En dat hebben we ook verantwoord in onze rapportage. Dat is één. Er is een opmerking gemaakt over de bijdrage van mijnheer Hendriks aan illegale activiteiten op het park, die wij niet vast kunnen stellen. C.q., we hebben ze niet vastgesteld. Hij heeft wel activiteiten verricht waar hij een beloning voor gekregen heeft, maar die beloning hangt samen met de zekerheden vanuit de door hem verstrekte lening, en heeft niet te maken gehad met adviezen in het kader van aangelegenheden die zien op de wirwar van verschillende huisjes, et cetera. Dat over het inhoudelijk punt. En er is nog een bovenliggend traject. Ik verricht al meer dan dertig jaar van dit soort onderzoeken, en de basis is... Het is het allerleukste werk wat er is, vind ik zelf, maar het is eigenlijk heel simpel, want je toetst de daadwerkelijke handelingen aan een normenkader. En dat normenkader kan strafrechtelijk zijn, dat kan civielrechtelijk zijn, dat kan een gedragscode zijn, dat kan een arbeidsovereenkomst zijn, dat kunnen maatschappelijke normen zijn. Maar uiteindelijk moet er een normenkader zijn. En als het normenkader er niet is, dat betekent dat er dus geen overtreding is. En als ik de discussie hoor, en u wilt regels om een en ander te voorkomen, is er maar één mogelijkheid: dan moet u het normenkader aanpassen. En vanuit dat normenkader kunt u er dus voor kiezen om voorschriften voor te leggen aan privépersonen. Dat zien wij soms inderdaad naar voren komen. Dat kan, maar dat is een keuze die gemaakt wordt. En zolang die regels er niet zijn, betekent dat dat er dus geen normenkader is waar de daadwerkelijke handelingen tegen kunnen worden afgezet. Dat in het kort.

De voorzitter: Dank u wel. En dan nu het woord aan de Gouverneur.

Gouverneur Roemer: Dank u wel. Dank voor de toelichting. En ik wil hier nogmaals benadrukken dat wij als College zeer content zijn en blijven en waren over het rapport dat is aangeleverd, op basis van de opdracht die wij verstrekt hebben. Dat aan de voorzijde. Als we even terugkijken naar hoe de situatie gelopen is, ik denk dat het goed is om dat even als eerste neer te zetten. Dan ben ik op enig moment geïnformeerd vanuit de journalistiek dat er mogelijk het nodige aan de hand was, waarover zij gingen publiceren. Op het moment dat ik dat weet, dan mag er van mij verwacht worden dat ik iets doe. Dat heb ik gedaan; ik heb direct het College geïnformeerd, ik heb op dezelfde dag ook het Seniorenconvent geïnformeerd. En ik ben direct gestart met het zoeken naar een bureau dat een onafhankelijk onderzoek kan doen naar het feitenrelaas en de feiten, en dat gerelateerd aan inderdaad de kaders die wij hebben gehanteerd destijds als het gaat over het LEF. Namelijk, bij de aanbesteding, welke normen waren er destijds? Wat waren de afspraken toen? Is er tussentijds nog iets wel of niet aangepast? Oftewel, zorg dat wij alles weten. Bovendien heb ik ook politie en Openbaar Ministerie geïnformeerd dat ik over deze zaken geïnformeerd ben. Waar het niet aan mij is om te oordelen of die feiten kloppen, dat is weer aan hen. Maar ik heb ze er wel over geïnformeerd. Vervolgens is het rapport gestart. Wat de heer Bruin niet gezegd heeft, maar wat we wel gedaan hebben, is proberen twee bijna onmogelijke dingetjes te combineren: 1) zeer zorgvuldig, en 2) in een hoog tempo. En dat mag natuurlijk nooit ten koste gaan van het eerste. Dus er lag aardig wat druk op om dat ... Ja maatschappelijke druk. Als er zo'n artikel staat, dan vraagt dat ook wel om enige urgentie want mensen kunnen ook beschadigd zijn, en dan is het wel handig om te weten of dat terecht of niet terecht is. Vervolgens is het rapport gekomen. En kom ik tot dezelfde conclusie als de

meesten van u ook tot die conclusie zijn gekomen: strafrechtelijk en volgens de destijds gemaakte aanbestedingsafspraken et cetera et cetera, is er niets gebeurd wat in strijd is met de afspraken. Dat is feitelijk aan de hand. Vervolgens mag je ook van mij verwachten dat je het rapport goed lezende natuurlijk ook die zinnen waar het hier ook steeds over gaat... Die hebben wij natuurlijk ook gelezen. Het kan wel feitelijk en volgens de wet mogen, en het is een heel terechte vraag: alles wat mag, moet je dat dan ook doen? En dan kom je op het lastige vlak van een moreel kompas. Wat je dan ook mag verwachten is dat we dat als College bespreken: waar kunnen wij wel en niet over gaan. Een moreel kompas is heel lastig. Aan de ene kant is het dan de vraag: moeten wij onze governance wel of niet gaan aanpassen daarop? En voor de toekomst misschien wel scherper zijn, wel of niet, om een moreel kompas – knap lastig overigens, hoor – maar om dat wel of niet erin te bouwen. Het tweede wat je mag verwachten is dat wij als College ook het gesprek aangaan met de directie van het LEF: wat hebben jullie zelf voor een oordeel? Even flauw gezegd, hoe vinden jullie zelf dat het gaat? Maar ook, van: wat kunnen we hier gezamenlijk nu uit leren? Dat gesprek heeft opgeleverd dat ook het LEF een eigen onderzoek heeft gedaan. Zij wilden zelf ook weten: wat is er aan de hand, hebben wij überhaupt als LEF ergens steken laten vallen? Ze hebben dat bij Deloitte neergelegd. En beide rapporten zijn ook onderdeel geweest van een afweging bij de Europese Investeringsbank en bij de AFM, om te kijken, van: moeten wij daar iets mee. Beide hebben we geconstateerd: op basis van de feiten kunnen wij hier verder niets mee.

De voorzitter: Dat roept een vraag op van mevrouw Depondt. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, even één minuut terug naar dat moreel kompas.

Gouverneur Roemer: Ik kom daar nog op terug.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik snap dat dat een brede discussie is, maar ik denk dat hier feitelijk aan de orde is, de vraag of je als Provincie zowel bij je eigen medewerkers als bij partijen die je inhuurt – en of dat nu rechtstreeks is of via een verbonden partij maakt mij niet zoveel uit – vrij expliciet zou kunnen en moeten opnemen: de vraag of je als privépersoon geen relaties hebt met zaken die vanuit compliance-optiek fraglich zijn. We hebben die vraag ten aanzien van LEF bijvoorbeeld eerder gesteld rondom de Steenfabriek. Dan heb je het meer over het LEF zelf. Maakt een besluit, Steenfabriek, gebeurt van alles – gewoon als voorbeeld. Maar zou je niet van partijen, mensen mogen verwachten dat ze zowel zakelijk als privé zich niet inlaten, op welke manier dan ook, met zaken die vanuit compliance fraglich zijn? En dan laat ik in het midden wat dat precies bij Stille Wille is. Is dat iets waar het College wel over zou willen denken om dat in je governanceregels op te nemen? En dan gaat het over de privé zaken, hè. Want ik mag niets over de code of conduct van Polestar zeggen, want die ligt vertrouwelijk ter inzage. Ik kan alleen maar daarvan zeggen dat ik dat persoonlijk een heel goed stuk vind. Ik zou hem zelfs op mijn website zetten als ik hun was. Maar daar gaat het over zakelijk handelen. Dit gaat over privéhandelen. Vindt u...

De voorzitter: Uw vraag is duidelijk. De Gouverneur.

Gouverneur Roemer: Ja, we moeten even twee dingen doen, hè. Want feitelijk staat nu aan de orde: wat is er gebeurd, en op basis van de afspraken die destijds gemaakt zijn. En ik denk dat we gewoon moeten concluderen, wat we er ook van vinden en of ik het wel zelf of niet gedaan zou hebben: de regels zoals ze destijds zijn afgesproken, daar is aan voldaan, punt. Laten we het ook niet naar het LEF trekken, want hij heeft het als privépersoon gedaan. Het is niet zo dat er eerst een verzoek naar het LEF is gedaan, het LEF heeft nee gezegd, en dat hij het dan gedaan heeft. Even om de feiten wel even zuiver te houden en het niet verkeerd te beoordelen. Dan krijg je de vraag, en dat staat ook in de

afspraken: als privépersoon mag je niet iets doen waar óf het LEF, en dus rechtstreeks ook de Provincie, last van kan krijgen. Dat staat er feitelijk eigenlijk al in, in de afspraken destijds. En dan is dit zo'n voorbeeld waarvan je zegt: ja, hebben we hier nou wel of geen last van gekregen? Het feit dat de krant er zo veel over schrijft kan al reden genoeg zijn om te zeggen: ja, daar hebben we dus wel last van gehad. Dat betekent dat je daar dus ook die gesprekken over hebt gehad met het LEF, en ook van het LEF mag verwachten: reflecteer zelf ook eens: hadden jullie misschien eerder iets kunnen doen ja dan nee. Zo'n gesprek krijg je. Voor het LEF heeft dat onder andere betekent dat ze 1) zelf onderzoek gedaan heeft, maar 2) ook het besluit heeft genomen om aan hun governancestructuur een Raad van Commissarissen te gaan toevoegen, juist voor dit soort zaken. Dus ja, het is een heel terechte vraag. En ik denk dat het ook heel goed is om met elkaar bij dit soort zaken te blijven kijken: moeten wij in onze governancestructuur en onze aanbestedingen en al dat soort zaken wat scherper zijn op dit, en dat vastleggen? Ik vind dat een terechte discussie. En ik denk, maar daar zal de Gedeputeerde straks ook nog wel op terugkomen bij de overige vragen wellicht, dat dat voor de toekomst wel degelijk een heel interessante is om met elkaar eens te verkennen: moeten we dat, juist op dit terrein, voor de toekomst wat scherper neerzetten? Want dit zijn geen fijne discussies die we met elkaar hebben.

De voorzitter: Er komt nog een vraag bij van de heer Van Caldenberg. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, ik was getriggerd door de woorden van de Gouverneur, die zei: er is niet eerst bij het LEF gevraagd, en vervolgens toen privé. Volgens mij is er wel eerst bij het LEF gevraagd. Toen is door het LEF gezegd: we doen het niet.

Gouverneur Roemer: Dat ging over de zonnepanelen.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja zeker, maar ...

Gouverneur Roemer: Niet over dit.

De voorzitter: Via de voorzitter. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, maar daarmee is er wel eerst een vraag gesteld bij het LEF. En vervolgens is dat doorgepakt bij het LEF, en gezegd: dat doen we niet. En dan krijg je dán die financiering. Daarmee lopen zaken door elkaar. En het feit dat er hier nu al discussie over...

De voorzitter: Wat is uw vraag, mijnheer Van Caldenberg?

Gouverneur Roemer: Ja, die vraag is me helder.

De heer Van Caldenberg (SP): De vraag is of de woorden die de Gouverneur net sprak, of hij er verstandig aan doet om die zo hard uit te spreken.

Gouverneur Roemer: Het ging me er even om de feiten juist te verwoorden. De vraag die destijds vanuit het vakantiepark aan het LEF is gesteld ging over financiering van zonneparken. Dat is een heel ander tijdstip, was ook veel later. En daar heeft het LEF destijds van gezegd: dat doen we niet. Die financiering die hij als privé gedaan heeft is een heel ander tijdspad, was niet op basis van: dan doe ik het daarna alsnog. Die was daarvoor, namelijk. Die twee moeten we niet met elkaar vermengen. Maar dat staat los van het feit wat een moreel kompas zegt. Dat vind ik een heel terechte vraag. Ik denk dat misschien iedereen hier in deze zaal wel zou zeggen: zou ik het in mijn geval ook

gedaan hebben? Nou, op zijn minst denk ik dat iedereen zou zeggen: 'ik had op zijn minst daar eens wat langer over nagedacht', laat ik het voorzichtig uiten. Maar dat staat niet in de afspraken die we gemaakt hebben, et cetera et cetera. En daar ging ook het onderzoek over. Eigenlijk ging het debat nog iets breder en iets verder dan geagendeerd was, en met name door de heer Van Wageningen, die nog scherper begon om te zeggen: halen wij hier nu illegale praktijken mee binnen naar de Provincie? Daar neem ik echt afstand van. Daar neem ik echt afstand van. En ook uw opmerkingen richting het onderzoeksrapport, ook dat wil ik verre van mij houden. Er is een goed onderzoek verricht, op basis van de opdracht die gegeven is. Wat een terechte zorg is die ik ook heb, is natuurlijk onze strijd tegen ondermijning in zijn algemeenheid bij vakantieparken, bij jachthavens, noem maar op. En ik denk dat u had kunnen weten, en ook weet, dat dat hoog op de agenda staat van dit College en van deze CdK, van deze Gouverneur. We hebben u geïnformeerd dat wij het Bibob-team uitbreiden, we hebben u geïnformeerd dat wij een enorme lobby gestart zijn om de hele strafrechtelijke keten in Limburg versterkt te krijgen. Dat doen we met zijn allen, van de rechter tot aan de politie, de Provincie. Daar hebben we nu fors op ingezet. Dat wij, en dat werd vandaag ook al gezegd, zeer actief gemeenten ondersteunen bij hun handavingsopdrachten die ze hebben, zowel als het gaat over jachthavens, als het gaat over vakantieparken, groen en rood. U weet dat wij heel veel voorstellen hebben gedaan, Know Your Customer, staan allemaal in het Werkplan bestuurscultuur, waar we zeer, zeer uitvoerig over dit soort zaken heengaan. En terecht zoals de heer Claassen zegt, we hebben de afgelopen jaren echt geleerd. En we zijn er met elkaar, u en het College, zeer intensief op doorgegaan. Ik denk dat wij met elkaar gedaan hebben wat van ons gezamenlijk verwacht mag worden. Dus ik denk dat u dat ook van ons verwacht mag hebben, en dat we dat ook doen. En als u dan alsnog concludeert: ja, wij staan het toe dat illegale praktijken de Provinciale organisatie binnenkomen, dan heb ik daar moeite mee, wetende hoe hard we eraan werken en hoe moeilijk het is in onze Provincie om ondermijning echt daadwerkelijk bij de wortel aan te pakken. Dat hoef ik u echt niet uit te leggen, hoe lastig dat is. Maar het heeft meer dan de volle aandacht van iedereen die hieraan werkt. En ik laat het me niet vertellen dat daar onvoldoende aandacht voor is.

De voorzitter: Ik ga u even onderbreken. U bent ruimschoots door uw interrupties heen mijnheer Van Wageningen, maar omdat u persoonlijk wordt aangesproken geef ik u even kort de mogelijkheid om te reageren.

De heer Van Wageningen (D66): Er zijn twee dingen. Ik heb niet gezegd dat illegale praktijken de Provincie binnenkomen. Ik denk wel dat we moeten proberen om dat te voorkomen, maar ik heb niet gezegd dat het nu gebeurt. En u neemt ook afstand van mijn conclusies over het rapport. Maar dat doet u in algemene zin. Waar neemt u nou precies afstand van?

De voorzitter: De Gouverneur.

Gouverneur Roemer: Nou, u heeft zelfs ik geloof de term 'slapend' gebruikt. U heeft 'schaapachtig' – sorry – gebruikt. Ja, dat kan echt niet.

De voorzitter: Ik ga u geen mogelijkheid geven voor een tweede termijn. U heeft uw vraag gesteld, en volgens mij heeft de Gouverneur daarop gereageerd. De heer Van Caldenberg heeft nog een vraag.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, want ik denk dat de Gouverneur terecht afstand neemt van die kwalificaties. Tegelijkertijd zegt hij: misschien moeten wij wel in de toekomst met zijn allen, als we dat vinden, nog eens even kijken of we de zaken niet wat kunnen aanscherpen. Wat mij verbaasde is dat we een rapport op de agenda hebben waar eigenlijk geen voorstel op tafel ligt om die aanscherpingen te gaan doen. En als ik dan luister, zelfs de heer Heldens zegt: ik had het persoonlijk niet gedaan.

Moeten we dan niet nog naar wat aanscherpingen gaan kijken? Dus de vraag is: waarom is er nog geen voorstel om wat aan te scherpen? Ik snap dat de heer Heldens...

De voorzitter: De Gouverneur.

Gouverneur Roemer: Ik vind het goed om dat met elkaar te bespreken. Als we ergens zien dat er nog hiaten zijn ten opzichte van wat we de afgelopen jaren namelijk al gedaan hebben – het hele Know Your Customerprincipe voorkomt al een heleboel, het feit dat het LEF begint met een Raad van Commissarissen om dit te gaan dichten – is het voor mij nog de vraag, van: waar zou het dan nog precies moeten. Als ik nu al een concreet voorstel had gehad, dan had u hem kunnen krijgen, natuurlijk. Maar het onderwerp vraagt altijd om scherp te zijn. Dus mocht iemand toch nog met elkaar vinden dat daar of daar nog een hiaat zou zitten, dan heeft die bij ons direct een medestander om te gaan kijken: hoe dichten we dan dat gat. Zie ik hem op dit moment? Nee. Is het dan een garantie dat er nooit meer iets gebeurd? Nee, die heb je nooit. U weet hoe dat werkt met ondermijnende zaken.

De voorzitter: Dat roept nog een vraag op bij mevrouw Depondt. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Even een technische vraag. Als ik naar de brief van de heer Roemer van 6 december kijk, dan heeft u het over een Raad van Commissarissen bij Polestar, niet bij het LEF.

Gouverneur Roemer: Een terechte correctie. Ja.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): In deze casus zijn dat echt twee verschillende dingen, hoor.

Gouverneur Roemer: Ja, u heeft gelijk. Met excuus voor mijn omissie.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Wat niet wegneemt dat we het best eens kunnen hebben over een Raad van Commissarissen bij het LEF, maar daar gaat het hier niet over.

Gouverneur Roemer: Mijn excuus, u heeft helemaal gelijk.

De voorzitter: Ik zal deze niet als interruptie tellen, mevrouw Depondt. De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, ik zou graag willen reageren op de ... Ja, ik werd persoonlijk aangesproken door de heer Van Caldenberg. En dan heb ik nog een vraag aan de Commissaris van de Koning. Nou ja, de heer Heldens had die investering ook nooit kunnen doen want die heeft geen miljoen cash op de bank staan. Dus daar zijn we snel klaar mee. Maar de heer Heldens is ook een publiek persoon, en weet dat hij daarom extra onder een vergrootglas ligt. Ik heb meer afwegingscriteria dan enkel een hoog en veilig rendement. Dus dat is dan even opgehelderd. Een vraag die ik nog had aan de Commissaris van de Koning is – en daar hoeft ik niet per se direct antwoord op, maar ik denk dat het wel goed is als we dat gesprek ook een keer met elkaar voeren: hoe wenselijk is het eigenlijk als wij hier in het openbaar als Statencommissie gaan oordelen en kwalificaties geven aan bedrijven waartegen wettelijke procedures lopen. Op het moment dat wij in die zin, al is het maar onschuldig, op de stoel van de rechter gaan zitten, kan dat dan juridische procedures in de breedste zin van het woord – of het nu handhavingskwesties zijn of Bibob-procedures – schaden. En zo ja, dan lijkt het mij ook goed als we daar in het vervolg ook wat meer aandacht aan besteden samen. Als de Commissaris van de Koning zegt: maar u kunt hier alle

kwalificaties geven die u wilt, en dat staat verder handhavingsprocedures, Bibob, vervolging et cetera niet in de weg, dan weten we dat ook. Dan zit ik met mijn gevoel misschien fout.

De voorzitter: De Gouverneur.

Gouverneur Roemer: Ik geloof dat we hier met elkaar gelukkig ook heel beperkt waren om een vakantiepark onder de loep te nemen. We hebben het echt gehad over een moreel kompas, over governancestructuren, over wat er gebeurd is en over het onderzoek. In zijn algemeenheid ben ik het met u eens. Als de rechter nog niet gesproken heeft moet je altijd buitengewoon voorzichtig zijn om geen schade aan te richten. Maar volgens mij hebben we dat hier ook niet gedaan.

De voorzitter: De heer Van Est heeft nog een vraag. De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja dank u, voorzitter. Ik werd even getriggerd door het antwoord over de Raad van Commissarissen. De Gouverneur zei: LEF heeft een onderzoek gedaan, en volgens mij komt dan uit dat onderzoek dat er een Raad van Commissarissen wordt benoemd bij Polestar. Dus dat is even daar. En dan is mijn vraag: die Raad van Commissarissen, die gaat dan ook toezien op de privéhandelingen van de uitvoerders in dat kader? Want volgens mij was dat nu net het punt waar we het over hadden. En dan zeg ik, van: hé, gaat een Raad van Commissarissen dan zo ver dat de bestuurders moeten gaan zeggen: ja, ik heb hier privébelangen, wil je daar nog eens naar kijken?

De voorzitter: De Gouverneur.

Gouverneur Roemer: Nee, geen twee dingen door elkaar halen. Daar ben ik veroorzaker van, neem me niet kwalijk daarvoor. Het onderzoek dat het LEF zelf gedaan heeft was het onderzoek op basis van dezelfde argumenten die in de krant stonden. Daar wilden ze ook gewoon zelf het naadje van de kous weten. Het feit dat Polestar inderdaad zelf besloten heeft om een Raad van Commissarissen... Wellicht hadden ze dat misschien toch wel gedaan, dat weet ik niet. Ik werd nog even getipt door de Gedeputeerde: op 3 februari staat governance sowieso geagendeerd. Dus dan kunt u er ook nader op ingaan. Dan heeft u tot die tijd nog de tijd om ideeën te bedenken en met de Gedeputeerde te bespreken.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja dat is een goede suggestie denk ik, om dat 3 februari mee te nemen. Maar er zit inderdaad een verschil tussen een RvC bij Polestar – want dat is gewoon een bedrijf dat wij inhuren hè, plat gezegd. Dus daar gaan we eigenlijk niet eens over, om het maar zo te zeggen. Maar elke Raad van Commissarissen heeft gewoon de wettelijke plicht om erop toe te zien dat er compliant gehandeld wordt binnen het bedrijf. Maar ook naar zaken als tone at the top, voorbeeldgedrag van haar bestuurders, enzovoorts. Bij LEF ligt het wat ingewikkelder, want daar zijn geen privépersonen bestuurder maar daar is Polestar bestuurder. Dat is een bedrijf. Dus dat moeten we dan 3 februari maar even bespreken.

De voorzitter: De Gouverneur, vervolg uw beantwoording, als dat nog niet gedaan is.

Gouverneur Roemer: Ik kan nog even kijken, maar ik geloof niet dat er nog een vraag openstaat.

De voorzitter: Dan dank ik u voor de beantwoording. En voordat we verder gaan met agendapunt 13.3 stel ik voor even twee minuten te schorsen. Tot over twee minuten.

[SCHORSING]

13 FINANCIËN

13.1 G-22-047 Statenvoorstel inzake Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) ten behoeve van Mijnwater, brief GS van 22-11-2022 (GS DOC-00361325)

De voorzitter: Goed, dan hervatten we de vergadering. Dan zijn we bij agendapunt 13.1. Ik wil iedereen verzoeken om de onderonsjes te staken, en dat we gewoon verdergaan. Statenvoorstel inzake Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds ten behoeve van Mijnwater. En voordat ik de commissie dadelijk het woord geef wil ik even de Gedeputeerde de kans geven om vooraf een mededeling te doen. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel, voorzitter. Beste Statenleden, afgelopen week heeft het een en ander in de krant gestaan over Mijnwater. En naar aanleiding van die krantenartikelen, dat was op 19 januari, hebben we intern de opportuniteit beoordeeld van het doen van aangifte van schending van de geheimhoudingsplicht dan wel schending van het ambtsgeheim ter zake van de in die artikelen openbaar gemaakte geheime informatie. En uit die verkenning is gebleken dat er sprake is van een schending van de geheimhoudingsplicht c.q. het ambtsgeheim. En dus zal de CdK op grond van het bepaalde in artikel 176 van de Provinciewet namens de publieksrechtelijke persoon Provincie Limburg aangifte gaan doen van overtreding van hetgeen is bepaald in artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht. Daar wilde ik mee beginnen vandaag, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Het leek me wel gepast om die mededeling vooraf aan de behandeling van dit stuk te laten doen. Dat gezegd hebbende, de eerste termijn van behandeling van dit voorstel is al aan de orde geweest op 9 december. Op verzoek van uw commissie is vorige week een extra commissievergadering gehouden waarin stukken zijn besproken die onder geheimhouding ter inzage liggen. En tevens is door het College in het openbare deel een reactie gegeven op de reeds op 9 december ingebrachte wensen en bedenkingen. Dus de eerste termijn is afgerond. Ik wil het nogmaals benadrukken: vandaag vervolgen we de vergadering dan ook met de tweede termijn. En u kunt nog steeds wensen en bedenkingen indienen via het mailadres zoals vermeld op het scherm. En aan het eind van de behandeling worden alle wensen en bedenkingen in stemming gebracht bij uw commissie. Daarmee kan ik mij wel voorstellen, en dat is een verzoek aan u, dat tussen de tijd dat u uw eerste wensen en bedenkingen heeft ingebracht... En vandaag heeft u nog de beschikking gekregen over nieuwe, andere informatie. Dus ik zou u willen verzoeken, ook omwille van de structuur tijd en het behandelen van stemmen van wensen en bedenkingen, om kritisch te kijken welke wensen en bedenkingen überhaupt nog relevant zijn, en welke kunnen verdwijnen. Dus even het verzoek om daar kritisch naar te kijken, en bij het doorgeven daarvan daar rekening mee te houden. Ja? Oké, voor de tweede termijn geef ik als eerste het woord aan de heer Lodewijks. Aan u het woord.

De heer Lodewijks (VVD): Ja, dank u wel. Voorzitter, ik kijk terug op een goede openbare en besloten commissievergadering, vorige keer. Ik denk dat die zeer informatief was, dus waarvoor dank. En eigenlijk ben ik daar tot de conclusie gekomen dat het voorstel zoals vorige week besproken, aantoont dat dit Mijnwaterproject extreem risicovol is. En dat ook de partijen die intern en extern met u meekijken eigenlijk tot diezelfde conclusie komen. Natuurlijk zijn er wel enkele lichtpuntjes in de context van dit project, zoals de hoge energieprijzen op dit moment. Maar goed, die fluctueren binnenkort, met name in die periode van acht jaar. Die onafhankelijkheidswens die we willen hebben, de doelstellingen die we willen nastreven, en mogelijk interesse vanuit de markt. Dat zijn wel

lichtpuntjes. Maar ik ben heel benieuwd hoe die afweging moet plaatsvinden ten opzichte van de forse risico's die we lopen. Dan hebben we allemaal kunnen lezen dat er een maandelijks verlies is. En dat brengt mij toch bij de vraag op een gegeven moment, van: wat betekent nou het stoppen-scenario? In het stuk wordt er wel even naar verwezen, maar er wordt maar heel lichtvoetig overheen gegaan. En voor een afweging tussen doorgaan en/of stoppen heb ik wel meer zicht nodig op wat dat betekent, om te stoppen. En het voorstel zegt er nog even: ja, we hebben afspraken gemaakt met dat Enpuls. Maar verder gaat het niet. Maar hoe zit het met de leveringszekerheid van warmte naar de aansluitingen? Hoe zit het met het tempo waarbij we het verlies van het bedrag wat in de krant stond moeten afbouwen? En hoe drukt dat op de revolverendheid en de rendementen van het fonds? Wat betekent dit allemaal? En niet alleen: wat hebben we geïnvesteerd en hoe schrijven we dat af. Nee, er komt veel meer bij kijken. En dus, zoals het er nu voorstaat is het voor mij kiezen tussen twee kwaden. Doorgaan met het project lijkt onverantwoord, vanwege de genoemde risico's. En de kans op succes lijkt klein. En we zitten in een fuik waar we niet meer uit kunnen. Stoppen, aan de andere kant, lijkt ook onverantwoord. Alleen, daar krijg ik de vinger nog niet helemaal achter wat dat betekent. En ik heb die vergelijking nodig. Tegen dat licht zeg ik: ik heb een paar vragen. Eén, hoe zit de gemeente Heerlen nu in dit project, en wat vinden ze van deze situatie? En datzelfde geldt voor Enpuls. Tweede belangrijke vraag is: als we dit doen, blijven er dan middelen beschikbaar voor andere warmtenet-investeringen vanuit zo'n fonds? Ik blijf geïnteresseerd in waarom het Rijk eigenlijk niet vol op de kar meespringt. Wat gaan we proberen om het Rijk toch mee te trekken in deze ontwikkeling? En als laatste, en misschien moet ik dat wel als een wens uiten: kunnen die twee scenario's – stoppen versus doorgaan – echt eens fundamenteel naast elkaar worden gezet? En niet op de manier waarop er lichtvoetig overheen wordt gegaan, zoals het nu is in het voorstel. En daarbij wilde ik het graag laten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu het woord aan mevrouw Depondt. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ik sluit me aan bij de complimenten voor de sessie van vorige week. Die heeft een aantal vragen in ieder geval verhelderd. Ik moet ook zeker na de mededelingen van de Gedeputeerde heel goed nadenken, van: wat was nu ook alweer vertrouwelijk en wat niet. Dus ik ga mijn woorden zeer zorgvuldig wegen. Ja, ik denk dat de conclusie inderdaad terecht is: het kan vriezen, het kan dooien. En of dat dan 60/40 of 40/60 of whatever... Er zit wel een kantelpunt in, op dit moment. Dan zien wij ook. Van de andere kant, ik heb een heel aardig boekje thuis over het ontstaan van alle nutsvoorzieningen in Nederland, of het nou waterleidingen waren of straatverlichting of OV, of verzin het maar, die waarschijnlijk allemaal ooit in zo'n fase hebben verkeerd. En waarbij publieke bestuurders zich ook het hoofd gebroken hebben over de vraag hoe dat nou in de toekomst verder moet. We hebben besloten dat het een belangrijk onderdeel is van de PES. Dus in het kader van 'het kan vriezen, het kan dooien' gaat het CDA in elk geval voor de dooien-variant. En dat bedoel ik niet te letterlijk, hè. Ik bedoel, dat type dooi. Dus wat ons betreft gaan we er wel mee door. Terechte vraag, maar die hebben we ook vorige keer gesteld, vanuit principiële optiek: is dit niet het omslagpunt waarop je naar het Rijk moet gaan? Daar zijn wij nog niet uit. We hebben straks ook Enexis op de agenda staan. Daar hebben we bij de lening een paar jaar geleden ook gezegd, van: nou ja oké, dit kunnen we nog doen, maar als we daar echt verder mee moeten dan gaat dat onze krachten te boven, dus ga naar het Rijk. Dat geldt hier ook. Ik heb vorige keer een wens geformuleerd die daar misschien wat al te strak in zit. Even nu standstill en in het Rijk. Nou moeten we daar straks maar even naar kijken. Waar wij wel erg tegenaan hikken is het feit dat Mijwater in het LEF zit. Het LEF is ons, met alle discussies die je daar over governance kunt hebben, als instrument wel heel lief. Heeft ook eigenlijk een wat andere doelstelling dan zo'n groot project als Mijwater trekken. En wij zouden eigenlijk voor een ontvlechting zijn, om twee redenen. Ten eerste, het laatste wat we willen is dat als het bij Mijwater niet zo loopt als gepland het LEF ook nog mee naar beneden getrokken gaat worden.

En alle projecten die dus in dat LEF zitten. Daarvan verwijs ik ook naar de reactie van de adviescommissie. Maar ten tweede, als we nu die forse stap vooruit zetten dan gaan wij ook in de richting – dat zou tenminste een wat explicieter doel moeten zijn dan nu geformuleerd – om van Mijnwater ook gewoon een professioneel bedrijf te maken, een professionele overheids-NV of 50 plus 1, of welke variant het dan ook gaat worden dat zien we wel. En een professioneel bedrijf heeft gewoon een professioneel bestuur, een professionele organisatie, een professionele Raad van Commissarissen. En heeft aandeelhouders, dat zijn wij en nog wat anderen, die dan wat op afstand staan. Dus dan is het ook op de langere termijn helemaal niet zo logisch om dat LEF daar nog tussen te hebben zitten met zo veel capaciteit die nu voor Mijnwater wordt ingezet. Dus mijn vraag aan het College is: is er een mogelijkheid – en dat kan niet morgen, dat snap ik ook – om gewoon voor onszelf dat streefdoel te formuleren: dit wordt gewoon een professioneel bedrijf. Weliswaar een niet al te groot, maar een professioneel bedrijf, zoals Enexis dat in het groot is, zoals WML dat in het groot is. En daar hoort ook geen tussenlaag van het LEF bij. Dus ook voor Mijnwater op de lange termijn is dat een gezondere situatie. Is dat een optie die het College zou kunnen willen nastreven? Als het antwoord daarop ja is, dan mogen wat mij betreft onze wensen ook een wat andere formulering krijgen. Maar dat is een beetje afhankelijk van de reactie van het College.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan de heer Van den Beucken. Aan u het woord.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, voorzitter. De fuik, dat is datgene wat de collega Lodewijks ook al benoemde. Die had ik er ook letterlijk in staan. Er is een gevoel van fuik. We hebben, en dat verhaal ga ik niet herhalen, een heel lang betoog gehouden over allerlei gevaren en risico's. Nou, er is niets gebeurd, waardoor dat gevoel van gevaren en risico's in ieder geval voor ons verminderd is. Godzijdank ben ik niet bij die besloten bijeenkomst geweest, bij die inzage. Want daar mag ik ook niet komen. Dus dat maakt het voor mij ook wat makkelijker om er in ieder geval niet met meel in de mond over te praten, want als er geen meel is dan kun je je mond gewoon openmaken. Dus dat scheelt een heleboel. Waar we eigenlijk een beetje mee dubben is dat go/no-go moment. Want wanneer hebben we die? En dat zal ook wel in onze wensen en bedenkingen naar voren komen. En omdat wij die vorige sessie niet bijgewoond hebben kan ik niet honderd procent beoordelen of die wensen en bedenkingen nog actueel zijn. We laten ze gewoon staan, en dan zien we dat zo meteen wel. Maar voor ons is het in ieder geval geen uitgemaakte zaak. Ik vind het een heel lastige. En we moeten over een aantal zaken wensen en bedenkingen uiten. En er is één besluitendictum, dictum 4. En dat kost in ieder geval € 1,83 miljoen, uit mijn hoofd. En als we daarmee akkoord zouden gaan, wat is daarna nog de go/no-go? Want we hebben ook gezien in de vorige sessie, vorige maand, dat er tijdsdruk op stond omdat allerlei dingen konden gaan gebeuren, dat bepaalde functionarissen dan weg zouden lopen, en onze instappers misschien minder aandacht zouden hebben. Dus we hebben nu een stukje tijdsdruk. Hoe is het daar nu mee gesteld? Kunt u ons daar wat meer van op de hoogte houden over datgene wat wij een maand geleden bespraken? Daar laat ik het even bij.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu het woord aan de heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Dat is een verrassende sprong, voorzitter. Dank u wel. Allereerst een vraag. Graag wil ik van de Gedeputeerde weten: hoeveel mensen hebben sinds de start van Mijnwater gefunctioneerd in de bovenste twee managementlagen? Hoeveel mensen zijn daarbij betrokken geweest? Zijn daar nu nog bij betrokken? Ik kan me voorstellen dat het even tijd vraagt om dat antwoord op te zoeken. Dat mag dan wat mij betreft ook schriftelijk beantwoord worden voor behandeling in de Staten. Dat is één. Dan een citaat van de site van het LEF: 'Het LEF is opgericht met als doel leningen en garantiekapitaal ... investering te stimuleren op het gebied van

energiebesparing en opwekking van duurzame energie, bijdragen aan de circulaire economie en/of asbestsanering in Limburg.' Dan staan daaronder een aantal bullets, waarbij staat: 'de doelonderneming en betrokken initiatiefnemers voldoende solide en betrouwbaar zijn, ter beoordeling van het LEF. Anders bestaat immers de kans dat het geld niet terugkomt of niet wordt besteed zoals bedoeld. De financiering beschikt over een gezond risico-rendementsprofiel. Een hoog risico vergt een hoger rendement.' En op dat moment vraag ik me af: op welke wijze past een zieltogend aanmodderend warmtenet wat € 13.000 verlies per jaar per aansluiting maakt, op welke wijze past dat hier in godsnaam in? Dan moet je toch wel echt gaan toveren en echt de doelstellingen op gaan rekken om het er nog enigszins in te krijgen. Dan, het is de bedoeling van GS dat daarin een kleine € 100 miljoen, of in ons geval nu praten we over € 40 miljoen, gemeenschapsgeld aan dit project gaat. Kan de Gedeputeerde nu eindelijk eens een keer aangeven hoeveel graden temperatuur de Limburger straks met die € 40 miljoen koopt? Want ik mag toch aannemen dat de Gedeputeerde ook wil weten welke auto hij krijgt als hij € 40.000 overmaakt naar de dealer, en dat hij dan geen genoeg neemt met het antwoord: het is wetenschappelijk bewezen dat u een voertuig krijgt. Reken het me nou gewoon eens even uit, punt. Het is niet zo moeilijk. U zegt: het is wetenschappelijk bewezen – dat heb ik al diverse keren gehoord. Nou, dan kunt u het gewoon uitrekenen. Hoeveel graden krijg ik voor € 40 miljoen als Limburger? Of voor € 100 miljoen, wat er in totaal in gaat? Punt. Is gewoon een heel simpel antwoord. Wetenschap kun je uitrekenen. En anders is het geen wetenschap, dan is het geloof. Hoe zit het met kansrijke initiatieven van doelondernemingen, wat genoemd wordt? Hoe kansrijk is een onderneming die na al deze tijd nog steeds zwaar aan de overheidstiet moet, en het ene gat met het andere lijkt te gaan dichten? We hoorden vorige week mooie verhalen in het masterplan. Maar dat is niets nieuws. We horen al sinds de oprichting prachtige verhalen. Alleen, het is nooit verder gekomen dan verhalen. Dus rendementen uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst. In dit geval kun je er denk ik vanuit gaan dat geknoei in het verleden nog minder garanties biedt. Of één garantie biedt, dat het waarschijnlijk ook weer fout gaat. En als we dat masterplan nog even onder de loep nemen: men gaat dus niet langer meer voor iets waar in onze optiek het LEF mede voor opgericht is, dat is namelijk om het ook voor de inwoners van Limburg beter te maken – de man in the street, Henk en Ingrid, of hoe je ze ook allemaal wil noemen. De energierekening van de gewone man aan te passen. Nee, men gaat uitsluitend grootafnemers – zoals utiliteit, woningcomplexen et cetera, et cetera – die gaat men bedienen. Het zal de man op de straat, om het zo maar weer even te zeggen, genoeg doen dat zijn belastingcenten gebruikt gaan worden om de grote clubs er warmpjes bij te laten zitten. Tot zo ver, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuntzelaers, aan u het woord.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. U merkt, mijn dag is altijd compleet met uw manier van kiezen van de sprekers in een vergadering. Dat is toch heel fijn. Voorzitter inderdaad, zoals enkele voorgaande sprekers ook gezegd hebben, de complimenten aan de presentatie die ik in het openbare deel heb mogen ontvangen. En daarna was ik weg voor een andere afspraak, dus ik zit goed. En treurig dat we de samenvatting van die besloten bijeenkomst toch hebben kunnen lezen, ergens. Dus wat dat betreft, ik ben blij dat u aangifte heeft gedaan, want dit kan niet. Dan naar de inhoud. En voor de Partij van de Arbeid zijn een aantal hoofddoelen essentieel bij het maken van beoordeling van investeringen zoals deze. Een daarvan is dat wij het streven naar energieonafhankelijkheid een enorm groot goed vinden. Wij vinden energie opwekken binnen Limburg, binnen Nederland, binnen de directe omgeving een van de grote doelen die we na dienen te streven als land, Provincie. Daarnaast zijn natuurlijk de grotere doelen op het gebied van klimaat en milieu ook een enorme drijver om dit soort initiatieven naar volle wasdom te proberen te brengen.

De voorzitter: Dat roept een vraag op bij mijnheer Ernst. De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. De heer Kuntzelaers geeft aan: energieopwekking. Volgens mij is dit geen energieopwekking. Volgens mij is dit een warmtenet, dat is een heel wezenlijk verschil. Bent u dat met mij eens? En het is dus niet iets wat energie opwekt. Dit is iets wat gewoon energie gebruikt.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het is warmte die opgeslagen wordt en daarna weer naar huizen toe gebracht wordt, op een manier die ervoor zorgt dat de mensen er lekker warmpjes bij kunnen zitten, thuis. En dat is energie die wij hier in onze provincie in ieder geval opwekken, of in ieder geval de huizen binnenbrengen. En die wij niet hoeven te kopen van vrienden als Poetin of Saoedi-Arabië, of andere landen waar ik minder graag energie vandaan haal dan uit onze eigen omgeving.

De voorzitter: Dat roept een vervolgvraag op bij de heer Ernst. De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Maar het is nog steeds geen energie. Die energie namelijk, die bestaat uit elektriciteit. Die wordt gebruikt om die warmte omhoog en omlaag te pompen. Die energie, de elektriciteit wordt opgewekt voor het overgrote gedeelte bijvoorbeeld in gascentrales en dergelijke. En dat wordt gewoon ingekocht op de, laten we zeggen niet altijd even goede manieren die u net aangaf. Dus dat geeft geen enkele verandering.

De voorzitter: Heeft u een vraag?

De heer Ernst (PVV): Wil mijnheer Kuntzelaers zo vriendelijk zijn om gewoon duidelijk verschil te maken tussen energie en warmte? Want het is een heel wezenlijk verschil. Een warmtenet is geen energienet. Net zo goed als dat waterstof geen energiebron is.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Technisch gezien, ik snap wat u probeert te zeggen, laat ik het zo zeggen. Dat we daardoor minder fossiele brandstoffen hoeven te verbranden, dat is wel een punt natuurlijk. En de kroonprins van Saoedi-Arabië dankt u voor uw bijdrage. Want natuurlijk, hoe meer fossiele energie wij hier in ons land verbruiken hoe gunstiger het is voor dit soort landen. En u bent daar de representant van, op dit moment. Dus wat mij betreft, het streven juist naar opwekking van energie op eigen grond is iets waar we naar moeten streven, en dat is iets wat hier gebeurt. En dus ook het faciliteren van warmte in huizen met Limburgse warmte. Het LEF heeft wel uitdagingen. En Mijwater BV in het bijzonder, zeg maar. Het betoog van mevrouw Depondt om het bedrijf te ontvlechten roept bij ons inderdaad de vraag op hoe het College daar tegenaan kijkt. Want het klinkt als een stuk risicospreiding mogelijkerwijs, waar we wel iets voor zouden voelen. En ik ben met name benieuwd hoe de reactie van het College daarop is, en hoe dat eventueel zou kunnen helpen om de risico's en de impact van Mijwater BV op de rest van het LEF eventueel te beperken. Daarnaast zien wij natuurlijk dat een investering in een opstartfase en in een nieuwe technologie in het begin vaak niet rendabel is, en op latere termijn natuurlijk zijn rendementen zou moeten opgaan leveren. En de discussie die we met elkaar hier hebben is: heb je daar vertrouwen in of heb je dat niet. En op dit moment, hoe lastig die keuze ook is, neigen wij naar: wij durven die investering te doen, wij zien hier veel kansen. En wij hopen dat we die stap succesvol kunnen maken. Desalniettemin, de risico's

voelen wij ook. En het is geen eenvoudige keuze die we hier maken met zijn allen. Desalniettemin, het vertrouwen in het project is er nog wel bij ons. Dus tot zo ver onze bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Dat roept nog een vraag op bij de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Wat ons bindt is natuurlijk dat wij de wind uit de wieken willen nemen van schurkenstaten, oliestaten. En dat we op een andere manier hier gaan leven. Dat bindt ons. Onze grondhouding ten opzichte van Mijnwater is ook nooit negatief geweest. Ik heb een enorme matrix gemaakt met plussen en minnen, en ik kom er maar niet uit. Maar een van de problemen die ik nu aan u voor wil leggen: er zijn ook alternatieven. En die zijn zo ongeveer financieel gelijkwaardig. Hoe zit u daarin, in die materie? Kosten, dat is ook een hoofdstuk apart. Kosten van een alternatieve aardgasvrije oplossing. Ja, dat raakt elkaar zo'n beetje, dat schuurt qua risico en qua prijs langs elkaar heen. Hoe staat de fractie van de Partij van de Arbeid hierin?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. De zoektocht naar de energievoorziening van de toekomst en de warmtevoorziening van de toekomst, die is natuurlijk continu gaande. En dat is een kostenafweging die we met elkaar moeten maken. Ik heb alleen niet het beeld dat er al veel projecten rondom warmte zo ver zijn als Mijnwater BV nu is. En het is gemakkelijk om tegen concepten te zeggen: wij denken dat dit kansrijker is of dat kansrijker is, als we nog niet ver in de uitvoerende fase zitten. Dus ik denk dat je in sommige gevallen zult moeten kiezen voor een experiment verder doorzetten, in het vertrouwen en de hoop dat je daarmee een rendabele businesscase krijgt. Dat betekent niet dat je toekomstige andere projecten moet afserveren, maar dat je net zo goed zal moeten zoeken naar: zijn er kansrijke alternatieven of eventuele aanvullingen. Want het een hoeft het ander helemaal niet uit te sluiten, natuurlijk. Dus dat is voor ons in ieder geval het uitgangspunt.

De voorzitter: Nog een vraag van de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, het een sluit het ander niet uit, bedoelt u daarmee te zeggen dat, fase 2 zou je kunnen weglaten en daar andere alternatieven voor in de plaats nemen, terwijl je fase 1 laat doorgaan. Is dat wat ik u hoor zeggen? Dat je tussentijds met een go/no-go moment of een tussentijds beslismoment nog min of meer kunt stoppen in een bepaalde fase? We hebben natuurlijk nu ook al ervaringen met Mijnwater, alleen niet met wooneenheden.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Voor de Partij van de Arbeid is de vraag of je een go/no-go moment erin moet zetten of dat keihard moet maken, in theorie heb je natuurlijk eigenlijk altijd een go/no-go-moment. Want je kunt altijd besluiten om ergens mee te stoppen of niet. Maar de vraag is hoeveel geld je er dan al in hebt zitten. En dat is een continue afweging natuurlijk, die je met elkaar hebt. En ben je bereid om risicovol te investeren? Of denk je: ja, dit was het dan, en nu moeten we afbouwen? Of, om maar met de heer Lodewijks te spreken: zelfs na een heel volledig-stopscenario toe te gaan? En wat kost dat dan aan financiële pijn? En ook aan pijn in de zin van: onafhankelijkheid die we niet bereiken, doelstellingen op klimaat en milieu die je niet haalt. En dat zijn natuurlijk ook zaken die je mee moet wegen in het go/no-go moment waar u het over heeft.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu het woord aan de Partij voor de Dieren. Niet voordat de heer Ernst nog een vraag heeft gesteld.

De heer Ernst (PVV): Ja, de vraag nog aan de heer Kuntzelaers is natuurlijk: stel, je doet nu die investering, en je komt er dan over vijf of tien jaar achter: oh, het werkt toch niet. Of er komt over vijf jaar nog een keer zo'n geldvraag. Kijk, nu zeg je: er zit zoveel miljoen in, en er is nu een go/no-go moment. Over vijf jaar zit er dan weer € 100 miljoen bij, en dan wordt er weer € 50 miljoen gevraagd. Dan zeg je: 'Ja, maar wacht even, we hebben er nu al € 150 miljoen in zitten. Oh, weet je wat? We doen die € 50 miljoen. We kunnen nu niet meer terug.' Dat wordt steeds moeilijker. Dus het gat wordt steeds dieper, steeds groter. Hoe kijkt u daar dan tegenaan?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Ik denk dat de heer Ernst de zogenoemde fuik heel goed benoemt. En die zien we natuurlijk bij heel veel projecten waar wij als overheid in zitten. Het risico dat je loopt door ergens aanvullend in te investeren maakt natuurlijk die afweging straks steeds moeilijker om ergens uit te stappen. Daar ben ik me terdege van bewust. Dat betekent niet dat je die keuze niet zou moeten maken, maar dat je wel een heel delicate balans hebt waar je met elkaar heel kritisch naar moet kijken. En dat kan succesvol blijken te zijn op het einde, dat je een rendabel bedrijf hebt waar je aandeelhouder van bent, dat winstgevend blijkt te zijn en ook nog eens zijn doelen bereikt. En het kan zijn dat je een desinvestering hebt gedaan. Dat kan. Ik heb heel veel projecten hier meegemaakt waarmee we met een bepaald bedrag begonnen, en uiteindelijk een Buitenring hadden, om maar wat te noemen. Nou ja, dan ben je ook € 400 miljoen verder dan dat je eigenlijk gedacht had. Dat zijn investeringen waar je met elkaar aan de start staat en geconfronteerd wordt met tegenslagen. Ja, dat is zo.

De voorzitter: Dank u wel. En dan nu toch mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ja, we zullen inderdaad niet in herhaling treden ten opzichte van die vorige FEB. Wij zijn voorstander van schone en duurzame energie. En wat dat betreft zou Mijwater aansluiten. Maar als wij de vele risico's lezen, dan realiseren wij ons dat we onvoldoende kennis en kunde hebben om dit voorstel te beoordelen. En dat voelt heel erg ongemakkelijk. Wij hopen vooral dat het College zich heeft omgeven met betrouwbare en onafhankelijke professionals, zodat het College deze beoordeling wél heeft kunnen maken. En graag hoorden wij van de Gedeputeerde een samenvatting van de risico's die worden voorzien, en wat het worstcasescenario is als de risico's zich blijken te stapelen. En nogal wat achtergrondinformatie van deze investering was geheim of besloten. En we hebben bewust besloten deze informatie niet tot ons te nemen. Dit soort constructies via investeringsfondsen leiden blijkbaar tot veel bedrijfsgevoelige informatie. En wij vragen ons af of het College niet te veel op een ondernemersstoel gaat zitten, en daarmee de transparantie voor de burger aan de Staten beperkt en de controlerende taak van de Staten bemoeilijkt. En dan wil ik graag een onderbouwing van de Gedeputeerde waarom we ons daar géén zorgen over hoeven te maken. En verbazingwekkend is het dan om ondanks alle beslotenheid en geheimheid in de krant toch te lezen dat er € 500.000 verlies per maand geleden wordt. En hoe moeten wij deze informatie wegen ten opzichte van de genoemde risico's in het stuk? Kan de Gedeputeerde deze bedragen bevestigen? En hoe verhoudt zich dat tot ...

Spreker [1:53:51]: ...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dat is natuurlijk een heel lastige, hè. Want er is wel aangifte gedaan, en daarmee kun je concluderen dat er wel echt informatie is gelekt en dat dat niet even zomaar ergens uit een hoge hoed komt. Maar dat maakt het wel heel gecompliceerd, voor ons in

ieder geval. Hoe verhoudt zich dat allemaal tot eerdere uitspraken dat het Mijwater in 2025 rendabel zou zijn? Ja, we vinden het echt heel complex geworden. En gezien die complexiteit van het onderwerp is niet in te schatten of het College dan een wijs besluit heeft genomen met deze investering in Mijwater. Als een externe partij zou instappen zou dit meer zekerheid geven over het acceptabel zijn van deze risico's. Onze wens is daarom te wachten tot een strategische partij mee wil doen in Mijwater BV – waar we tijdens de vorige behandeling begrepen dat er nu dan een letter of intent getekend is. En toch willen wij wachten tot er zekerheid is dat een strategische partij daadwerkelijk mee gaat investeren. En onze tweede wens is dat het College richting Mijwater afsprekt dat de prijs bij de verkoop van energie aan particulieren tot nooit meer dan 10% winst mag leiden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu het woord aan de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja dank u, voorzitter. Voorzitter, ik heb evenals mijnheer Van den Beucken het genoegen gehad om niets van de informatie die geheim was tot mij te mogen nemen. Ik heb al vaker gezegd dat ik het soms wel heel raar vind, hoewel dit allemaal niet mag en weet ik wat, maar hoe moet jij eigenlijk als je de deskundigheid een beetje hebt, en dat niet mag zien om de geheimhouding, een beslissing nemen aan de burgers. En hoe moet je je daaraan verantwoorden als je je argumenten niet kunt noemen omdat het geheim is. Dus dat vind ik soms wel een moeilijk punt. Dus ik zal veel luisteren. Ik denk dat mijnheer Lodewijks mijn zorgen die ik de vorige keer had ook heel prima nu verwoord heeft, met meer kennis dan ik heb. Dus in dat opzicht bevestigt dat denk ik nog altijd. Dus wat dat betreft, ik kan vrij spreken. Ik vond het inderdaad leuk dat mevrouw Depondt sprak over een professionele organisatie en dan 50PLUS daar in één zin bij noemde. Dus dat was ook zeer goed. En ik vroeg me van de vorige vergadering af of mijnheer Ernst al bij mevrouw Berghorst op bezoek was geweest. Maar de vraag is of daar nog wel iets meer gezegd kan worden over die derde letter van intent, in dat opzicht. Of er nu wat meer duidelijkheid openbaar gegeven mag worden, of niet. Dat hoor ik dan graag, want dat was een van de vragen die ik de vorige keer had. Ik snap het voorstel van het CDA om het eventueel te ontvlechten. Want dat lijkt mij gevoelsmatig, met mijn kennis van zaken, ook een goede zaak. Dus nogmaals, wij zullen goed luisteren. Wij hebben nog altijd veel onzekerheden. Die hadden wij de vorige keer, die hebben wij toen ook benoemd. Ik vond, de openbare sessie was wel interessant, maar op het moment dat het net kritisch is en je door wilt vragen, dan ligt het onder die geheimhouding. En dat vinden wij, en dat blijven wij een rare zaak vinden. En nogmaals, die vraag die wij ons stellen en wat ik daarstraks al heb gezegd in de vorige behandeling: moeten wij als overheid geld stoppen in zaken waar zo ontzettend veel geheimhouding op ligt? Want hoe kun je je dan verantwoorden naar de mensen waarvoor je eigenlijk hier zit. Tot zo ver, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan het woord aan de heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Dank u wel. D66 ziet met instemming dat Mijwater BV wil doorstarten. En wij juichen het toe dat Enexis daaraan via Enpuls gaat bijdragen, voor zover het om de infrastructuur gaat. En dat er een intentieverklaring is van Enexis om bij te dragen aan de uitbreiding als het om de opwekkant gaat. Er blijft dan in ieder geval voorlopig nog wel een financiële rol van de Provincie nodig. En ook daar staat D66 achter. Met mevrouw Depondt wijzen wij er namens het CDA wel op dat er nadelen kleven om dat via het LEF te doen. Er zitten namelijk risico's aan de uitbreiding van de levering van Mijwater in Parkstad. Relatief zijn die risico's groot voor het LEF, waardoor de positieve functie van het LEF in het gedrang zou kunnen komen. Waarom vindt D66 het nou een goed idee dat de Provincie wel risico draagt. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst, maar lessen mogen wel worden geleerd. En ooit investeerde de Provincie

in het voldoen aan maatschappelijke behoeften, aan nieuwe energie – elektriciteit en gas – en dat bleek een zeer rendabele investering. Essent werd voor goed geld verkocht en Enexis bleek een rendabel restbezit. Mijnwater is dat in potentie ook, en specifiek Limburgs bovendien.

De voorzitter: Dat roept een vraag op bij mijnheer Westhoff. Aan u het woord.

De heer Westhoff (BVNL): Wij hebben de publieke netten voor heel veel geld verkocht. Kunt u mij vertellen hoeveel geld er is ingestopt?

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Er is geïnvesteerd omdat het een maatschappelijke behoefte was. Niet per se om rendement te halen. En die les wil ik graag trekken. Maar financieel rendement is er uiteindelijk wel getrokken. En trekken wij nog steeds. Die les zou ik graag uit het verleden willen leren.

De voorzitter: De heer Westhoff.

De heer Westhoff (BVNL): Mijnheer Van Wageningen, dat was geen antwoord op mijn vraag.

De heer Van Wageningen (D66): Dat komt omdat u naar cijfers vraagt. Dan moet ik in de boeken van de PLEM van 1980 en ver daarvoor nog gaan. Dat kan ik u niet feitelijk antwoord geven.

De voorzitter: De heer Westhoff.

De heer Westhoff (BVNL): Nee, dat begrijp ik. Maar ik bedoel, wij praten op dit moment over een investering, en rendement. En op het moment dat het verkocht wordt, zoals u in principe suggereert met de verkoop van de PLEM...

De heer Van Wageningen (D66): ...[1:59:46].

De heer Westhoff (BVNL): We hebben de PLEM verkocht en daar hebben we anderhalf miljard euro voor gekregen. Maar in dit geval kan er bijna niet meer achterhaald worden hoeveel geld wij erin geïnvesteerd hebben. En misschien was die investering wel veel meer dan die anderhalf miljard die we ervoor gekregen hebben. Daar wil ik naartoe. In ieder geval, dat was mijn opmerking.

De voorzitter: De heer Van Wageningen, vervolg uw betoog.

De heer Van Wageningen (D66): Het was inderdaad een opmerking, maar zelfs die is feitelijk onjuist. We hebben geen anderhalf miljard gekregen. 1,1 miljard hebben we gekregen. Later viel er ook nog een risico vrij. Maar dat telt ook niet op tot anderhalf miljard. U vraagt mij om feitelijkheden, die feitelijkheden kan ik u niet geven. Nogmaals, de les die ik wel wil trekken is dat er is geïnvesteerd in maatschappelijke behoefte aan energie door de overheid. Dat bleek later financieel ook rendabel te zijn. Die truc kunnen we herhalen met Mijnwater. Maar dan moeten we natuurlijk wel goed op blijven passen. Dat wel. Het is voor D66 een goed idee, want naast negatief risico is er ook een upside. Als gas duurder wordt, wordt Mijnwater een relatief rendabelere manier, niet om energie op te wekken maar wel om het heel efficiënt te gebruiken voor verwarming. Een warmtepomp is al efficiënt, maar als je een warmtepomp kan laten lopen niet op lucht, niet op de temperatuur die het heeft, maar op water met een temperatuur van 19 tot 28 graden, dan heb je een veel efficiënter systeem. En inderdaad,

zoals de heer Kuntzelaers terecht opmerkt, dan profiteren Salman al-Sahoed en mijnheer Poetin minder van onze energierekening.

De voorzitter: Dat was uw bijdrage?

Spreker [2:01:36]: ...

De voorzitter: Dat is aan mij om te bepalen. Dus ik zou zeggen: ga vooral door met uw bijdrage.

De heer Van Wageningen (D66): Mijnwater-directeur mevrouw Doedel heeft ons koeltjes uitgelegd dat de investering en uitbreiding van Mijnwater duur is. En als de infrastructuur er eenmaal ligt dat het dan een heel efficiënte manier is om elektriciteit in warmte om te zetten. Dat voordeel komt ten goede van de klanten. Er zijn dus ook veel aanvragen tot aansluiting. En Mijnwater BV vindt het noodzakelijk om alleen wijken en gebouwen aan te sluiten waar het het meeste nut heeft en waar het het minste kost. Dat is dus gewoon koeltjes uitgelegd. Het mag wat D66 betreft nog voortvarender. En we onderkennen dat het ook van anderen afhankelijk is. En vandaar hebben wij wensen en bedenkingen ingediend. Dat hebben we de vorige keer al gedaan, die blijven staan. Ik hoef ze niet opnieuw in te dienen, denk ik? Nee. En wat er ook van die wensen en bedenkingen terecht moge komen, D66 zou kunnen instemmen met het voorliggende voorstel. En we zouden ook positief kijken naar een voorstel waardoor de risico's van Mijnwater directer door nutsbedrijven, het bedrijfsleven en ja ook de Provincie, worden gedragen. En dan hebben we het ook nog over het Polestar Circular Debt Fonds in deze termijn? Of komt daar een apart rondje voor?

De voorzitter: Dat is een apart rondje, mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Dank u wel. Dan ben ik klaar met dit rondje.

De voorzitter: Dank u wel. Er is wel nog een vraag van de heer Van den Beucken aan u. De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Een korte vraag. Ik hoor u allerlei subjecten van risicodragers noemen. Ik heb u het Rijk niet horen noemen, of...

De heer Van Wageningen (D66): Dat is onze wens. Dat is nog niet toegezegd, maar dat is een van de wensen. Onze wensen zijn: lobby richting het Rijk voor gunstige omstandigheden qua regelgeving, lobby richting het Rijk en Europa voor financiering, en ondersteun woningstichtingen om woningen geschikt te maken voor de Mijnwater-methode. Want dat is isolatie, dan profiteren ze dubbel: én zowel van een isolatie én de mogelijkheid om aangesloten te worden op Mijnwater.

De voorzitter: De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, dat isoleren daar hebben we de vorige keer ook heel hartstochtelijk over gesproken. Dat moet je sowieso doen. Dat is een spijtvrije maatregel, volgens mij. Maar ja goed, u zult wel wat overeenkomsten zien. Ik heb die er ook bij gezet, bij de wensen en bedenkingen. Maar op voorwaarde natuurlijk dat het voorstel doorgaat.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Inderdaad, dat is daarvan afhankelijk. En dat zouden we toejuichen.

De voorzitter: Dat is mooi. De heer Westhoff, aan u het woord.

De heer Westhoff (BVNL): Ten eerste, de complimenten aan de presentatie van vorige week. Mevrouw Doedel was heel duidelijk over hoe het systeem in elkaar zit. We hebben heel veel informatie ontvangen over Mijnwater, en vele vragen en antwoorden zijn gegeven. BVNL heeft verder geen wensen en bedenkingen meer. We hebben ons standpunt kunnen bepalen, op basis van de verstrekte informatie.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu het woord aan de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, ik hoorde net een aantal spijtoptanten over de verkoop van Essent. Ja, dat hadden we natuurlijk nooit moeten doen, want dan hadden we in ieder geval onze energievoorziening nog zelf in eigen hand kunnen hebben, en dan hadden we nog zelf een beetje daar aan de knoppen kunnen zitten. Dat is nu niet het geval. Maar ja, dat is een gedane zaak. En we zien nu dat we juist nu weer een omgekeerde beweging willen maken, zodat we toch weer grip willen krijgen op onze energievoorziening. En dat gaat zowel over de infrastructuur als over de levering. Daar zijn we op dit moment met prijsplafonds en allerlei constructies aan het kijken hoe we dat kunnen doen. En dat is een behoefte, die proef ik nu bij allemaal collega's die toen dachten de kip met de gouden eieren te moeten verkopen. Dat maar even gezegd hebbende vooraf. Want als je kijkt naar dit Mijnwaterproject, dan is de vraag die we ons volgens mij als politiek moeten stellen, de principiële vraag is: hoe ziet onze energievoorziening er in die toekomst nu uit? En dan is de vraag die we ons moeten stellen: willen we nou zelfvoorzienend zijn, of willen we afhankelijk zijn van anderen? Willen we verduurzamen, of blijven we fossiel? En willen we dan voorop lopen in ontwikkelingen, of bungelen we toch liever achter de meute aan? Als je nu gaat kijken naar dit Mijnwaterproject, dan is dat een van de voorlopers bij de ontwikkeling van warmtenetten. En we zijn wat dat betreft al best wel ver. En je loopt iedere keer in zo'n pioniersfase en doorontwikkelfase tegen van allerlei zaken aan. En dat heeft onherroepelijk allerlei risico's die dat met zich meebrengt, en allerlei problemen en hordes waar je overheen moet gaan. Maar ja, als het alternatief is: we laten het zoals het was en we doen er niets aan en we blijven afhankelijk van de Russen, van de mensen uit Qatar, Saoedi-Arabië, of wat dan ook, ja als dat het alternatief is, dan is de vraag of het niet toch zinvol is om risico's te lopen. En dan zou je kunnen zeggen: ja, is dit dan het project wat het resultaat gaat opleveren? Ja, maar welk ander warmtenet in onze provincie, in Nederland is al zo ver. Dat zou je je best wel kunnen afvragen. Een deel van de risico's die hieraan kleven hebben ook te maken met het feit dat wij in Limburg juist verder zijn met het ontwikkelen van Mijnwater dan een heleboel warmtenetten in de rest van Nederland. En dat misschien de landelijke overheid wel een paar stappen harder zou mogen lopen, om ervoor te zorgen dat de projecten waar we al mee bezig zijn en die voorop lopen, dat die in ieder geval kans van slagen hebben. En niet dat de landelijke overheid een remmende factor is op de duurzame ontwikkeling in Limburg. Want daar waar je je nek durft uit te steken, moet je niet het gevoel hebben dat je vervolgens door de Rijksoverheid aan de rem wordt getrokken, en dat je de kansrijke initiatieven daardoor belemmert. Want of je nu voor Mijnwater gaat of voor Het Groene Net of welke andere nieuwe duurzame ontwikkeling, waterstoftechniek, we moeten ons erbij realiseren dat als we die kant op willen, dat kosten altijd gaan voor baten. En dus moet je je afvragen: met welke blik kijken wij nu naar onze energievoorziening. Is het nou de bedoeling dat we daar financieel rendement op maken, alsof we een tandenborstel aan het verkopen zijn? Of zien we onze energievoorziening als een nutsvoorziening, waarbij we er in ieder geval voor moeten zorgen dat die maatschappelijk ervoor zorgt dat onze samenleving energie heeft. En dat die kan blijven draaien en floreren. Dus vanuit die blik

willen we kijken naar Mijnwater. En dan zijn er een heleboel zaken waar we het nog over moeten hebben. En volgens mij heeft mevrouw Depondt verstandige dingen gezegd over de governance. Daar moeten we denk ik echt over een paar weken iets aan doen. Maar als we nu een project als Mijnwater de nek om zouden draaien en dat echt gaan stoppen, ja dan moeten we ons echt afvragen welk ander warmtenet in Nederland bij wijze van spreken nog kansrijk is. En of we dan ook wel echt die energietransitie willen maken met elkaar. Wij moeten dus vooral nadenken over hoe wij ervoor kunnen zorgen dat we de financiële risico's die we lopen, dat we die het hoofd kunnen bieden, dat we er verstandig mee omgaan, en onszelf ook niet het rad voor ogen moeten draaien dat wij hier denken dat we hier miljoenen euro's aan moeten gaan verdienen. Nee, we moeten zorgen dat de samenleving energie heeft, en dat die uiteindelijk kunnen verdienen. Want zonder energie staan alle bedrijven in Limburg stil.

De voorzitter: U heeft een fantastische timing. Dank u wel. Dan nog de heer Baneke, van GroenLinks. Aan u het woord.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Drie punten die ik even wil aanstippen. De eerste is dat ik blij ben met de opmerking van de Gedeputeerde voor aanvang van dit punt. Want het bevreedde mij wat ik in de media mocht vernemen. Ik was ook afgelopen week verhinderd, en ik zal me verder onthouden van commentaar op het een en het ander, maar als de Gedeputeerde niet had gezegd dat aangifte gedaan zou worden, dan had ik het gevraagd, laat ik het zo formuleren. Ten tweede, inhoudelijk Mijnwater. Het speciale van het project Mijnwater in mijn optiek, in de GroenLinks-optiek, is dat het eigenlijk de basis is van: hoe gaan wij om met onze energievoorziening. En hernieuwbare energie lijdt aan één makke, namelijk: hoe sla je het op. En dat is het bijzondere van dit project. Het is een kans om energie, warmte op te slaan om het later weer te gebruiken. En als ik mijn buurman even antwoord mag geven, het unieke van dit warmtenet ten opzichte van wel andere warmtenetten die ook functioneren in Nederland ... Bijvoorbeeld, ik weet er eentje in de regio Nijmegen, die draait op de restwarmte van een afvalcentrale. Maar ja, als die afvalcentrale geen spulletjes meer heeft om te verbranden, waar je überhaupt al je bedenkingen bij zou mogen hebben, dan houdt het warmtenet ook op als er geen andere input is. En hier kun je warmte in de zomer bij wijze van spreken opslaan voor de winter. Dus alleen dat al vindt GroenLinks een groot pré voor dit project. En dat maakt het in onze optiek ook nuttig om hiermee verder te gaan. Wat wij nog willen meegeven als wens en/of bedenking is: hoe zorgen we nu dat de Staten beter betrokken blijven bij dit soort projecten, die we als Staten ook financieren, ruimschoots soms. En het lijkt ons goed om daar op reguliere basis eens een keer ook te gaan kijken wat daar gebeurt. Ja, alleen voor degenen die willen, natuurlijk. Maar er zijn best wel een hoop projecten die wij financieren vanuit de Staten echt met majeure sommen, en ik heb af en toe het gevoel dat we één keer geld erin stoppen en daarna er eigenlijk nooit meer naar kijken. Dus kunnen we niet op de een of andere manier in ons werkplan, de volgende periode dan waar ik dan niet meer bij zal zijn, maar in de Statenperiode hierna opnemen dat er af en toe eens een keer een werkbezoek gepland wordt op reguliere basis bij dit soort projecten, zodat de voeling tussen de Staten en de projecten die de Provincie entameert ook behouden blijft. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Dan kijk ik even naar de Gedeputeerde. Vijf minuten om de beantwoording voor te bereiden. Dus ik schors de vergadering voor vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik wil iedereen verzoeken om zijn of haar plaats weer in te nemen om de vergadering te hervatten. Dank u wel. Oké. Dank u wel. Dan hervatten we de vergadering. Dan is nu het woord

aan de Gedeputeerde om de in de tweede termijn gestelde vragen te beantwoorden. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel, voorzitter. Nogmaals vooraf, over dat wat in de krant stond, wat betrouwbaar was, daar zal ik niet op ingaan. Mevrouw Plusquin is even niet in de vergadering, maar die vroeg daarnaar. Kan ik er nu wel of niet op reageren? Ik ga er verder niets over zeggen. Voorzitter, er zijn een aantal belangrijke elementen genoemd. Allereerst ben ik blij te zien dat toch een meerderheid voorzichtig positief is over het voorstel, wetende dat er nog flinke risico's aan kleven. Die zien wij ook. Het College heeft die risico's, die ter tafel zijn gekomen bij de eerdere bespreking, afgewogen tegen het strategisch belang. Het strategisch belang heeft ertoe geleid dat wij van mening zijn dat we willen doorinvesteren in Mijnwater. Er zijn grote risico's – die zijn genoemd – en onzekerheden – dat is ook ter tafel gekomen – op basis van de huidige werkelijkheid. De huidige werkelijkheid is het feit dat er nog nieuwe wetgeving in de maak is met daarmee gepaard gaand financieel instrumentarium van het Rijk, ook in de fase dat we dus nu naar fase 1 kijken van het masterplan. Zodra dat positief is, zien we dat fase 2 ook rendement gaat maken. Dus wij zien daar veel kansen. Er komen ook straks, omdat die nieuwe wet en het financieel instrumentarium van het Rijk er ook zal komen, betere financieringsmogelijkheden voor dergelijke projecten, waaronder dus investeringssubsidies van het Rijk, maar we zien ook dat steeds meer marktpartijen al geïnteresseerd raken. Dat zien we ook bij dit project, getuige de partij die inmiddels een letter of intent heeft aangetekend. Dus het wordt... De markt ontwikkelt zich. Maar het go-moment, waar ook een paar keer naar wordt gevraagd ... Wanneer is het go- of no-go-moment? Dat moment is nu. Mijnwater moet nu verder en niet pas over een jaar of over twee jaar, als die wetten zijn aangenomen en de markt ook inmiddels zo ver is. Ze hebben nu een duidelijke strategie. Er ligt een duidelijk investeringsplan en Mijnwater heeft voldoende leads om verder te groeien. Dus Mijnwater is zeker levensvatbaar, wordt gezond, maar het moet wel nu gebeuren. Dus de stap die wij nu willen zetten, zien wij als een financiering van de tussenstap om de overbrugging te maken naar dat wat we al zien gebeuren in de markt. Mevrouw Depondt van het CDA legde iets op tafel wat toeziet op de risico's van Mijnwater voor de LEF-portefeuille. Dat is een terechte zorg. Met het LEF beogen we veel maatschappelijke doelen na te streven. Het is toch wel een... Wetende dat een risico mogelijk kan optreden wil je niet dat dat als een molensteen om de kraag van het LEF hangt. Ze vroeg het College of het mogelijk is überhaupt om daar iets aan te doen, om dat risico in ieder geval weg te nemen bij het LEF en de zaak dan verder te professionaliseren en iets meer op afstand te zetten. We hebben dat ook laten uitzoeken al. Ik heb daar zelf natuurlijk ook over nagedacht. Dat is inderdaad mogelijk, om de risico's in de vorm van een garantstelling weg te nemen bij het LEF, bijvoorbeeld dan bij de Provincie, en dan op het moment dat we terug kunnen naar een normale aanstuurrelatie, zoals we bij WML of bij andere bedrijven hebben; dat zou het moment kunnen zijn dat je dat gaat loskoppelen, laat ik het even platweg zeggen. Dan is dus... Zo'n moment zou kunnen zijn het moment dat die Wet collectieve warmte, die toch wel cruciaal is, is aangenomen ofwel een moment dat een derde partij gaat instappen. Dat zou een logisch moment kunnen zijn. Daarmee hoop ik toch al een belangrijke zorg/risico – door in ieder geval een mogelijke oplossing voor een ongemak – te hebben weggenomen.

De voorzitter: Dat roept een vraag op bij de heer Van Caldenberg. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, dit is een mooi verhaal, maar dat moeten we wel op papier gaan krijgen op de een of andere manier. Daar moeten we dan ook een klap op gaan geven. Dus wordt het Statenvoorstel dan ook gewijzigd in die zin?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik denk niet dat een heel Statenvoorstel gewijzigd moet worden. Ik denk dat wij bijvoorbeeld met mevrouw Depondt, die toch met dit idee als eerste kwam, maar ook andere partijen, moeten kijken hoe we dat goed op papier kunnen zetten. Bij mijn weten kan dat ook in de vorm van een amendement. We hoeven niet een heel Statenvoorstel te herschrijven. Maar dat laat ik ook even aan de Statenleden zelf om dat op te tuigen. Weet dat daar in ieder geval ambtelijke bijstand voor mogelijk is, dat zij klaar staan om zo'n amendement op de goede manier vorm te geven. Voorzitter, dan was de VVD-fractie, mijnheer Lodewijks ... Die vroeg ... Ik geloof dat ook de heer Van den Beucken en ook andere mensen zeiden: we willen toch nog iets meer gevoel krijgen bij wat als we stoppen. Het stoppenscenario, dat is in feite niet opnieuw investeren. De cijfers ervan hebben we ter inzage gelegd, vertrouwelijk, bij de sessie. We hebben dat kort geraakt. Wat ik daarvan kan zeggen; als je dus... In feite heb je drie scenario's die dan op stoppen zouden uitkomen. Dat is 1 de verkoop van de aandelen, 2 de standstill of de tijdelijke stilstand of structurele stilstand en 3 doorinvesteren. Wat betreft het eerste, de verkoop van aandelen, dat is nu geen optie, want dan heb je een koper nodig van je aandelen. We hebben wel inmiddels een stap gezet naar die letter of intent, maar we hebben daar vandaag dus nog geen zekerheid over. Veel potentiële kopers zullen die duidelijkheid ook afwachten. Het tweede scenario, de tijdelijke stilstand of de structurele stilstand, is kostbaar, want dan heeft Mijwater nog onvoldoende schaalgrootte. Daarnaast missen ze dan ook nu het momentum om vanuit die transitie fysische warmte, waar de gemeenten mee bezig zijn en bij Mijwater zelf, die organisatie, waar zo ontzettend hard aan gebouwd is, om dat te verstevigen, om dat in stand te houden bij een stilstand ... Ja, helemaal stoppen met investeren betekent dus dat die leveringszekerheid de volgende winter al in het geding komt. Dan zitten de mensen er dus niet warmpjes bij in Heerlen en Kerkrade, maar dan zitten ze er koud bij. Op termijn zou dat ook kunnen betekenen dat Mijwater dan dus ook... Ja, laat ik het zo zeggen, dat als er niets bij komt, dat het dan heel kil naar een einde toe gaat. Doorinvesteren is inderdaad risicovol, maar dat hebben we dus wel als GS gezien als de beste optie vanuit onze ambitie op het gebied van verduurzaming. Op het gebied van het behalen van onze doelstellingen ... In de richting van de heer Ernst kan ik zeggen dat de wetenschappelijke basis aanstaande dinsdag in het College middels een mededeling portefeuillehouder zal worden afgezegd en ook uw kant op zal komen. Maar ook vanuit het beeld dat wij dus ook echt willen investeren in warmtenetten, waarvan Mijwater ... De heer Kuntzelaers zei dat ook, andere mensen ook, de heer Van Caldenberg, de heer Baneke. Mijwater is een proven technology. Het is één van de weinige warmtebedrijven dat al echt operationeel is. Voorzitter, dan blijven een aantal vragen over. Ik ga er wat sneller doorheen, want ik zie u al met de timer in de hand. De vraag van hoe Gemeente Heerlen bijvoorbeeld in het project zit. Dat vroeg de heer Lodewijks. De Gemeente Heerlen heeft een financiering. Dat is een achtergestelde lening. Dat is weliswaar ... De omvang daarvan kan ik hier niet noemen, maar ze hebben zich gecommitteerd aan het aansluiten van haar eigen publiek eigendom, dus ook inhoudelijk willen zij hiermee verder. Enpuls, misschien ook nog even aanstippen als relevante eigenaar eigenlijk van het infradeel, is positief. De Raad van Bestuur heeft al ingestemd met de extra investering. De Raad van Commissarissen heeft ingestemd met de investering. Het gehele fiatteringsproces wordt naar verwachting begin februari, ik meen 9 februari, afgerond. Het Rijk ... De vraag was ook: waarom zit het Rijk hier niet volop aan te trekken? Dat heeft niet zozeer te maken met het feit dat het Rijk niet wil. Het heeft ermee te maken dat die wetgeving, die Wet collectieve warmte, en die Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie, nog niet klaar is. De financieringsinstrumenten die daaruit voortkomen zullen dan ook nog volgen, maar die zijn nu nog niet klaar. Wat ik wel kan zeggen over Mijwater is dat wij richting ook de Europese middelen, het traject, min of meer voor in de bus zitten. Volgens mij werd die term ook al genoemd vorige week. Alleen de bus moet nog gaan rijden. Maar die gaat rijden. Dus het Rijk zal vol op de kar gaan komen. Dat doen ze al voor zonnepalen en voor windmolens. De verwachting is dat ze dat ook gaan doen voor de warmtenetten. LOKAAL-LIMBURG, even los van het go-/no-gomoment, wat ik

volgens mij ook net benoemd heb, de alternatieven. Waarom zouden we inzetten op Mijnwater en waarom niet op andere warmtepompen, individuele warmtepompen bijvoorbeeld? Nou, individuele warmtepompen hebben nadelen die Mijnwater niet heeft. Dat heeft enerzijds te maken met de extreme belasting van het laagspanningsnet. Je moet dan gaan verzwaren bijna in elke straat. Daarbij blijft het probleem, zogezegd, voor warmtepompen en ook Mijnwater dat je wel een goed geïsoleerde woning moet hebben. Daar zit geen additionaliteit in. We hebben warmtepompen nodig in de individuele warmtetransitie. De kosten zijn iets hoger. Er werd gedaan alsof het heel dicht bij elkaar zou komen. Er zit toch nog steeds enkele duizenden euro's verschil in. Daarnaast is ook vanuit de techniek van het Mijnwaterproject niet op straat of aan het huis nog een apparaat nodig dat heel veel geluid produceert. Het wordt heel stil opgepompt vanuit de mijngangen. Dus dat zijn toch de redenen om toch voor Mijnwater ook te gaan en niet alleen/louter voor de individuele warmtepompen. De fractie van de PVV vroeg hoeveel mensen er betrokken zijn geweest, bijvoorbeeld in de twee hoogste managementlagen. Nou, het gehele management van Mijnwater is hierbij betrokken geweest en naast de mensen van Mijnwater zelf zijn ook de inhoudelijk deskundigen van Enpuls en het LEF betrokken. Dat is ook meteen het antwoord in de richting van mevrouw Plusquin. Die zei: wij hebben als partij en misschien als ondersteuner wat te weinig zicht op die technieken. Wij hebben ons uiteraard heel goed laten adviseren over die technieken en we gaan niet zomaar over één nacht ijs met dit soort grote publieke bedragen die we willen investeren.

De voorzitter: Er is een vraag van de heer Ernst. De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Het antwoord dat ik kreeg met betrekking tot de mensen en de betrokkenheid zal een verschil van interpretatie zijn of misschien heb ik de vraag niet duidelijk gesteld, maar dat was niet het antwoord dat ik zocht. Ik was op zoek naar: hoeveel mensen zijn er actief bezig geweest c.q. zijn er vertrokken? Hoeveel managementwisselingen hebben plaatsgevonden in die bovenste twee lagen gedurende de looptijd van Mijnwater? Dat wil ik graag weten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik zou dan misschien een vraag terug willen stellen. Met welk doel stelt u deze vraag? Dan kan ik misschien het antwoord daar wat beter op toespitsen.

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Omdat dat voor mij een indruk geeft over een organisatie als Mijnwater en gewoon omdat ik het graag wil weten. Ik heb ook gezegd: het hoeft niet per se vandaag. Dat mag ook voor behandeling in de Staten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Oké. **We zullen dat opvragen en de personeelsdossiers in geabstraheerde vorm aan u doen toekomen. Ik bedoel niet de personeelsdossiers, maar de personele wisselingen.** Goed. Ja, helemaal privacyproof gaan we dat doen. Even kijken. De heer Ernst deed terecht of onterecht eigenlijk het beeld oproepen dat Mijnwater er alleen voor grote bedrijven zou zijn. Het idee is in deze fase, 1, de utiliteiten. Fase 2 zijn juist de woningen in Heerlen en Kerkrade. Dus fase 1 is utiliteit. Daarna gaat het over 41.000 woningequivalenten in Heerlen en Kerkrade bij de volledige uitrol van het portfolio.

De voorzitter: Dat roept nog een vraag op, de vierde interruptie, bij de heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Nou ja, ik hoef het niet te vragen, want ik word rechtstreeks aangesproken, dat ik een verkeerde indruk zou wekken. In mijn optiek is duidelijk verteld: nu utiliteit en grote complexen, grote wooncomplexen. Over het algemeen zijn die eigendom van wat kapitaalkrachtigere bedrijven of bijvoorbeeld woningstichtingen en dat soort zaken en gaat het niet om de individuele woningen. Het ging echt om ... Ja, of grote clusters, maar ja, dat zie ik ook nog niet gebeuren, dat een buurt zich met zijn allen bij elkaar gooit en zegt: kom, we gaan met zijn allen, met de hele straat, naar Mijnwater toe. Dus het gaat gewoon echt puur om utiliteit en om grotere gebouwen die daar aangesloten worden. Dus betreft het toch een voorziening voor laten we zeggen de wat kapitaalkrachtigere.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, dat klopt feitelijk niet wat de heer Ernst hier zegt. Ja, ik kan dat wel uitleggen. We streven naar 41.000 woningequivalenten. Het is juist een duurzamere en ook financieel interessantere optie om het huis te verwarmen dan sommige andere warmtetechnieken, dus het is er voor iedereen. Ja, laat ik het daar even bij laten. Voorzitter, ik ga door naar een paar vragen van mevrouw Plusquin van de Partij voor de Dieren. Even kijken. De samenvatting van de risico's en wat als al de worstcasescenario's zich gaan stapelen. Dat hebben we ook al voor u proberen toe te lichten. We hebben een overzicht gemaakt van de inhoudelijke, de juridische en de financiële risico's. Die hebben we ook opgesomd in het Statenvoorstel. Ja, als zich dat voordoet, die stapeling van de risico's, dan is het mogelijk dat Mijnwater en het masterplan niet of pas later in de tijd wordt uitgevoerd, met gevolgen op het gebied van rendement, een latere start van fase 2 of een afgradering van onze positie.

De voorzitter: Dat roept een vraag op bij de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja. Vorige week hebben we in het openbare deel een aantal inhoudelijke zaken gedeeld gekregen van dat masterplan. U verwijst er nu ook een paar keer naar. Volgens mij is dit gewoon beleid, maar er ligt nog steeds geheimhouding op. Is het niet gewoon verstandig, Gedeputeerde, om het masterplan openbaar te maken? Dat maakt een heleboel dingen in ieder geval een stuk makkelijker, om te spreken. Ik merk ook dat er collega's zijn die nu af en toe denken: spreek ik in geheimhouding of niet?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, het commerciële deel van het masterplan kunnen we makkelijk openbaar maken. Voorzitter, mevrouw Plusquin poneerde de stelling of riep de vraag op: zit het bestuur niet te veel op de stoel van de onderneming en is er daar niet een ongemakkelijke constructie, waardoor PS niet haar controlerende taak kan uitvoeren? Kijk, we hebben ons als College gecommitteerd aan beleidsdoelstellingen. Dat hebben we vastgelegd in de Provinciale Energie Strategie met de doelstellingen. We hebben ook afspraken gemaakt met de Provinciale Staten over hoe we dat doen. Het ontwikkelen van Mijnwater maakt hier onderdeel van uit. Rekening houdend met alle belangen van de betrokken partijen moeten we daar soms besloten over informeren. Waar het openbaar kan, willen we het openbaar maken, zodat u ook maximaal in staat wordt gesteld om die controlerende taak uit te voeren.

De voorzitter: Ik ga u even onderbreken, want er is een prangende vraag van de heer Ernst. De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ja, die gaat even over ... Ja, ik vind hem wel redelijk prangend, ja. Het gaat namelijk over die vertrouwelijkheid van dat masterplan. Volgens mij is in eerste instantie die presentatie hier die gegeven is; die was nog openbaar en daarna is de vertrouwelijkheid ingegaan. Dus dat wat daar aan de orde is geweest, kan toch gewoon ... Nee, maar ik wil dat even ... Ik dacht even dat ik confuus was, maar dan heb ik toch het beeld nog goed voor me. Dank u wel.

De voorzitter: Prima. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: De heer Ernst heeft heel goed gelet op wat ik zojuist zei. Dat klopt inderdaad. De fractie 50PLUS vroeg naar de openbaarheid van de letter of intent. Kan daar inmiddels wat meer over gedeeld worden met de buitenwereld? We kunnen daar eigenlijk niet heel veel meer over zeggen, over de partij of over details. Waar ik wel iets over kan zeggen is over de motivatie van die partij, nogmaals. Zij zien echt een kans en zijn bereid heel veel energie en ook geld te investeren hierin, in het verkennen van deze kans. Veel meer dan dat kan ik ook niet zeggen. Tot slot; ja, ik kan eigenlijk alleen maar echo-en wat de heer Van Caldenberg zei. Het positieve verhaal over Mijnwater. De rendementseisen; ja, dat is wel een interessante. Ja, daar zouden we het vanavond bij het diner misschien over moeten discussiëren. Nee, gaat dat niet gebeuren? Oké. Kijk, het is mooi... We zien het primair gewoon als een beleidskans, een beleidsdoelstelling, ook omdat we het moeten. Als we er rendement op kunnen maken is dat mooi, maar dat is niet het primaire bejag van ons. Tot slot, voorzitter, denk ik ook dat mochten er nog meer vragen zijn, nog meer technische vragen, weet dan dat wij daar in opmaat naar de Statenvergadering altijd nog technisch op kunnen antwoorden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nog in de eindfase een vraag van de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter, maar als het gaat ... De Gedeputeerde zegt: als we rendement maken is dat mooi, maar dat is niet per se de doelstelling. Waar het over gaat is dat we op dit moment denken dat we dit bij het LEF c.q. bij Polestar moeten onderbrengen. De vraag is of de werkwijze en de manier waarop de organisatie daar is ingericht voor de toekomst en de volgende fases van de doorontwikkeling van Mijnwater naar een volwaardig energiebedrijf dan de juiste manier van bedrijfsvoering is, de juiste manier van denken is, de juiste uitvoerder misschien wel is om hiermee aan de slag te gaan of dat je moet gaan kijken: welke manier van werken past nou bij de doelstellingen die we hebben? Dat is wel een vrij fundamentele discussie die we met elkaar moeten voeren. Dat gaat verder dan: we houden wel even aan het einde van de rit een beetje over. Het gaat erover: hoe ben je bezig met je investeringen en hoe ben je bezig met je bedrijfsvoering?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, dat is een interessante. Wellicht is dit ook iets wat we volgende week al kunnen betrekken in de commissie Mobiliteit en Duurzaamheid, waarbij we spreken over het whitepaper, waarbij het het doel is om die fundamentele discussie met elkaar ook te voeren. Voorzitter, ik was vergeten nog richting de heer Baneke ... Die vroeg nog: is het niet mogelijk om wat meer feeling te houden bij het project, bij de resultaten, al dan niet in de vorm van werkbezoeken. Dat kunnen we uiteraard gaan opzetten. Dat vind ik een heel goed voorstel. **Zodra de verkiezingen zijn geweest zullen we met de kalender, met de Griffie, kijken of we een aantal werkbezoeken aan Mijnwater of bedrijven die door Mijnwater worden voorzien van energie kunnen afleggen.**

De voorzitter: Dan dank ik de Gedeputeerde voor de... Niet voordat de heer Van den Beucken nog een vraag heeft gesteld. De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, één vraag nog. 41.000 wooneenheden, dat is natuurlijk geen kattenpis, voorzitter. Dat betekent dat er van die 41.000 wooneenheden nog heel wat isolatietoepassingen gedaan moeten worden. Ik kan me voorstellen dat het kapitaal daarvoor nog niet meegenomen is in de afwegingskaders die wij moeten maken. Wat wordt daar straks voor de inwoners gedaan en wat merken wij daarvan in het voorstel?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Allereerst, feitelijk gaat het om woningequivalenten, niet woningen. Dat is echt wel degelijk iets anders. Mijnwater richt zich in eerste instantie op woning- of utiliteitsgebouwen met energielabel A, B of bovenkant C. We weten dat er vele miljarden naar de gemeenten vloeien voor isolatie. We hebben ons eigen Limburgse isolatieoffensief gestart. We hebben Duurzaam Thuis Leningen. Dus we verwachten ook dat mensen steeds meer ... We zien die exponentiële groei in isolatie, verduurzaming van eigen woningen. Daarmee wordt het dus wel ook makkelijker en is Mijnwater ook steeds een aantrekkelijkere optie voor de energieopwekking.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Korte vervolgvraag, voorzitter. Dan gaan wij er dus in het kader van dit voorstel van uit dat dit allemaal tot goede wasdom komt, die regeling. Oké.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, dat klopt.

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ja, nog één verduidelijking. U gaf net aan dat ik een verkeerde voorstelling van zaken gaf door te spreken over met 'met name voor utiliteit en grote...'. U zegt nu dat het gaat om 41.000 woningequivalenten, waar de heer Van den Beucken dacht dat het om woningen ging. Het is toch zo dat een utiliteitsgebouw omgerekend wordt naar woningequivalenten en dat u dat aangegeven hebt? Dan zou ik toch graag willen weten: om hoeveel woningen gaat het nu en om hoeveel utiliteitsgebouwen? Een groot utiliteitsgebouw, daar kun je zomaar 4000 woningequivalenten tegenaan gooien.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: In fase 1 zijn het 6000 woningequivalenten. Dat is 80/20%. 80 is utiliteit, 20 betreft daadwerkelijk woningen.

De voorzitter: Ja? Nou, dan dank ik alsnog de Gedeputeerde voor de beantwoording van de vragen en dan kijk ik even gewoon rond qua praktische noodzaak. Zijn alle wensen en bedenkingen ook naar de commissiegriffier gestuurd zoals ze op het bord staan?

De heer Van Wageningen (D66): Ik heb dat niet gedaan. Ik heb wel gevraagd of die van de vorige keer zijn blijven staan.

De voorzitter: Die zijn meegenomen. Ja, die zijn meegenomen. Dus nogmaals, alleen als er veranderingen bij zijn gekomen. Dat blijkt niet het geval te zijn. Of wel het geval. Mevrouw Depondt?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Wij hadden er de vorige keer vier. Ik heb net vier gewijzigde doorgestuurd naar ...

De voorzitter: Dank u wel. Die zijn verwerkt. Dan stel ik voor dat op het moment dat de wensen en bedenkingen op het scherm staan ... Ik vrees met grote vreze dat dat er nog wel een aantal zijn ... Ze worden gekoppeld, hoor ik. Wat dat ook moge betekenen. We lopen ze dadelijk langs en dan gaan we daarover stemmen, conform de gebruikelijke procedure. Ja? Ze worden in iBabs gezet, dus dan kunt u ze ook daar lezen op het scherm. Maar we wachten even op het seintje dat dat gebeurd is. De heer van Est?

De heer Van Est (50PLUS): Hebben we een klein momentje om ze zo dadelijk als ze in iBabs staan even te lezen voordat ze op het scherm komen, dat je even kunt kijken voordat het komt? Anders moet je zo ad hoc reageren.

De voorzitter: U krijgt even een momentje de tijd om ze alle 36 door te nemen. Ja. Dus we wachten even een moment af totdat het allemaal geregeld is praktisch. Dan schors ik inderdaad de vergadering even tot dat moment. Ja? Ik heb geen idee hoelang dat gaat duren, mijnheer Kuntzelaers. Ik hoop niet al te lang. Ik zou u even willen verzoeken om iBabs te verversen, want ze zijn nu beschikbaar. We wachten nog even op mevrouw Depondt. Die is zo meteen terug en dan gaan we van start. De heer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): In hoeverre wordt er onderscheid gemaakt tussen wensen/bedenkingen en eigenlijk verkapte vragen? Er staat een aantal dingen tussen waarvan ik denk: dat is gewoon een vraag en geen wens dan wel bedenking.

De voorzitter: Dat is ongetwijfeld een hele terechte vraag, maar nogmaals, als mensen denken: wat moet ik daar nou mee, dan kunt u altijd uw handje niet opsteken. Laten we het zo doen, want ... Goed zo. Nou, fijn. Iedereen is weer aanwezig. Ja? Oké. Dan starten we met de eerste wens. Tenminste, ik neem aan dat iedereen iBabs verversd heeft en ze voor zich heeft. Ja? Oké.

De eerste is: accepteren dat netten zoals Mijnwater naar hun aard een onrendabele top hebben, minstens in hun eerste exploitatieperiode en – passend bij het kabinetsstandpunt dat dergelijke netten essentieel zijn in de energietransitie en om dergelijke netten in overheidseigendom te hebben – afdekking van deze onrendabele top door het Rijk te laten betalen. Wie is er voor om deze op te nemen? Kijk. Dat is heel duidelijk, waarvoor dank.

Dan pakken we nummer 3. Even kijken. Sturen op een ontvlechting van het LEF en Mijnwater op een logisch moment (waarbij de Provincie rechtstreeks aandeelhouder wordt) alsook verdere professionalisering van (de governance, structuur en organisatie van) Mijnwater. Dit in combinatie met benutting van kennis van aandeelhouder Enpuls alsook van mogelijke nieuwe toetreders. Dit om het risico voor het LEF te verminderen en geen druk op de doelen van het LEF te zetten, alsook om Mijnwater in staat te stellen op enig moment als professioneel bedrijf in een genormaliseerde governancestructuur te functioneren. Wie is voor het opnemen van deze wens of bedenking? Dat is buiten de microfoon, dus daar kunnen we helemaal niets mee. Wat wilt u zeggen, mevrouw Plusquin, met de microfoon alstublieft.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Oh, ja. Ik kon even het juiste punt niet vinden. Dat vroeg ik net aan Jasper en nu hebben we alle twee uw vraag gemist eigenlijk. Dat was mijn schuld. We konden het ook niet lezen, omdat we aan het praten waren. Kunt u de vraag nog eens herhalen?

De voorzitter: Nou, ik heb maar één vraag en die is heel duidelijk. Bent u voor of tegen het opnemen van de door mij opgelezen wens en bedenking?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, die hadden we niet gehoord.

De voorzitter: Ja, nummertje 3, dus ik hoef hem niet te herhalen. Mijn vraag opnieuw, wat net gebeurd is: bent u voor het opnemen van deze wens en bedenking in het Statenvoorstel? Dat is de meerderheid. Dat is mooi. Dank u wel.

Dan gaan we naar nummer 4. *Voor de tussenliggende periode maatregelen treffen om de extra risico's binnen het LEF als gevolg van Mijnwater te mitigeren.* Wie is voor het opnemen daarvan? Dat is de meerderheid, waarvoor dank.

Dan gaan we naar de volgende, puntje 5. *Zet in op lobbytraject – in het kader van het publieke eigendom van warmtenetwerken – op zowel passend beleid als wetgeving die dit deel van de duurzaamheidsgedachte bevordert.* Wie is voor? De handjes omhoog graag. Nou, dat is ook de meerderheid. Dank u wel.

Dan zijn we bij puntje 6. *Zet (verder) in op een lobbytraject om deze vitale infrastructuur ook (mede) gefinancierd te krijgen door de Rijksoverheid of EU, waardoor (de revolverendheid van) het LEF minder belast wordt of uit een apart fonds of entiteit geput wordt.* Wie is voor? Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, het staat een beetje haaks qua LEF-positie op die eerste, maar we snappen de intentie, denk ik.

De voorzitter: Dat is mooi. De meerderheid is voor, waarvoor dank. Even kijken.

Dan gaan we door met nummertje 7. Excuus. *Zoek voor wat betreft warmtenetwerken ook de samenwerking en de expertise met andere partijen in Limburg, bijvoorbeeld bij het Aquathermie Maaswater, en breed op het moment dat dit mogelijk is, zo snel mogelijk ook met andere woonvormen dan gestapeld en utilitair, om zeker de inwoners in deze regio de kansen te geven.* Wie is er voor het opnemen van deze wens en bedenking? Dat is de minderheid. Dat is duidelijk. Dank u wel.

Dan gaan we naar puntje 8. *Focus op flankerende investeringen. Leg vooral de verbinding met energiebesparing. Immers, Mijnwater kan enkel volledig worden ingezet voor wooneenheden voor energielabel A, B en voorkant C. Doe dat juist in deze regio, die het al zo moeilijk heeft en een verleden heeft met 'de mijn', waar een groot aantal woningen meer isolatie behoeft.* Wie is voor? De handjes graag. Dat zijn er vijf. Dat is de minderheid, dus die wordt niet meegenomen. Graag centraal houden alstublieft.

Dan zijn we bij puntje 9, wens en bedenking. *Gezien de CAPEX-kosten, concurrerende warmtetarieven, risico's op behalen aansluitpercentage en de kosten van alternatieven aardgasvrije oplossing: stel vooralsnog de vraag 'wat als we het niet doen?' met de daarbij behorende scenario's, maar ook het mislopen van subsidies als we het niet zouden doen.* Wie is er voor het opnemen van deze wens en bedenking? Gelukkig LOKAAL zelf wel, maar helaas heeft hij het niet gehaald.

Dan gaan we naar nummertje 10. *Breng de go-/no-gomomenten in beeld met de daarbij behorende investeringen, gedaan en nog te doen.* Wie is er voor het opnemen van deze wens en bedenking? Dat zijn er ... Ja, dat is de meerderheid, dus die wordt meegenomen.

Dan wens en bedenking nummer 11. *Een overzichtelijke heldere SWOT-analyse is gewenst, met daarbij een risicoanalyse en uitwerking van de mitigerende maatregelen.* Wie is er voor het opnemen van deze wens en bedenking? Eén, twee, drie, vier. Dat is een minderheid. We zijn bij wens en bedenking nummer 12.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Sorry voor de interruptie, die kan eruit.

De voorzitter: Nou, dat is mooi. Dank u wel. Even kijken.

Dan zijn we bij nummer 13. *De onder 1, 2 en 3 genoemde investeringen (voor de uitbreiding van toepassingen) pas uit te effectueren indien 5, 6 7, 8 in beeld is en er meer duidelijk is over de bijdrage van het Rijk.* Kan iemand daar chocola van maken? Als dat zo is, graag de handjes omhoog.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Die kan er ook uit, voorzitter, want dat komt namelijk doordat die nog is blijven staan van de vorige sessie en ik vergeten was die door te halen. Die is nu niet meer valide.

De voorzitter: Dank om hem mij eerst te laten voorlezen. Dank u wel.

Dan puntje 14. *Dat de Provincie Limburg woningstichtingen stimuleert om hun woningen versneld te isoleren in buurten die voor aansluiting op Mijnwater in aanmerking komen en dat de Provincie hierbij samenwerkt met Enexis en Limburgse gemeenten.* Wie is voor het opnemen van deze wens en bedenking? Ik zie een minderheid, dus die wordt niet meegenomen.

Dan zijn we bij puntje 15. De wens en bedenking ... Graag centraal alsjeblieft. *Dat de Provincie Limburg bij het Rijk lobbyt voor gunstige beleidsmatige omstandigheden voor doorontwikkeling van de Mijnwatermethode onder de publieke governance, waartoe thans wordt besloten.* Wie is er voor het opnemen van deze wens en bedenking? Eén, twee, drie, vier. Ja, dat is een meerderheid. Dank u wel.

Dan zijn we bij wens en bedenking nummer 16. *Dat de Provincie Limburg zich inzet voor cofinanciering door het Rijk en Europa, hetzij in de vorm van subsidies, hetzij in de vorm van investeringen.* Wie is voor het opnemen van deze wens en bedenking? Dat is ook mooi. Dat is ook de meerderheid. Dubbel genaaid houdt beter, mijnheer Kuntzelaers.

Nummertje 17. *Vooralsnog voorlopig alleen de absoluut noodzakelijke investering in Mijnwater doen, totdat er een strategische partij mee wil doen in Mijnwater BV.* Wie is voor deze wens en bedenking? Dat zijn er twee. Die is helaas niet overgenomen.

Dan zijn we bij nummertje 18. *Integraal overzicht van risico's en maatregelen hoe deze risico's kunnen worden beperkt c.q. aangepakt.* Wie is er voor deze wens en bedenking? Ik lees ze gewoon allemaal op. Eén, twee, drie, vier, vijf, zes. Ja, dat is een meerderheid. Dank u wel.

Dan de volgende, puntje 19. *Behandeling Mijnwater in een besloten vergadering.* Ja, precies. Ik had al zo'n vermoeden. Ja, precies. Dank u wel voor het in mij gestelde vertrouwen.

Nou, dan zijn we bij 21. *Beslissing uitstellen tot na een vertrouwelijke bespreking van de cijfers en een technische sessie.* Nou ja, dank u wel.

Dan zijn we bij 22. *Geen uitsplitsing verschillende scenario's.* Wie is er voor? Nou, dat is duidelijk. Met een overweldigende meerderheid niet aangenomen.

Dan puntje 23. *Geen mitigatie van de belangrijkste risico's. Kan dit inzichtelijk gemaakt worden of is dit bekend in één van de besloten documenten?* Nou, dat is een vraag, geen wens of bedenking. Oké.

Nou, dan krijgen we nog een vraag. *Wat is het risico op het ontbreken van doorfinanciering indien dit nodig is? Wat betekent dit voor het project?* Ik lees hem maar even voor, want ik heb het idee dat dat op prijs wordt gesteld. Dus 24 verdwijnt ook. Het lijkt wel op Candlelight, maar dan op vrijdagmiddag.

Dan zijn we bij puntje 25. Die kan volgens mij ook geschrapt worden. Dat is ook een vraag.

Dan zijn we bij 26. *De teneur van het stuk is dat er gesproken wordt over verschillende risico's. Hoe zwaar de risico's wegen.* Nou, dat is ook een vraag.

De vier rapporten in een besloten sfeer te bespreken. Nou, volgens mij is dat ook gebeurd.

Dan komen we bij 28. *Risico's zijn veel te groot. Het warmtenet gaat ingezet worden juist in de regio die veel oude en niet-geïsoleerde woningen kent. De aanleg van een warmtenet is veel te kostbaar en maakt het ook voor de lange termijn niet rendabel. Het is zeer onverstandig een geheel nieuw netwerk aan te gaan leggen terwijl een enorm goede (gas)infrastructuur ligt. Kapitaalsvernietiging. Bovendien zal er bij de aanleg van deze warmtenetten ook weer sprake zijn van veel energieverbruik en*

stikstofuitstoot. Onwenselijk. Oké. Wie is er voor of tegen? Ik zie ... Wie is er voor? Ja, dat is leuk hè? Koffie of thee? Eén. Nou, dat wordt hem niet.

Dan de volgende bedenking. Nummertje 29. *Volgens de Warmtewet, zoals deze er nu uit ziet, moeten mensen altijd kunnen overstappen. Daarmee komen collectiviteit en het voortbestaan onder druk te staan. Veel te risicovol.* Wie wil deze wens en bedenking meenemen? Dat is er één. Dat is een minderheid.

Dan wens en bedenking nummer 30. *Het LEF krijgt te maken met onevenredig hoge risico's en het is algemeen bekend dat dit niet het laatste bedrag is dat erin gepompt – om in de woordspeling te blijven – moet worden. Ook hier veel te risicovol.* Wie is er voor? Dat is er een. Dat wordt hem niet.

Nummertje 31. *Het is onduidelijk hoeveel – grijze – energie er nodig is om het mijnwater op te pompen, te verspreiden en de temperatuur te verhogen. Het is tevens onduidelijk hoeveel – grijze – energie een huishouden nog nodig heeft voor warm tapwater en bijverwarming. Anders gezegd: de bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstelling is volstrekt onduidelijk.* Wie is er voor het opnemen hiervan? Dat is duidelijk. Die haalt het niet.

Dan zijn we bij 32. *Toetreding door collega-warmteopwekkers is niet geborgd. Er dreigt een lock-insituatie.* Wie is er voor het opnemen van deze wens en bedenking? Dat is er één. Die haalt het niet. Twee zelfs. Drie zelfs en zelfs dan haalt hij het niet.

Dan zijn we bij 33. *Het is onduidelijk hoe ...* Ik voel me net zo'n bingo... Nummertje 33. *Het is onduidelijk hoe lokaal profijt en participatie geborgd zijn, terwijl dat wel moet. Waar zijn de energiecoöperaties of andere participanten?* Dat is een vraag. Dat is heel duidelijk. Die haalt het niet. Even kijken.

Nummertje 34. *De wens te stoppen met dit Mijnwaterproject met uitzondering van aansluitingen voor nieuw te bouwen woningen, woonwijken of utiliteitsgebouwen. Het huidige plan moet niet doorgezet worden vanwege veel te grote risico's. Er dient dus eerst een herijking te komen met een nieuw plan. Ik sluit dus aan bij de standstillwens van het CDA.* Ik kijk even naar mevrouw Depondt. Mevrouw Depondt!

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, maar die heb ik net ingetrokken, dus ...

De voorzitter: Nou, wie is er voor dan? Eén, twee. Nou, die haalt het niet. Het einde is in zicht.

Nummertje 35. *Gebruik de gasinfrastructuur met een hybride pomp en Groen Gas voor bestaande wijken en dorpen.* Wie is er voor het opnemen van deze? Die haalt het niet?

Dan een heel duidelijke wens, 35. *Financiering niet verstrekken.* Wie is er voor? Nou, kijk, die haalt het net niet. Dan zijn we bij 36. Sorry? Dan zijn we bij de laatste. Mevrouw Depondt. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, misschien een heel domme vraag, maar ik heb het idee – ik kan ze niet meer naast elkaar leggen – dat ik nu van Omzien! nieuwe wensen en bedenkingen zie, terwijl die helemaal niet hier zijn.

De voorzitter: Nee, die zijn de vorige keer al ingebracht. Die zijn niet... Er zijn vandaag geen nieuwe wensen en bedenkingen van Omzien! ingebracht. Die zijn gisteren toegestuurd. We zijn bij de laatste aangeland. Nummertje 36. Niet voordat de heer Lodewijks een vraag heeft gesteld.

De heer Lodewijks (VVD): Ik reageer niet op de laatste, maar ik heb net, om 10.49 uur, een wens ingestuurd en die lijkt dus ... Ik heb geen melding gekregen dat die niet is aangekomen, maar ik denk dat die ... Nee, die is naar het goede img.droogpovlimburg.nl gestuurd.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Lgm, haar zusje werkt ook hier

De heer Lodewijks (VVD): Ah. Ja, ja. Ik word ook een dag ouder. Maar kan ik die alsnog insturen of moet ik hem voorlezen? Ja? Zal ik hem nu voorlezen of als laatste?

De voorzitter: U mag ook de eer hebben om de laatste te zijn. Het is wat u wilt.

De heer Lodewijks (VVD): Nou, dan doe ik het nu.

De voorzitter: Goed zo.

De heer Lodewijks (VVD): *Het scenario stoppen, kwalitatief en kwantitatief uitwerken, zodat een vergelijking met het scenario doorgaan beter kan worden gemaakt.*

De voorzitter: Is die voor iedereen duidelijk geweest of moeten we hem nog eens laten voorlezen? Dan is hij duidelijk. Dan is de vraag: wordt hij... Niet gehoord. Oké.

De heer Lodewijks (VVD): Oké, nog een keer. *Het scenario stoppen, kwalitatief en kwantitatief uitwerken, zodat een vergelijking met het scenario doorgaan beter kan worden gemaakt.* Dus gewoon in de komende Statenperiode of komend jaar.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik wie er voorstelt om deze op te nemen als wens en bedenking in het Statenvoorstel. Wie is er voor? Eén, twee, drie, vier... Nee. Is het het aantal commissieleden of het aantal fracties? Commissieleden ... Maar dat betekent dat ... Er zijn evenveel mensen voor als tegen. Dan staken de stemmen. Dan wordt hij nu niet aangenomen. Dan kan een amendement worden ingediend.

Dan zijn we uiteindelijk toch aangekomen bij de laatste. Ik lees hem even voor. *Bij dit project en ook andere projecten die door de Provincie Limburg voor een substantieel deel langjarig worden gefinancierd de Staten blijven betrekken door periodiek een werkbezoek te organiseren, zodat niet na de initiële investering(en) de interesse en controle wegeeft.* Die is eigenlijk ook al toegezegd, maar even toch de handen: wie is er voor het overnemen van deze wens en bedenking? Dat is duidelijk. Dat is de meerderheid, waarvoor dank. Dan hebben we dat gehad.

Dan rest mij nog de vraag, puur formeel, of u dit Statenvoorstel wenst door te leiden naar PS van 10 februari als hamerstuk of als besprekingsstuk. Dat lijkt mij inderdaad heel duidelijk. Misschien overbodig. Dan constateer ik dat dit stuk wordt doorgeleid naar de vergadering van PS als besprekingsstuk. Dank u wel. Het is 12.15 uur. Ik kijk even rond. Is er behoefte aan dat we nu de eerste termijn meteen starten of eerst gaan lunchen? Dan hervatten we na de lunch de vergadering. Ja? Dan schorsen we nu de vergadering en dan stel ik voor dat we ... Heeft u aan drie kwartier genoeg? Ja. Dan stel ik voor dat we om 13.00 uur de vergadering hervatten. Smakelijk eten en tot straks.

T9235 Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels zegt toe het commerciële deel van het Masterplan Mijnwater openbaar te maken.

T9236 Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels zegt toe een werkbezoek aan Mijnwater of aan bedrijven die gebruik maken van Mijnwater te organiseren voor PS (na de Statenverkiezingen van 15 maart 2023).

[SCHORSING]

Voorzitterswissel

13.2 G-22-062 GEWIJZIGD Statenvoorstel Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) ten behoeve van investering in het circulair subfonds Polestar Circular Debt Fund (PCDF), brief van GS van 20-12-2022 (GS DOC-00384095)

De voorzitter: Dit Statenvoorstel behandelen we in twee termijnen, waarbij u wensen en bedenkingen kunt indienen. Ik verzoek u om eventuele wensen en bedenkingen nu al te mailen naar de commissiegriffier. Het mailadres staat vermeld op het scherm. De spreektijd is vijf minuten per fractie. Ik geef als eerste het woord aan mijnheer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. In principe hebben wij hier niet zo heel veel over te zeggen. Ik wacht even de beraadslaging af. Tenzij er nog heel wijze dingen worden gezegd, kunnen we instemmen met het voorstel.

De voorzitter: Dank, mijnheer Baneke. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Bij het beoordelen van dit voorstel zijn mijn gedachten toch even teruggegaan naar Mattheus, die zei: 'Niemand kan twee heren dienen, want hij zal of de ene haten en de andere liefhebben, of zich aan de ene hechten en de andere minachten.' Naar het oordeel van 50PLUS is dat ook hier het geval. Het lijkt of het een verzoek van Provinciale Staten is geweest om dat nieuwe fonds te creëren met cofinanciering. Nu degene die dat moest doen erin geslaagd is om dat te realiseren, lijkt het haast of we de dubbelrollen die FV BV in dezen krijgt niet hebben voorzien. Hoe kan FV BV de ene naam, namelijk het LEF, goed bedienen terwijl het ook de andere heer, het PCDF, goed moet bedienen? Dit zou goed kunnen als er een afbakening was tussen de verschillende fondsen. Dat betekent dat de aanvragen maar bij een van de twee fondsen terecht zouden komen, maar dit lijkt mij niet het geval te zijn. Is onderzocht of die mogelijkheid er was? Een andere optie zou zijn geweest dat een van de fondsen een andere beheerder van de FV BV zou krijgen en dan ook andere bestuurders. In de huidige constructie moet potentiële belangenverstrengeling via allerlei ingewikkelde juridische aspecten worden vermeden. Zo staat er dat er een zetel in de PAC moest worden geclaimd. De bezetting van deze zetel wordt door de Provincie bepaald, maar dat is slechts een voordracht voor een benoeming. De manager van het PCDF – dat is de FV BV – kan naar eigen inzicht benoemen. Omdat dat weer te ver ging, worden 'redelijkheid en billijkheid' ingebouwd. Onze vraag is wie dat allemaal gaat beoordelen. Maken we het ons niet heel erg ingewikkeld? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Van Est. Mijnheer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Dank u wel, voorzitter. Toen wij dit stuk onder ogen kregen, was onze gedachte in eerste instantie dat er weinig mis mee is en dat je er niet per se heel erg tegen hoeft te zijn. Totdat je er eens een slagje dieper in duikt of verder over na gaat denken, en het bijvoorbeeld eens langs de doelstellingen van het LEF legt. Dan gaan er toch wat zaken spelen. Niet geheel in die lijn, maar we hebben ook een beetje het gevoel dat er een bepaald gebrek aan transparantie is. Publiek geld moet op ieder moment te herleiden en te verantwoorden zijn. Die lijn van verantwoording wordt op deze wijze wel heel erg lang. We hebben het hier altijd over de controle en governance die je als PS zou willen hebben. Waarschijnlijk beschikken we over te weinig instrumenten en kennis om dit soort zaken adequaat te kunnen controleren en te kunnen sturen. De partners waarmee je in deze wereld gaat samenwerken zijn met alle wateren gewassen financiële specialisten die afgerekend worden op prestaties, dus op opbrengst c.q. winst, ongeacht ten koste van wie die gemaakt zijn. Als je daar dan een partij bij zet die met iets minder water gewassen is, dan loop je wel wat risico. Terugkomend op

wat ik eerder aangaf: dit gaat volledig aan de doelstelling van het LEF voorbij. Die doelstelling was energietransitie, duurzaamheid en innovatie in Limburg bevorderen door in Limburg gevestigde innovatieve bedrijven kansen te bieden die ze anders niet krijgen. Via Polestar wordt het LEF een ordinaire investeringsclub, zou ik bijna zeggen, die over de hele wereld winst wil of kan gaan maken via de klimaathysterie. De Provincie moet het fundament gaan vormen voor de andere deelnemers en wordt de buffer die de klap moet opvangen als het misgaat. Stort maar weer bij, want er zit al zo veel geld in. Dat is iets wat we bij het eerdere onderwerp ook al aangedragen hebben. We kunnen nu niet meer terug. Er zit al zo veel geld in. Dat is iets waar we heel erg voor moeten waken, zo vinden wij als PVV. Omdat we er geen zicht op hebben wat er daadwerkelijk met het geld gaat gebeuren als het in het buitenland geïnvesteerd gaat worden, gaat de Limburger straks helemaal niets meer merken van al die miljoenen die ergens op de wereld rondslingeren. In het beste geval, als alles meezit, wordt er een beetje dividend uitgekeerd. Daarmee vullen wij vervolgens de gaten van allerlei begrotingen. We hebben eerder op deze dag ook gesproken over subjectieve morele opvattingen. Met wie ga je in zee? Waar ga je in investeren? Als je dat internationaal gaat doen, dan valt dat geheel buiten onze controle. Een of ander mooi groen geverfd bedrijf in Zuid-Amerika krijgt een kapitaalinjectie, maar niemand van ons kan inschatten hoe goed, hoe mooi of moreel het eigenlijk is wat daar gebeurt. Dat ligt totaal buiten onze controle, maar daar wordt wel Limburgs of Nederlands belastinggeld in geïnvesteerd. De morele kaders van die investeringen ontbreken dus op iedere wijze. Bij het vorige onderwerp gaf collega Van Wageningen aan dat de regels voor dit soort zaken binnen het LEF niet deugen. Het is allemaal niet strak genoeg georganiseerd, maar we geven nu wel iemand € 25 miljoen van ons geld. Het totaalbedrag is hoger, maar we hebben het even over het gedeelte waar we nu over spreken. Er wordt € 25 miljoen neergelegd, terwijl regels en kaders ontbreken. Dat vinden wij net even iets te ver gaan. Tot zover onze inbreng, voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Ernst. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik wil u in eerste instantie bedanken voor de informatie die vorige week is verstrekt. Wat mij betreft was die wel duidelijk. Ik heb ook tijdens de opmerkingen gehoord dat er nog wel wat vragen zijn over de governance. In principe geeft mijnheer Ernst de punten aan die ik ook heb. Ik heb nog één vraag. Die hoeft niet à la minute beantwoord te worden. In de tekst staat dat Polestar Capital de handelsnaam is van Finquiddity Vermogensbeheer BV. Dat staat in het schema. De eigendomsverhoudingen staan ook in dat schema aangegeven, namelijk met aandeelhouders voor 40%, 40% en 20%. Ik heb even op het internet gezocht wie deze club is. Daar zit blijkbaar nog een andere club tegenaan. Die heet Finquiddity Group. Daar zijn ze aan gelieerd. Mijn vraag is wat dat voor club dat is. Hoe zit die verhouding in elkaar? Als je naar een hele kerstboom gaat kijken, wil ik weten wie deze mensen zijn. Kunnen wij dadelijk geconfronteerd worden met een *conflict of interest* tussen de verschillende bv's die daar allemaal boven dwarrelen? Dat is de vraag die ik nog heb. Misschien kunt u die nu beantwoorden. Anders vind ik het ook prima als het antwoord op papier wordt gezet.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Westhoff. Dan mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Dat de LEF-boom met subfondsen rijker wordt, is bijzonder actueel. Limburg wordt er beter van als financiering op deze gebieden in onze provincie aantrekkelijker wordt voor de initiatiefnemers. Als het om circulariteit gaat, dan raden we de beheerders van het fonds wel aan om niet naïef te zijn over de verdienmodellen van afvalverwerkers. Dat hebben we in een ander verband al benadrukt. De LEF-boom wordt ingewikkelder door die subfondsen. Op zich betreuren we dat, maar we onderkennen dat dit nodig is om kapitaal van buiten aan te trekken. Over de governance: het klopt helemaal wat de heer Ernst zegt. Ik heb daar vraagtekens bij gezet bij het

vorige onderwerp. Het meest pregnante is eigenlijk dat het lijkt alsof de bestuurders van Polestar wel doorhadden dat ze met een heikel dossier te maken hadden, maar dat ze daar niets over tegen de vertegenwoordigers van de Provincie hebben verteld. Wat ons betreft zou de governance zo in elkaar moeten zitten dat dat wél gebeurt en dat vervolgens ook onze vertegenwoordigers bij het LEF in staat zijn om onwenselijke situaties te voorkomen, of ze nou precies conform de regels zijn of niet. Als er dingen zijn waardoor ze in problemen kunnen komen, moeten onze vertegenwoordigers daar wel toe in staat zijn. Ik heb gevraagd om toezeggingen op dat gebied. De Gouverneur heeft gezegd: je hebt verkeerde termen gebruikt. Ik zal ze niet herhalen. Maar hij heeft eigenlijk niet op dat punt gereageerd. Mijn vraag aan u is dus of u zich werkelijk in staat voelt om tijdig kennis te nemen van heikele situaties waar de bestuurders van het LEF in belanden. En voelt u zich bij de nu voorgestelde voorstellen genoeg in staat om in te grijpen? Dat zijn mijn vragen. Als de Gouverneur daar geen toezegging over kan doen, kunt u daar dan misschien een toezegging over doen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Van Wageningen. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. De lijst van gewenste projecten die we hebben gekregen, schept in ieder geval wat meer inzicht over waar het geld heen gaat en ook binnen welke categorieën dat gebeurt. Dat geldt ook voor het extern juridisch advies. Dat is er ook gekomen. Dat is een vooruitgang. Ik kijk dan even naar de beantwoording van een flinke reeks vragen die mevrouw Depondt van het CDA gesteld heeft. Een van die antwoorden wil ik even citeren om er vervolgens een vervolgvraag over te stellen. 'Door de samenstelling van de commissie dient ten minste één onafhankelijk lid in te stemmen voor een positief oordeel door de kredietcommissie.' Even voor de zekerheid twee vragen aan u, mijnheer de Gedeputeerde. Is de kredietcommissie hetzelfde als de adviescommissie? Kunnen we het zien als een vetorecht van de Provincie om via deze commissie een financiering boven € 2,5 miljoen gemotiveerd tegen te houden? Ik ga dan verder met mijn betoog. Ik had liever gezien dat het Polestar-fonds het Polestar-LEF heette, en dat we niet de verwarring zouden hebben met Finquiddity en dat soort zaken. Maar kennelijk hoort dat bij deze constructies. Die afstand wordt natuurlijk steeds groter. Omdat Limburg niet rechtstreeks investeert maar via het LEF, neemt ook de zeggenschap af. Daar zijn mitigerende maatregelen, toetsen en argumenten bij genoemd. Voor ons is wel helder wat dat behelst. Eerst leiden de directe investeringen van het LEF in het circulaire project tot rendement. Later komt dat vooral door het rendement op investeringen. De hogere cofinanciering werd genoemd, maar ook een betere spreiding van de portefeuille. Daar heb ik nog wel een vraag over. Gezegd wordt dat de circulariteit het meest rendabel is. Als je het dan toch hebt over spreiding, kan dan de hang naar rendement, terugverdientijd, et cetera niet juist leiden tot een wat onevenwichtiger verdeling? Is dit niet juist waar we vinger aan de pols zouden moeten houden, mocht dat het geval zijn? Met deze laatste vraag wil ik onze inbreng beëindigen.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Van den Beucken. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter. Ik heb hier de laatste anderhalf jaar al tig vragen over gesteld. Die ga ik niet allemaal herhalen. Het merendeel daarvan is inmiddels beantwoord, zowel schriftelijk alsook vorige week in de infosessie. Dank daarvoor. We blijven wel aanhikken tegen het governanceverhaal. Dat is temeer zo, voor zover ik goed geïnformeerd ben, omdat het LEF zelf geen raad van commissarissen heeft. Die wordt trouwens wel in de statuten genoemd. Dat is een thema voor 3 februari. Een goed functionerende raad van commissarissen is eigenlijk gewoon een interne toezichthouder. Aangezien Polestar, Finquiddity of hoe je het ook noemt binnen het LEF zowel bestuurder als manager is – de organisatie, dus geen personen – blijft de vraag staan. Het bedrijf is bestuurder en manager van het LEF en tevens bestuurder en manager van een deelneming van het

LEF. Mijn voorstel zou om 'subfonds van het LEF' definitief te schrappen, want dat is het uiteindelijk niet geworden. Misschien was dat wel de intentie, maar dat is het niet geworden. Het LEF is gewoon een participant in een ander fonds. Daar zit daar dezelfde bestuurder en beheerder op. Ik snap wel waarom voor die constructie wordt gekozen. Dat is omdat het LEF feitelijk dan ook een deel van zijn portefeuille overdraagt aan dat nieuwe fonds, namelijk de circulaire portefeuille. Dan is het in elk geval fijn als je het rendement ervan kunt houden. Maar de sturing is wel een issue. Ik heb ook zitten nadenken over hoe je dat nou kunt oplossen. Nee zeggen tegen het hele voorstel is een stap te ver, maar ik ben het met de heer Van Est eens. Wie ziet hierop toe? Dat is niet de rol van een aandeelhouder. Ik zou u voor 3 februari in overweging willen geven om bij het LEF zelf ook een raad van toezicht neer te zetten, zeker nu de portefeuille daar gaat toenemen. Ik geef u ook in overweging om in de statuten te regelen bij welke besluiten voorafgaande toestemming van de commissarissen nodig is. Nu staan er nog wel wat uitsluitingsbepalingen in. Dan heb je je checks and balances wellicht wat beter geregeld op dit punt. Ik zie het de Provincie zelf in die getrapte constructie niet doen. De raad van toezicht kan dan ook toezien op de wijze waarop zijn deelneming in het capital fund handen en voeten krijgt. Dat zou een oplossing kunnen zijn. Ik zou u willen vragen om daar eens over na te denken. U hoeft daar nu niet op te reageren. Natuurlijk kun je allerlei overeenkomsten sluiten over conflicts of interest en hoe te handelen, maar als aan beide kanten van de tafel dezelfde partij zit, blijft dat lastig. Wat de heer Van Est zegt, is terecht: wie controleert dan wie? Daarom mijn suggestie, al kan ik die nog niet helemaal overzien, om bij het LEF via het instellen van een raad van commissarissen daar een onafhankelijke derde tussen te zetten.

De voorzitter: Dank u, mevrouw Depondt. Dan de heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ons wordt gevraagd om wensen en bedenkingen mee te geven voor een voorgenomen investering door LEF in het PCDF met een omvang van € 25 miljoen. Dat is serieus geld, om mee te beginnen. We hebben daar heel veel informatie over ontvangen. Zoals de heer Baneke al zei, ziet dat er op zich prima uit. Het LEF is revolverend. Het heeft een keurig rendement. Daar zijn wij heel blij mee in deze tijd. Het heeft goede resultaten gehaald in het verleden, maar we weten ook dat dat geen garanties biedt voor de toekomst. Daar scherp op blijven is altijd goed. Wij zijn er op zich voorstander van om geld op deze manier te beleggen, want als je het consumeert is het voor altijd weg. Wij vinden het mooi dat de EIB meedoet, en dan ook nog eens voor 50% in deze nieuwe cofinanciering. Wij hebben het hier in de fractie over gehad en wij vinden dat het stuk er prima uitziet. We hebben daar vertrouwen in, dus wij geven geen aanvullende wensen of bedenkingen mee aanvullend op dit voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Heldens. Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Dank, voorzitter. Als het gaat over dit fonds, zijn er denk ik een aantal dingen die we moeten onderscheiden. Dat zijn de inhoudelijke doelstelling, de resultaten en de wijze waarop de governance geregeld wordt. Op zichzelf is het hebben van de doelstelling om onze Limburgse economie te verduurzamen en ons Limburgse bedrijfsleven te verduurzamen denk ik heel goed. Daar moeten we mee aan de slag. Dat kun je enerzijds doen door te investeren. Anderzijds kun je dat doen door te handhaven. Wat ik een beetje zie, is dat wij vooral heel erg aan het kijken zijn hoe we aan die investeringskant iets kunnen doen. We zouden wat steviger moeten gaan zitten aan de handhavingskant, wat betreft bedrijven die niet verduurzamen en die dat wel zouden moeten doen. Het lijkt in de beeldvorming een beetje of we vooral geld aan het geven zijn aan organisaties die op dit moment eigenlijk heel vervuilend zijn en die dan met de vele investeringen die wij doen net wat minder vervuilend gaan worden. Op zichzelf is dat een goede doelstelling, maar er is ook ander instrumentarium. Dat is gewoon het instrumentarium van handhaving voor als je op een gegeven

moment niet aan de nieuwe standaarden voldoet. Daar zou naar gekeken moeten worden. U moet zich even voorstellen dat u nu een heel vervuilende auto koopt of bouwt en gaat investeren in een fabriek die net wat minder vervuilende auto's maakt, maar die nog steeds wel vervuilend zijn. U gaat investeren in die fabriek zodat er nog meer auto's komen die net een klein beetje minder vervuilend zijn. Maar per saldo zijn we in het grote geheel van Limburg wel een stuk vervuiler bezig door het opkrikken van het volume van dit soort zaken. De vraag is of deze weg uiteindelijk de weg is naar het doel dat we willen bereiken, namelijk het verduurzamen van Limburg. Daar hebben wij onze vragen bij, zeker als we kijken naar een aantal van de projecten die nu in portefeuille zijn bij het LEF. Wij vragen ons af of die daadwerkelijk de energietransitie en de verduurzaming van Limburg dichterbij brengen, of dat we het probleem eigenlijk net iets minder klein maken dan het zou zijn geweest in een fictieve situatie die zich niet zou hebben voorgedaan als we niet hadden geïnvesteerd. Dat is dus het resultaat. Dat maakt ook dat wij er niet per se van overtuigd zijn dat überhaupt extra investeren in het LEF op dit moment de manier is. Daarbij komt het ongemakkelijke gevoel bij de governance en de wijze waarop – ik moet hier even voorzichtig zijn – Polestar in de afgelopen jaren is gegroeid. Polestar is ongeveer gegroeid als een commerciële organisatie in de periode waarin de Provincie Limburg daar veel geld in investeerde. Je kunt je afvragen of wij met gemeenschapsgeld de economische groei van een commerciële investeerder aan het subsidiëren zijn geweest. Dat is te kort door de bocht, maar de vraag is of dit de manier is waarop we dat willen doen. Daar zijn wij nog niet uit. De vraag is ook of het een rol is die past bij de Provincie als overheidsorganisatie. De vraag is hoe wij wat meer afstand kunnen creëren, in die zin dat wij in onze eigen organisatie waken voor rolvermenging en grip houden op investeringen die we doen. Dat is niet op basis van het construct zoals dat nu voorligt. Ik ben benieuwd naar uw reactie.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ik ook. De vragen die de heer Van Caldenberg namens de SP oproept, zijn heel zinnig. Verduidelijkend: je kunt wat dat betreft onderscheid maken tussen het LEF, waarvan de oorspronkelijke doelstelling was om vooral de energietransitie te financieren, en dit Polestar Circular Debt Fund, dat vooral bedoeld is om de circulaire economie te stimuleren. Het verhaal dat u vertelde over activiteiten naar ons toe halen die in principe vervuilend zijn maar dan wel iets minder vervuilend, zit vooral in die circulaire economie. Gaat uw opmerking over het fonds waar we nu hebben of over het LEF in het algemeen?

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Die gaat dus over beide. Op basis van de huidige portefeuille kun je hier al je vragen bij stellen. Bij het toevoegen van dit circular debt fund ga je eigenlijk heel veel geld investeren in heel vervuilende bedrijven die dan net iets minder vervuilend worden. Als ik dan kijk naar het trackrecord dat er nu is, is mijn vraag ook of de doelstelling die er in ieder geval in de perceptie van onze partij is, namelijk het aanjagen van economische ontwikkelingen om de energietransitie in Limburg vorm te geven, nog wel genoeg in beeld is bij het LEF. Laten we er helder over zijn: er wordt getoetst aan de kaders die gesteld zijn. Maar mijn indruk is dat die kaders wel dusdanig ruim te interpreteren zijn dat je ongeveer alle ontwikkelingen in Limburg zou kunnen financieren. De vraag is of we die kant op willen. Wat ons betreft hebben we eerder behoefte aan eerst meer focus op de doelstelling van wat we willen doen voordat we gaan opplussen met nog meer middelen en nog minder zeggenschap, zodat we überhaupt niet meer weten wat we aan het doen zijn. Dat is mijn verhaal op dit moment. Ik hoor graag de reactie van de Gedeputeerde.

De voorzitter: Ik denk dat we dan nu vijf minuten schorsen. Dan kan de Gedeputeerde zich voorbereiden op het beantwoorden van de vragen.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Ik geef Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels het woord voor de gestelde vragen. U krijgt 40 minuten spreektijd.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel, voorzitter. Ik verwacht geen 40 minuten nodig te hebben. Ik wil beginnen met het antwoord op de vragen van de heer Van Est, maar hij is er nog niet. Daarom begin ik even bij een aantal punten die ik feitelijk moet rechtzetten in de richting van de heer Ernst. Er werd het beeld geschetst dat het PCDF zou investeren in buitenlandse bedrijven. Dat is geenszins het geval. Dit fonds investeert alleen in Nederland. De beoogde doelstelling is natuurlijk dat dit zo veel mogelijk in Limburg neerslaat. Er is dus geen sprake van buitenlandse investeringen van dit fonds. We weten dat in de pijplijn van dit fonds, zoals vorige week ook met u gewisseld is, een negental projecten concreet voor Limburg zit. We spreken over € 25 miljoen aan investeringen. Dat is een fors bedrag. We weten ook dat met die negen projecten die waarschijnlijk in Limburg gaan neerslaan, het bedrag ruimschoots over de € 100 miljoen euro heen zal gaan. Het dus echt zo dat het PCDF in Nederland investeert en dat een aanmerkelijk deel in Limburg zal gaan neerslaan.

Voorzitter: De heer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): De Gedeputeerde roert het enige twijfelpuntje mijnerzijds bij dit voorstel aan. Ik hoor termen als 'grotendeels', 'merendeels' en 'waarschijnlijk'. Wij zijn als Limburgse overheid verantwoordelijk voor het Limburgse gebeuren. Hoe borgt hij dat dit daadwerkelijk gaat gebeuren? Dit is het enige twijfelpunt van GroenLinks. Wij zijn primair verantwoordelijk voor de Limburgse circulaire economie. Dat we een stukje Nederland meenemen is mooi meegenomen, maar daar zijn ook andere partijen voor.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dat klopt helemaal. We weten dat in Limburg, gezien het aantal typen bedrijven dat we hier in Limburg in diverse industriële clusters herbergen, de circulaire branche ontzettend groot is en dat die grote stappen gaat zetten. We zien ook dat de fondsbeheerder ervaring heeft met dit type bedrijven. Het activiteitsniveau op het gebied van de circulaire economie is in Limburg bovengemiddeld groot. Op termijn moeten we helemaal circulair worden. Er zal in ieder geval tot 2015 denk ik zeer veel circulaire transitie zijn in het bedrijfsleven. Gezien de Limburgse typen bedrijvigheid zal men hier veel aanspraak op gaan maken. Borgen is lastig. Je kunt het niet dichtschrœien, maar er zijn ontzettend veel bedrijven die dus aanspraak kunnen maken op de doelstellingen die het fonds beoogt.

De voorzitter: Mijnheer Ernst had ook nog een vraag. Mijnheer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ten aanzien van uw opmerking dat dit alleen in Nederland en grotendeels in Limburg is: volgens mij heb ik die vraag vorige week tijdens de presentatie ook gesteld. Daar kreeg ik het antwoord dat dat ook in het buitenland kan zijn. Toch? Ik heb er misschien een heel stevig weekend achteraan gehad, maar dat was toch echt wat ik te horen kreeg: er zijn geen beperkingen in de locatie waarin geïnvesteerd kan worden. U zegt nu: nee, het is alleen in Nederland en niet in het buitenland, en grotendeels in Limburg. Maar dat is iets heel anders dan vorige week bij de presentatie op mijn vraag geantwoord werd. Daar begint het alweer mee, dat je twee verschillende antwoorden krijgt waar je geen chocola van kunt maken. Dat vind ik een heel slecht begin.

De voorzitter: Aan u het woord.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u voorzitter. Ja, u moet het met mij doen. Ik ben bestuurlijk verantwoordelijk. Ik geef feitelijk antwoord op uw vraag. Misschien heeft het antwoord van vorige week geleid tot verwarring. Het kan zo zijn dat Polestar op andere plekken in Europa kan investeren, maar het Polestar Circular Debt Fund, het fonds waar we vandaag over spreken, investeert alleen in Nederland. Punt.

De voorzitter: Mijnheer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ik zou dan graag zien dat u daarover een toezegging formuleert en dat die geregistreerd wordt.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik kan een toezegging doen, maar dat het alleen om Nederland gaat, staat ook gewoon in het Statenvoorstel. Ik ga in een toezegging niet herhalen wat in het Statenvoorstel staat. Dat is een beetje raar.

De voorzitter: Mijnheer Ernst, de laatste vraag.

De heer Ernst (PVV): Het stond vorige week ook in het Statenvoorstel, maar nu roept iemand iets anders. Nogmaals, dit zijn allemaal verschillende geluiden. Daar moeten we dan chocola van maken.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: U hoeft er geen chocola van te maken. Ik serveer de chocola hier aan u. Het wordt volstrekt oer-Nederlandse chocolade. Voorzitter. Ik ga even terug naar wat voor mij, alles overziend, de kern is. Dat is toch de wens van de Staten om grip te hebben op de investeringen die we doen, al dan niet gekoppeld aan een ogenschijnlijke intransparantie in de governancestructuur. U heeft vorige week een heel mooi schema gezien met allerlei pijlen. Daar kan ik een heel college over geven, maar dat ga ik niet doen. Dat is juist omdat we een heel strenge governance rondom het PCDF hebben opgetuigd. Polestar staat onder toezicht van de AFM en De Nederlandsche Bank. Dat is een heel zwaar regime. Daar horen veel waarborgen bij, met accountants, bewaarders, een kredietcommissie en een participantencommissie. Zij zijn allemaal aan dit fonds gekoppeld. Dat is iets anders dan de governance van het LEF en het al dan niet instellen van een raad van commissarissen. Over de governance van het LEF kunnen we wat mij betreft volgende week nog uitgebreider spreken. Is het wenselijk om daar een raad van commissarissen in te stellen? We hebben dat extern laten toetsen bij de oprichting van het LEF. Vanwege de omvang en de complexiteit van het LEF zagen we dat dat toen niet nodig was. Het LEF wordt dit jaar geëvalueerd. Ik vind de vraag en de wens om daar dan een raad van commissarissen tussen te zetten heel logisch. Ik denk dat we, als we het LEF dit jaar gaan evalueren, wat dit jaar zal plaatsvinden, juridisch advies zullen inwinnen over die optie van het instellen van een raad van commissarissen, en over hoe we dat moeten doen als we dat moeten doen.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, ik ben een beetje aan het puzzelen met de volgorde van de dingen. We gaan eerst opplussen voordat we gaan evalueren. Ik zou zeggen: kijk nou eerst even hoe het gaat, wat je kunt leren en wat je wilt weten. Vervolgens ga je kijken hoe je geld kunt

toevoegen, mocht dat nodig blijken. Het lijkt een beetje alsof het paard in dit geval achter de wagen is gespannen. De vraag is of we niet eerst die evaluatie moeten hebben gedaan voordat we nu dit besluit gaan nemen.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Nee. Ik snap de vraag, maar omdat het fonds nu zo'n zware structuur heeft en onder licentie moet opereren, is de governance van PCDF heel sterk op orde. Ik maak me dus geen enkele zorgen over de governance van PCDF. Ik denk wel dat we straks in het najaar moeten kijken hoe we dat voor het LEF zelf nog beter kunnen maken. Overigens zijn de kaders voor het LEF en de governance conform PS-lijnen vastgesteld. We leggen in transparantie verantwoording daarover af. Er gebeurt dus niets wat zich onttrekt aan ons zicht. Met de investeringen die straks worden gedaan vanuit het PCDF wordt u daarover ook geïnformeerd conform de Regeling Grote Projecten. Daarmee houdt u dus inzicht en een vinger aan de pols, en ook de mogelijkheid om bij te sturen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, het zijn inderdaad twee gescheiden dingen: de governance binnen PCDF en de governance binnen LEF. Ik zeg dit niet omdat ik Polestar niet vertrouw of zo. Dat lijkt dan zo als je het daarover hebt, maar zo bedoel ik het niet. Maar daar zitten dus gewoon dezelfde organisatie en effectief dezelfde mensen. Ik snap waarom in 2013 of 2015, toen het LEF is opgericht, niet is gekozen is voor een RvC. Er zit echter een wezenlijk verschil met een situatie waarin het LEF bijvoorbeeld een eigen organisatie gehad zou hebben, met een eigen bestuurder, eigen medewerkers en dat soort dingen. Dan heb je namelijk ook arbeidsrelaties. Je kunt de bestuurder vervangen en de organisatie blijft zitten. Dat zou kunnen. Maar nu kies je ervoor om zelf helemaal niets te hebben en alleen maar een externe partij, wie dat ook is. We noemen steeds Polestar, maar gaat erom dat er een externe partner zit. Die partner zit er wel of die partner zit er niet. Je positie is heel anders in het model zoals bij het LEF is gekozen. Dat geldt zeker nu je ook nog eens via het LEF substantiële bedragen in een ander fonds gaat stoppen, waar diezelfde beheerder ook weer zit, met een potentieel conflict of interest. Er wordt tussen beide juridische entiteiten wel een overeenkomst gesloten, maar uiteindelijk zitten dezelfde mensen aan twee kanten van de tafel. Misschien is het zaak om eens even te kijken hoe je het nou binnen het LEF zo kunt regelen dat je een soort toezichtslaag creëert. Ik ben heel blij dat u dit jaar gaat evalueren, maar misschien moet u daarop wachten voor dit punt en voor het juridisch advies. We lopen dan een beetje vooruit op volgende week. Statutair is het ook niet zo helder geregeld op dit moment. Je doet dat niet omdat je mensen op voorhand wantrouwt. Integendeel. Ik ben van de categorie 'Hoffman is goed, maar vertrouwen is beter', maar je moet wel je checks and balances goed inregelen. Zeker nu inderdaad het LEF groter wordt en het LEF ook nog eens in andere partijen gaat zitten. Dan zou zo'n laag met een RvC als interne toezichthouder misschien weleens wat korterbij kunnen komen als optie dan een evaluatie. Het is maar een suggestie.

De voorzitter: Ik geef het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Laat ik beginnen door te zeggen dat ik absoluut niet het idee heb dat mevrouw Depondt Polestar wantrouwt. Ik ken haar als iemand die de governance goed wil inregelen. Dat willen wij natuurlijk ook. We zullen uw suggestie meenemen, mevrouw Depondt. We wachten dus niet tot het einde van dit jaar. We zullen in aanloop daarnaartoe al juridisch advies inwinnen. Je kunt dat dan meteen bij de evaluatie betrekken.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, als politici zeggen 'we nemen het mee', dan weet je nooit waarnaartoe ze het dan precies meenemen. Daar kwam een klein beetje een verduidelijking op, maar het gevoel is wel dat dat moment gaat zijn nadat wij een besluit hebben genomen. Dat is wat ik hier hoor. De vraag is of het nou wel zo'n goed idee is om eerst te beslissen en als we dan besloten hebben achteraf nog te proberen te corrigeren wat we misschien anders hadden gewild. Dan hebben we volgens mij niet meer echt een positie ten opzichte van de partner waarmee we overeenkomsten zijn aangegaan, of van andere partners. Wat is onze positie dan nog om dat anders te willen? We zitten dan in dat subfonds met andere partners. Dan zijn wij niet diegenen die bepalend zijn, dan zijn wij maar één van de partners. Als de anderen zeggen dat ze dit niet gaan doen, zitten we mooi met de gebakken peren. Moeten we dit niet gewoon aan de voorkant wat scherper met elkaar zien in te regelen, voordat we stappen gaan zetten?

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Mijnheer Van Caldenberg begon deze commissievergadering juist zo goed door te zeggen: we trekken het uit elkaar, want dit zijn twee aparte dingen. De RvC op LEF-niveau is dus iets anders, daarvan hebben we net gezegd dat we dat juridisch gaan laten onderzoeken. Want bij Polestar zit inmiddels een RvC. Dat zijn dus twee aparte zaken. Ik probeer heel duidelijk te zijn door te zeggen dat we juridisch advies gaan inwinnen. De governance, aansturing, de toetsings- en investeringsreglementen zijn allemaal heel erg helder. Die moeten gevolgd worden. Daar zien we ook op toe. Daar zijn de checks en balances er dus wel. Nu probeert mijnheer Van Caldenberg toch weer twee dingen bij elkaar te brengen. Zo komt dat bij mij over.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee. Het LEF moet nu een beslissing gaan nemen. Het LEF, dat zijn wij en het College van GS. De beslissing gaat over de vraag of zij met het vehikel LEF een investering gaan doen in het nieuwe Polestar Capital Debt Fund. De vraag is of we dat wel op de goede gronden doen, of dat wel verstandig is en of we er niet verstandiger aan doen om er eerst voor te zorgen dat we de governance bij het LEF op orde hebben voordat we het LEF de opdracht geven om de volgende stap te gaan zetten bij het Polestar Capital Debt Fund. Daar zit het 'm in. De vraag is of dat past binnen de kaders bij het LEF. Hebben we die goed op orde en hebben we die goed getoetst? Dat zijn deels dezelfde mensen die ons adviseren om in dat Polestar Capital Debt Fund te gaan zitten.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Als wij het erover eens zouden zijn dat de governance van het LEF geactualiseerd moet worden naar de huidige en mogelijk toekomstige situatie - daar moeten we het 3 februari over hebben - waarom zou dan het besluit om in dat fonds te stappen daarop moeten wachten? Je kunt toch op elk moment als 100% aandeelhouder beslissen dat je de governance van je deelneming gaat bijstellen? Je hoeft toch niet te zeggen dat alles daar dan op moet wachten? Ik ben even op zoek naar waarom u die volgtijdelijkheid wil.

De heer Van Caldenberg (SP): Misschien ben ik wat minder goed van vertrouwen dan mevrouw Depondt in de richting van externe partners. Dat is geen verwijt aan mevrouw Depondt of aan de externe partner. Het gevoel dat onze fractie hier op dit moment bij heeft, is niet heel gemakkelijk. Laat

ik daar maar gewoon open over zijn. Dat maakt ook dat ik niet het gevoel wil hebben ergens in gerommeld te worden onder voorwaarden die we 'het nog wel een keer gaan regelen'. Ik heb dat liever aan de voorkant geregeld. Dan heb ik maximale zekerheid gekregen om dat ongemakkelijke gevoel bij ons weg te halen. Op het moment waarop we dat goed geregeld hebben, kunnen we stappen vooruit zetten. Dat is een andere uitgangspositie. Dat is op dit moment een zorg die er bij ons leeft. Is dit de goede weg? Is dit de goede partner? Dat zit daar wel onder. Dat moet ik gewoon op tafel leggen.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik begrijp de vraag van de heer Van Caldenberg. PS hebben de kaders voor het LEF vastgesteld. Zoals mevrouw Depondt zei: als de SP-fractie de kaders voor de vormgeving van het LEF wil herzien, dan kan dat natuurlijk te allen tijde. Maar nogmaals, we moeten deze twee dingen niet onnodig gaan vermengen. Naar onze mening is in het voorstel de governance voor PCDF heel strak en heel goed vormgegeven. Wellicht ter illustratie: de andere participanten zijn Invest-NL en een pensioenfonds. Zij hebben als enige doel om rendement te maken en te investeren in dit soort projecten. Zij gaan echt niet instappen in een schimmige constructie waar je in gerommeld wordt. Het is juist heel strak en heel zorgvuldig opgezet. In de richting van de heer Van Est, die vroeg of geen sprake is van rolmenging: er is een heel duidelijke afbakening. Projecten met betrekking tot de circulaire economie worden primair opgepakt vanuit het PCDF. Dat fonds heeft alleen een focus op de circulaire economie. Door de ruime cofinanciering is er dus meer geld binnen het LEF. Het LEF houdt daarmee meer middelen over om zich te focussen op de resterende verduurzamingsopgave. Specifiek over het conflict of interest: op basis van extern juridisch advies is met Polestar afgestemd dat in het bestuur het investeringsreglement wordt aangepast. In de praktijk betekent dit dat de adviescommissie ook wordt geraadpleegd bij individuele investeringen. Ingeval van tegenstrijdige belangen neemt de Provincie als aandeelhouder een besluit, en niet Polestar. Dat zijn heel concrete verbeteringen om de rolzuiverheid goed te borgen. Mijnheer Westhoff vroeg naar een nadere duiding van de positie van Finquiddity. De fondsbeheerder van het LEF is Finquiddity Vermogensbeheer BV. Dat heeft als handelsnaam bij de AFM Polestar Capital gehanteerd. Dat wisten wij uiteraard al toen we begonnen. Finquiddity Vermogensbeheer BV heeft drie aandeelhouders, drie heren in dit geval. Dat bedrijf valt verder niet onder Polestar Capital Group BV. Dat bedrijf staat los van Finquiddity Vermogensbeheer. Het voert ook heel andere typen activiteiten uit. De eigenaren zitten dus wel in meerdere bv's, maar de aard van hun activiteiten is zeer gesplitst en heel anders. Dat is even de duiding van de positie van Finquiddity.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ik vind het altijd bijzonder knap als mensen dat op die manier uit elkaar kunnen houden. Externe partners en investeerders die spreken met diezelfde persoon moeten dan verschillende petten op hebben. Ik vind dat heel knap, maar ik vind het ook wel risicovol. Dat vraagt iets van mensen. We hebben natuurlijk vanmorgen een rapport ontvangen. We moeten dat niet hiermee vermengen, maar het kan ook weleens misgaan. Is het niet verstandiger om te kijken hoe je naast de juridische entiteiten ook de fysieke personen een beetje kunt scheiden in dit soort situaties?

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Bij het onderwerp dat we vanochtend bespraken is aangetoond dat er geen sprake van een misstand was. Dat was de heldere conclusie. Er was een bepaald moreel kompas, maar er zijn geen misstanden aangetoond. Deze personen gaan niet over de investeringen.

Daar is een kredietcommissie en een participantencommissie voor. Op het moment dat er iets niet op orde is, wordt dat zeker intern gesignaleerd. Dan is men ook verplicht om dat door te geven aan de toezichthouders.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Is men verplicht om dat ook aan te geven aan de toezichthouders en hebben ze dat in het geval van Stille Wille gedaan?

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Het antwoord op de vraag van de heer Van Wageningen is ja. Dat is ook gedaan.

De heer Van Wageningen (D66): Sorry dat ik daar nog even naar vroeg. Ik kreeg dat antwoord vanochtend namelijk niet. Dan is het dus inderdaad volgens de regels, zoals het in het rapport staat.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja.

De voorzitter: Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik wil nog even terugkomen op die vraag met betrekking tot Finquiddity Group. Zijn dat dezelfde eigenaren? We hebben het in dit geval over Finquiddity Vermogensbeheer. Daar zitten drie aandeelhouders boven. Daarnaast staat in de tekst dat er een Finquiddity Group BV is. Die is gelieerd aan Finquiddity Vermogensbeheer. Wie zijn de eigenaren van die groep? Zitten daar dezelfde personen in? Met andere woorden: kun je daar een conflict of interest hebben? Met andere woorden: u geeft net aan dat dit twee verschillende entiteiten zijn, die in feite op twee verschillende gebieden actief zijn. Maar kan er toch ergens een conflict of interest zijn als dat dezelfde eigenaren zijn? Het gaat mij er in dit geval om wie de eigenaren zijn van Finquiddity Group.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Finquiddity Group heeft twee eigenaren. Dat zijn de heer Hendriks en de heer König. Zij zijn ook de eigenaren van Finquiddity Vermogensbeheer BV, aangevuld met de heer Tan. Mijnheer Hendriks is inmiddels weg. Hij heeft een stap teruggedaan.

De voorzitter: Moment, een ogenblik. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): U heeft net aangegeven dat Finquiddity Vermogensbeheer en Finquiddity Group op heel verschillende gebieden aan het investeren zijn. Waar investeert Finquiddity Group dan in? Dan hebben wij er in ieder geval een idee van of zich een conflict of interest kan voordoen. Waarin investeert Finquiddity Group? Bijt dat met Finquiddity Vermogensbeheer?

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Om het even recht te zetten: de heer Hendriks is gestopt als bestuurder van het LEF. Hij is wel nog steeds eigenaar en aandeelhouder van Finquiddity. Finquiddity Group richt zich met name op grond. Dat is iets heel anders dan investeren in bedrijven die zich bezighouden met circulaire economie.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken..

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Misschien ga ik het nu nog ingewikkelder maken. Ik hoop het echt niet, hoor. Hier staat: 'Finquiddity Vermogensbeheer, handelend onder de naam Polestar Capital'. Hoe moet ik dat dan zien?

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dat heb ik net uitgelegd. Dat is de handelsnaam. Ze zijn geregistreerd bij de AFM onder de handelsnaam Polestar Capital, maar de licentie is afgegeven aan Finquiddity. Het is een handelsnaam. Goed, voorzitter. Ik kom dan bij de vragen van D66.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik word dan een beetje nieuwsgierig. Ik ben net even de brief aan het opzoeken. U zegt dat de heer Hendriks is gestopt als bestuurder van het LEF, maar volgens mij is Polestar bestuurder van het LEF, dus de rechtspersoon en niet de individuen. Dus wat is nou precies de positie van de heer Hendriks bij Polestar? Als Polestar nog steeds bestuurder is - wat op zichzelf logies is - wat is dan de positie van de heer Hendriks? Ik ben hier even in de brief aan het kijken. In de brief van de heer Roemer staat letterlijk: 'Het feit dat de heer Hendriks per 1 januari 2023 Polestar Capital zal verlaten ...' Wat betekent 'verlaten' dan? Het aandeelhouderschap opgeven, het verkopen van de aandelen? Waar gaat dit over? Want dit is wat in de brief van de heer Roemer staat. Maar goed, ik snap dat u dat ter plekke niet bij de hand heeft.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: De heer Hendriks is gestopt als directeur bij het LEF. Hij is wel nog aandeelhouder van Polestar, maar hij heeft daar geen actieve rol meer.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Dat staat hier niet.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Nee, maar dat is wat ik nu zeg. Ik probeer het heel duidelijk te maken.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Hier staat dat de heer Hendriks per 1 januari 2023 Polestar Capital zou verlaten.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Hij heeft daar geen actieve rol meer in. Of dat nou betekent dat hij zijn aandelen verkoopt, zal ik even moeten verifiëren.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Check dat maar even.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja.

De voorzitter: [Geluid weggevallen.] Wat mevrouw Depondt ook gevraagd heeft.

Spreker [4:56:13]: Onze vraag was inderdaad ook: hoe kan een aandeelhouder geen actieve rol hebben?

De voorzitter: Dan komen we daar in de tweede termijn op terug. Mijnheer Van Caldenberg, hetzelfde?

De heer Van Caldenberg (SP): Laat ik het zo zeggen: ik zou nu wel een compleet organogram willen hebben van hoe het er precies uitziet. Wie zit nu waar, met welke verantwoordelijkheid of wat dan ook? Het liefst hoor ik dat voor de tweede termijn, met naam en toenaam erbij.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dat hebben wij klaarliggen. Dat kan ik zo meteen laten uitprinten en dan heeft u dat voor de tweede termijn. Voorzitter. LOKAAL-LIMBURG vroeg terecht hoe het nou precies zit met de kredietcommissies versus de adviescommissie. De adviescommissie is gekoppeld aan het LEF. De kredietcommissie is gekoppeld aan het PCDF. Dat is dus niet hetzelfde. We hebben ook geen vetorecht in die kredietcommissie. Het is ook niet realistisch dat je met één stem in een fonds van € 150 miljoen vetorechten kunt uitoefenen. Dat is geen realistische eis, die ook nooit door de andere externe financiers geaccepteerd zal worden, omdat het dan heel grillig wordt. Dan de vraag of de hang naar rendement niet leidt tot een onevenredige verdeling in de portefeuille. Nee, want het rendement is voor de investeerders en niet voor Polestar. Polestar handelt dus hiernaar ten behoeve van de investeerders. De vragen van het CDA heb ik volgens mij al beantwoord. Mevrouw Depondt had het over de perceptie dat we het eigenlijk niet meer echt over een subfonds hebben, maar over de participant van het LEF in een ander, nieuw fonds. Dat is correct. Het klopt dat het PCDF geen subfonds van het LEF is. De sturing van het LEF is het juiste instrument, omdat de adviescommissie daar ook in zit. Zoals ik net ook al zei, is die sturing ook geborgd via de AFM en De Nederlandsche Bank, maar ook met auditors.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Mijn voorstel was om het vanaf nu dus ook niet meer een subfonds te noemen, want dat is het niet.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dat is een voorstel. We hebben een Statenvoorstel waarin het volgens mij wel een subfonds heet. Misschien spreken we, als het voorstel aangenomen is, niet meer over het subfonds, maar gewoon over het Polestar Circular Debt Fund. Het is een heel goed voorstel om daar een wens van te maken. Uw tweede spoor, over de handhavingscomponent, is een heel terecht punt. Ik denk dat we überhaupt veel meer kunnen gaan handhaven, om daarmee ook ons maatschappelijke doel over energiebesparing te handhaven. Dat is een wettelijke taak die we hebben. We moeten daar fors op gaan toezien, maar we weten ook wel dat de capaciteit bij de Omgevingsdienst beperkt is. Maar goed, dit is onze wettelijke taak. Daar moeten we op gaan inzetten. Handhaving en financiering zijn twee gescheiden trajecten. Die moeten we juist niet willen vermengen vanwege dat handhavingsaspect. PCDF toetst – dat is wat anders dan handhaven – of voldaan wordt aan de vergunningseisen die de wetgever stelt. Dat is een soort financiële handhaving. De beeldvorming dat we gaan investeren in een nieuw type activiteiten, die niet meteen 100% duurzaam zijn maar wel duurzamer dan de huidige activiteiten, is onderdeel van de transitie die we als maatschappij aan het maken zijn. Dat roept wel een fundamentele vraag op. Die is misschien niet voor deze commissie of voor bij dit Statenvoorstel. Wat voor type activiteiten willen we in Limburg hebben? Wat voor type bedrijvigheid willen we in Nederland nog hebben als we weten dat we willen inzetten op een groene industriepolitiek bijvoorbeeld, zoals het kabinet zegt? Wat voor type activiteiten past daarbij? Dat is een heel terechte vraag. Over het LEF kan ik heel helder zijn. We hebben daarin een doelstelling geëist met een CO₂-besparing die bijdraagt aan het niet verder opwarmen van de aarde. Dat zeg ik even in de richting van de heer Ernst. We weten dat we die stappen willen maken. Daar ziet het LEF op toe. Dat is ook de enige focus van het LEF.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, maar als je gaat kijken hoe het LEF dat toetst, dat toetst het op basis van de fictieve verwachting dat een heleboel van de producten die gemaakt worden door de bedrijven waar ze in investeren niet door die bedrijven zouden worden gemaakt, maar door bedrijven die nog vele malen vervuilerder zouden zijn geweest. Dat gebeurt op basis van een fictieve toets. Als je gaat kijken naar het reële effect, dan voeg je per saldo toe. De vraag is dan in hoeverre het LEF kijkt, op basis van die fictieve toets, naar reële reductie. Dat is het punt. De vraag is of wij de kaders op basis waarvan het LEF die investeringen toetst niet preciezer moeten definiëren.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik denk dat die kaders al heel scherp zijn. Het LEF moet ook gaan investeren in de provinciaal beleidsinhoudelijke KPI's uit de PES. Dat zijn heel concrete doelstellingen. Ze moeten ook wel. Het is dus allemaal niet fictief. Ze moeten ook kunnen rapporteren over waarom ze bepaalde investeringen doen. Het is dus zeker niet iets fictiefs. Je investeert met de verwachting dat een bedrijf bepaalde doelstellingen heeft. Daar moet je over rapporteren en dat moet valide en feitelijk zijn. De SP vroeg ook nog – 'kort door de bocht', zoals de heer Van Caldenberg zei – of we als overheid commerciële partijen aan het financieren zijn. Kijk, de fondsmanager is een commerciële partij. Die hebben wij geworven middels een aanbesteding. Wij hebben als Provincie daarmee in belangrijke mate de groei van het LEF gesteund. Polestar heeft daarin kunnen meegroeien, maar is ook gewoon gegroeid gelet op de groeiende vraag naar impactinvesteringen, dus ook buiten het LEF. Dat is iets autonooms. Polestar groeit en het LEF groeit ook, omdat die transitie veel meer body krijgt. Dat ze gegroeid zijn, komt niet doordat wij hun de opdracht hebben gegeven om het LEF te beheren. Dat hebben ze ook op eigen kracht gedaan. Voorzitter, ik zie de heer Westhoff zwaaien naar mij.

De voorzitter: Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik zag ergens een lijstje. Ik moet oppassen, want ik ben aan het twijfelen of dat nou vertrouwelijk was of niet. Ik zag ergens in een lijstje staan dat de vergoeding van Polestar ongeveer 1% is. Volgens mij is het een publiek stuk. Dat is 1% van de geïnvesteerde bedragen. Ik zag dat het verhogen ook naar 1% als de bedragen opliepen van € 150 naar € 200 miljoen. Krijgt Polestar ook nog een vergoeding of bonus als zij wel of geen rendement draaien? Volgens mij is het stuk dat ik hier gelezen heb.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: De fee is 1,3%. Dat is openbare informatie. Anders zou ik dat hier ook niet zeggen. Daarbovenop is er inderdaad een bonus, als je dat zo zou wil noemen. Die geldt als ze voldoen aan de eisen. De fee is 1,3%.

De voorzitter: Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Wat is dan de bonus?

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Die is niet openbaar. Voorzitter, volgens mij heb ik de meeste vragen nu beantwoord.

De voorzitter: Ik dank u voor de beantwoording in de eerste termijn. Dan gaan we nu over in de tweede termijn.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, kunnen we heel even schorsen? We moeten dat overzichtje even printen: het organogram en wie waarin zit.

De voorzitter: Dan schorsen we voor vijf minuten. Lukt dat?

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Men heeft twee minuten nodig.

De voorzitter: Dan schorsen we voor twee minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: We gaan verder met de tweede termijn. Ik geef het woord aan mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ik heb de tweede termijn niet nodig: nog steeds geen wensen en bedenkingen.

De voorzitter: Perfect. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik heb twee wensen en bedenkingen ingediend. Die heb ik net al toegelicht.

De voorzitter: Die hebben we zien binnenkomen. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Voor ons op dit moment niets nieuws onder de zon.

De voorzitter: Dan houden we de zon. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Akkoord en geen wensen en bedenkingen voor dit onderwerp. We kijken natuurlijk wel even naar de wensen en bedenkingen van anderen.

De voorzitter: Dank u. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Voor mij geen wensen onder de sneeuw.

De voorzitter: Mijnheer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Op dit moment geen behoefte aan een tweede termijn.

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Voorzitter. Ik dank de Gedeputeerde voor de antwoorden. Die waren in ieder geval verhelderend voor mij. U zei over de governance van Polestar dat het aan de AFM en dergelijke is om dat goed te doen. Mij is nog niet helemaal helder of zij ook toezien op de verhoudingen tussen het ene fonds en het andere. Misschien kan dat kort toegelicht worden. Gaan zij daarover, of kijken ze los naar de twee fondsen? Ik heb net een plaatje gekregen. Dat is wel heel kort.

Daar staat nog niet precies in welke mensen in het bestuur van het Limburgs Energie Fonds zitten. Daar zou mijnheer Hendriks weg zijn, of bij Finquiddity. Ik vind dat wel jammer, want dat is wel wat ik bij het plaatje verwacht had. Voor mij is daar dus nog wat onzekerheid over. Tot zover.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Van Est. Mijnheer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Baneke. Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter. Ik heb gevraagd om het organogram met daarin hoe het allemaal precies zit. Ik heb het nu voor me. Ik hoop dat ik het snap. Ik ben bang van niet. Het punt is een beetje dat het steeds ingewikkelder wordt. Het ligt niet aan mijn capaciteiten om het te snappen. Ik ben vast niet het slimste van deze zaal. Misschien ben ik wel de domste, maar nog steeds vind ik dat je het als volksvertegenwoordiger dan moet kunnen snappen en moet kunnen uitleggen aan de bevolking buiten. Ik kan met deze brij aan niemand uitleggen hoe het precies zit. Dat gaat me gewoon niet lukken. Ik krijg het buiten niet uitgelegd hoe het zit als ik het zelf al niet snap. Ik ben het met de heer Van Est eens dat nogal onduidelijk is hoe het nou precies zit en wat nou precies de verhouding is tussen de stichting Polestar Capital Circular Debt Fund, wie er dan in de stichting zit, hoe dat allemaal zit in relatie tot wat dan weer Finquiddity Vermogensbeheer is en hoe zich dat dan weer verhoudt tot het LEF. Voor mij is dat één grote brij. Ik heb niet het gevoel dat ik meer grip heb gekregen, maar eerder dat we steeds minder grip krijgen op het geld dat wij vanuit onze verantwoordelijkheid in de Limburgse samenleving zouden moeten investeren en dat dit verder van ons af komt te staan. Als het gaat over het realiseren van de doelstelling dan begin ik me wel echt af te vragen of we dit niet moeten gaan inkaderen en of we hier in de Staten toch maar een motie of iets moeten gaan indienen om de kaders wat te verscherpen en over hoe we de doelstellingen moeten gaan realiseren. Laat ik het zo zeggen: op basis van dit plaatje en nog steeds de betrokkenheid van de heer Hendriks op de een of andere manier in deze constructie, die vandaag voor mij als een verrassing kwam, is het ongemakkelijke gevoel dat ik in de eerste termijn had zeker nog niet weg. Het is eerder versterkt. Voordat ik definitieve uitspraken ga doen, denk ik dat het wijs is dit in ieder geval als besprekingsstuk door te geleiden naar Provinciale Staten.

De voorzitter: Dank u voor uw bijdrage, mijnheer Van Caldenberg. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel, voorzitter. Volgens zijn er eigenlijk nog twee punten. Eerst de vraag van de heer Van Est over hoe de AFM en De Nederlandsche Bank als toezichthouders kijken naar Polestar en de verschillende bedrijfsactiviteiten. Ze kijken naar de hele omvang van de activiteiten. Dus ja, er is sprake van toezicht op alle activiteiten die de groep uitvoert. Dan richting de heer Van Caldenberg. We hebben getracht met het organogram dit juist allemaal inzichtelijk te maken. Dat is wat anders dan dat we het allemaal begrijpen. Maar het is wel inzichtelijk en het is gestructureerd. Wij gaan u op 3 februari bij de commissievergadering helpen, zodat ook u dit verhaal in de buitenwereld met comfort ordentelijk en helder kunt uitleggen. Daar is het u om te doen. We willen daarin op 3 februari met elkaar investeren.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Kunt u dan op 3 februari ook meenemen hoe het feit dat de heer Hendriks hier nog als aandeelhouder genoemd staat zich verhoudt tot de brief van de heer Roemer, waarin staat dat hij Polestar Capital verlaten heeft?

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja. Ik denk dat ik het antwoord weet, maar voor de zorgvuldigheid stel ik voor dat we op de derde februari heel helder communiceren hoe het nou zit met de afbouw van de activiteiten et cetera.

De voorzitter: Mijnheer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ja dank u wel voorzitter. Vervolgend op de opmerking van mevrouw Depondt en ook de opmerking die zij eerder heeft gemaakt met betrekking tot de uitdrukking 'subfonds': die staat een aantal keren vermeld in het stuk. Ik neem aan dat dat dan ook aangepast wordt.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Nee, dat was ik niet van plan, voorzitter. Ik heb volgens mij gezegd dat we vanaf het moment dat het voorstel is aangenomen niet meer spreken van het subfonds, maar van het Polestar Circulair Debt Fund. Ik was niet van plan om het hele Statenvoorstel nu te gaan aanpassen op dit woordje. Volgens mij was het verzoek van mevrouw Depondt vooral om dat in de toekomst niet meer zo te beschouwen, maar het gewoon als een apart fonds te zien. Dat zullen we vanaf het moment dat hiertoe door u besloten is gaan doen, maar ik was niet van plan het hele Statenvoorstel zo te gaan herschrijven.

De heer Ernst (PVV): Maar dan staat er toch een feitelijke onjuistheid in het Statenvoorstel? Als daar staat dat het een subfonds van het LEF is, terwijl dat niet zo is, is dat een feitelijke onjuistheid. Dan zouden wij een Statenvoorstel moeten aannemen waarin feitelijke onjuistheden vermeld staan. Dat lijkt me niet geheel wenselijk.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Als een meerderheid van de Staten eraan hecht dat we dat woord overal vervangen, dan zullen we dat doen.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Wat veroorzaakt nu deze discussie? Voor mij is het voldoende als nu in de notulen van deze vergadering vastligt dat we het met elkaar eens zijn dat het geen subfonds is. Dat is immers ook onderdeel van de beraadslaging. Ik heb net de wens geuit om het vanaf dit moment niet meer zo noemen. Heel formeel heeft de heer Ernst wel gelijk, maar praktisch lijkt het me een beetje ingewikkeld.

De voorzitter: Mijnheer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Om te voorkomen dat we allerlei moeilijke situaties krijgen waardoor we niet meer weten welke versie van welk Statenvoorstel er nou leeft: als de heer Ernst die behoefte heeft, lijkt het me handig om gewoon een amendement in te dienen waarin dat geformuleerd wordt. Dat amendement zegt: waar wij lezen 'onderhangend fonds' maken we daar 'zelfstandig fonds' van. Dan zijn we er toch ook? Volgens mij is het zo dat als een Statenvoorstel is aangeboden, het in principe niet meer aan de Gedeputeerde is om daar nog wijzigingen in aan te brengen.

De voorzitter: Mijnheer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Volgens mij is het Statenvoorstel niet aangenomen. Het Statenvoorstel is nog ontwerp, we bespreken het hier. Ik zie het niet als mijn taak als Statenlid om een amendement in te dienen om omissies te corrigeren. Ik breng een amendement in stemming om voor mijn part inhoudelijk iets te veranderen, maar niet om eventuele spelfouten en andere omissies te corrigeren. Dat is de taak van de opsteller en van degene die ervoor verantwoordelijk is dat hij de stukken hier zo neerlegt.

De voorzitter: Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Als iedereen het erover eens is dat een andere formulering beter is, dan kan dat als verzoek vanuit de commissie naar Gedeputeerde Staten. Gedeputeerde Staten kunnen daar in de GS-vergadering een voorstel over indienen bij het presidium. Het presidium moet dat natuurlijk goedkeuren voor de Statenagenda. Ik denk dat dan iedereen tevreden is. Dan doen we het op de juiste manier. Want een Statenvoorstel aannemen waar een fout in staat waar we het allemaal over eens zijn en daarbij dan weer amendementen indienen, heeft allemaal geen zin. Ik denk dat het op deze manier zuiver is. Dat zou mijn voorstel aan deze commissie zijn.

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ik denk dat dat goed is, want dit is eigenlijk een wens vanuit deze commissie. Die zou dus meegenomen kunnen worden. Ik heb nog één vraag over de toezegging over 3 februari. Is dat een stuk dat wij dan openbaar behandelen? Dat is voor mij even een punt. En krijgen wij dan eerder het plaatje ter voorbereiding, met namen, verantwoordelijkheden en helderheid over de rollen, zodat we ons daarop kunnen voorbereiden?

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Op 3 februari bespreken we de voortgangsrapportage van het LEF. Daar kan de governance bij betrokken worden. Dit is het schema. In dit overzicht staan ook de namen en de functies, tussen allerlei groepen en bv's in. Dat kunnen we daarbij betrekken, in alle openheid.

De voorzitter: Zoals het neergelegd is door de heer Heldens, kunnen wij daarmee leven als commissie? Ja. Dan gaan we het zo doen. Oké. Dan gaan we nu over naar de wensen en bedenkingen. Ik heb van mevrouw Depondt wensen en bedenkingen gekregen. Ik kijk even of ze er al zijn. Ik lees ze even voor. Oké, daar gaan we. De eerste: 'Aangezien er feitelijk sprake is van een participatie door LEF in een ander fonds wordt vanaf nu het begrip 'subfonds van het LEF' niet meer gehanteerd, aangezien dit een verticale onderlinge verhouding suggereert die er feitelijk niet is. Wie is daarvoor? Dat is de meerderheid. Dank u. Dan gaan we naar punt 2. 'Mede om de mogelijke conflict of interest tussen het LEF-bestuur en de PCDF-beheerder (beide Polestar) te mitigeren wordt op korte termijn beoordeeld of het instellen van een RvC voor LEF als interne toezichthouder een adequate optie is.' Wie is daarvoor? Een meerderheid. Dank u. We nemen beide wensen mee. Ze worden dan opgenomen in het ontwerpbesluit. We komen dan op het volgende. Er resten mij nog twee vragen aan de commissie. Ten eerste: vindt u dit Statenvoorstel behandelrijp voor behandeling? Mijnheer Van Caldenberg heeft al aangegeven dat het een bespreekstuk zal worden. Dus ik dacht dat de vraag overbodig is.

De heer Van Caldenberg (SP): Nou, nee. Als ik zeg dat het niet behandelbaar is, gaan we helemaal niets doen.

Spreker [05:22:28]: Nee, als de meerderheid van de commissie zegt dat het niet behandelbaar is.

De heer Van Caldenberg (SP): Ik wilde het even nuanceren. Maar in ieder geval bespreken.

De voorzitter: Oké. We gaan dan verder. We constateren dat het wel behandelbaar is. Het gaat dan over naar de commissie. Dan mijn tweede vraag. Wenst de commissie dit Statenvoorstel door te geleiden naar PS op 10 februari als hamerstuk of als besprekingsstuk? Dat kunnen we wel concluderen. Het wordt een besprekingsstuk. Het wordt dus als besprekingsstuk doorgeleid. Dan dank ik ...

T9233 Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels zegt toe dat de rol van dhr. T. Hendriks in relatie tot Polestar Capital nader zal worden toegelicht bij behandeling van de voortgangsrapportage LEF op 3-2-2023, ook in relatie tot de brief van de CdK.

T9234 Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels zegt toe het Statenvoorstel aan te passen op de benaming van Subfonds LEF.

[SCHORSING]

13.3 G-22-060 Statenvoorstel inzake Financiële verordening 2023, brief GS van 20-12-2022 (GS DOC-00390683)

De voorzitter: Dames en heren, ik open de vergadering. Dan krijgen we punt 13.3 van de agenda, dat is Statenvoorstel inzake Financiële Verordening 2023. De behandeling van dit Statenvoorstel gebeurt in twee termijnen. En voor de eerste termijn geef ik het woord aan de fractie van mijnheer van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Dat is nog steeds de SP, voorzitter en dat zal nog wel een tijdje zo blijven, in ieder geval tot de verkiezingen. Daarna ben ik weg, de SP waarschijnlijk niet. Dus voorzitter, de financiële verordening en in die financiële verordening moeten wij met elkaar proberen te regelen hoe wij grip houden op onze investeringen, onze deelnemingen et cetera, et cetera. En wij hebben al een paar keer eerder met de Gedeputeerde robbertjes lopen vechten over waar nou die grens ligt: Bij 1 miljoen, bij 2,5 miljoen, binnen kader, buiten kader, wat voor constructies er dan allemaal onder vallen, en nou dachten wij dat wij een amendement hadden gemaakt waarbij we regelden dat alles wat boven de miljoen uitkwam, of dat nou een investering was, een financiering via een fonds, een investering direct, een lening, alles wat daarmee te maken had, dat we dan geregeld hadden dat je in als je boven de miljoen was, dat je dan in ieder geval even bij Provinciale Staten moet komen vragen of dat wel een goed idee is. En toen bleek dat dat toch niet helemaal geregeld was zoals we dachten dat het geregeld was. Dat is dan een fout van ons, maar dat is niet dat die wens weg is om dat alsnog gewoon goed te regelen. En dat heeft zeker ook te maken met de wijze waarop we de discussie daarnet gevoerd hebben, want de grens van € 2,5 miljoen gemeenschapsgeld, eigenlijk alles onder die € 2,5 miljoen dat het College uitgeeft, dat willen we nog niet eens weten, bij fondsen en als je dan boven de € 2,5 miljoen uitkomt dan is er een meldingsplicht en als je dan zegt dat je gemiddeld € 2,5 miljoen hebt uitgegeven dan is het genoeg. Dan kunnen we er verder niets aan bijsturen wat we dan ook willen. Dat is een positie die ik eigenlijk vanuit deze Staten niet wens. En ik weet niet of we hier ook wensen en bedenkingen bij kunnen uitspreken, maar ik zou in ieder geval willen regelen dat alles wat boven die miljoen uitkomt, of dat nou bij een fonds is of wat dan ook, dat we daar in ieder

geval wat beter over worden geïnformeerd dan dat op dit moment het geval is. Ik realiseer me dat we daar eerder een voorstel over gedaan hebben en dat daar toen geen meerderheid was. Dat had met name te maken met een aantal fondsen bij Chemelot, dat die dan ook in de problemen komen, maar ik denk dat het niet verkeerd is om met elkaar goed na te denken over hoe wij meer grip kunnen krijgen op die fondsen in zijn algemeenheid en hoe we die governance beter kunnen regelen en hoe wij beter worden geïnformeerd over wat daar nu precies gebeurt en wat daar nou aan de hand is. Alleen te horen krijgen dat er aan hun partij meer dan € 2,5 miljoen is uitgegeven voor een investering, waarbij we nog niet eens weten wat dat dan is en hoeveel dat dan is, dat vind ik echt onvoldoende om in het kader van transparantie naar de burger te kunnen verantwoorden. Dus ik hoor graag van het College hoe zij daarover kunnen meedenken. Voorzitter, dit was het in eerste instantie.

De voorzitter: Dank u. Mijnheer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Wij hadden een aantal vragen en opmerkingen. Die hebben wij schriftelijk van tevoren ingediend en die heeft u allemaal. Ze zitten nu bij de stukken ook, dus u kunt daar kennis van nemen. Die ga ik niet herhalen. Met dank aan de heer Vonken voor de beantwoording daarvan. Verder is GroenLinks blij met het veranderd inzicht rondom programmareserves, dat ze die intensiveringsmiddelen lozen zeg maar, dat construct, want het feit dat wij daar als Provinciale Staten geen vinger achter de deur houden, dat heeft ons wel gestoken en we zijn blij met de nieuwe manier waarop dat wordt ingericht, zodat we daar als Provinciale Staten ook inzicht in krijgen van welke reserves waarvoor worden ingezet. Dat vinden we fijn. Ik denk dat dat eigenlijk de belangrijkste dingen zijn die ik op dit moment wil zeggen over dit stuk. Nogmaals dank voor de beantwoording van de vragen die wij hadden.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Baneke. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u voorzitter. Voorzitter, 50PLUS kan hier kort in zijn. We hebben geen rare dingetjes gezien in de aanpassingen van de financiële verordeningen zoals ze er nu zitten en we denken dat het verbeteringen zijn. Het is fijn dat er een begroting digitaal wordt aangeboden. Dat is op zich fijn, maar op papier is ook fijn, zeker voor mensen die acht uur achter een PC zitten, om dan 's avonds nog de stukken te gaan lezen op de PC, dat is moeilijk. En een integrale mooie begroting, dat kon ik nu wel zelf downloaden, maar het zou mooi zijn als dat straks ook binnen een digitale begroting kwam, misschien niet voor de financiële verordening van toepassing. Tot zover.

De voorzitter: Dank u, mijnheer van Est. Mijnheer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Met telkens kleine passen en soms wat grotere passen komen we tot een verbetering van het inzichtelijk maken, waardoor we dus ook beter kunnen controleren, dus onze opdracht hier uit kunnen voeren. Het zal zeker bijdragen aan de duidelijkheid en de transparantie, maar ik moet me namens onze fractie wel aansluiten bij wat net de SP bij monde van de heer Van Caldenberg heeft gezegd, want wij hebben dat voorstel toentertijd, die motie, ook gesteund. Nu lijkt het af te wijken van het grip kunnen hebben op het uitgeven van miljoenen onder een bepaalde grens en de mogelijke stapeling daarvan ook uit verschillende potjes, want in het verleden leidde dat toch tot wat problemen. De PVV is er een groot voorstander van, andere dossiers ook, dat de regie van PS behouden moet blijven en misschien op sommige gebieden ook nog verbeterd zou moeten worden, want in het land van de politiek, dat zie je ook in de gemeentepolitiek, maar ook in de provinciale politiek, gaan we steeds meer dingen uitbesteden waar we dan uiteindelijk als volksvertegenwoordiger dan ook nog steeds zeer weinig over te zeggen hebben, zie de vorige stukken wat wensen en bedenkingen zijn. Dat is dit gelukkig niet, want het gaat over de financiële

verordening en het zou wat zijn als er nog wensen en bedenkingen zouden zijn. Maar ik ben wel benieuwd naar de eerste reactie van Gedeputeerde Staten op hoe dit zich verhoudt, als het gaat over hoe we omgaan met de vrijheden die GS heeft om miljoenen uit te geven, tot de controlerende taak van Provinciale Staten.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Claassen. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): In het algemeen vinden we dat de signalen vanuit de Staten goed zijn herkend en dat er ook wel goed gevolg aan is gegeven. Ik heb nog wel een paar vraagtekens, kanttekeningen en ook een compliment. Ik sluit me wel aan bij wat de heer Van Caldenhoven over die € 1 miljoen-grens ... Sorry. Wat namens de, voordat ik weer een fout maak, wat namens de SP gezegd is over de € 1 miljoen-grens. Dat is ook een langetermijnstrijdpunt van D66 geweest: Wat mag het College uitgeven buiten kader en zonder van tevoren eerst de Staten te raadplegen? Aan de ene kant moet je wel enig mandaat geven aan GS wat dat betreft, want anders hebben al geen slagkracht, de Provincie, maar je moet het ook niet uit de hand laten lopen. Dat moet gewoon goed geregeld worden. Ik sluit me aan bij wat de SP daarover gezegd heeft. Ik heb nog een vraag. In artikel 4 wordt toch weer uitgegaan van beleidskaders en dat klopt, dus de praktijk rond beleidskaders wordt verbeterd, dus we gaan de goede kant op. We hebben ook wel eens gehoord bij de voorbereiding van, we gaan eigenlijk niet zoveel meer doen met beleidskaders. We hebben eigenlijk gewoon een begroting en daar staan de kerntaken van de Provincie vast, op een vaste plek in de begroting, en dat is het. Zo zou het natuurlijk ook kunnen. Dan hebben we meteen alle problemen rond beleidskader getackeld. Dat perspectief is ons wel eens in het kader van de nieuwe financiële werkelijkheid voorgespiegeld. Kunt u daarop bespiegelen? Bent u inderdaad zo ver gegaan en bent u inderdaad niet zo ver gegaan, wat waren uw overwegingen? Dan het laatste compliment. Dat is hetzelfde als het compliment wat GroenLinks al maakte. In artikel 8 staat dat we nu niet meer met intensiveringsmiddelen gaan werken, maar dat we als Staten middelen toekennen aan programma's en dat dat inderdaad een politiek besluit is. Dat brengt de Staten aan de stuurknuppel waar ze eerder maar moesten afwachten wat er met die investeringsmiddelen zou gaan gebeuren. Dat is een compliment. Dat is goed geregeld nu. Ik ben blij om dat te zien. Tot zover.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Van Wageningen. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ook van deze zetel uit toch een flinke reeks complimenten. Zo zie je ook maar weer dat als je een heel duimendik dossier doorworstelt, dat het soms makkelijker te doorgronden is dan één klein schema, wat je dan terloops nog even moet bestuderen. Dus geeft al aan dat die vijf punten voor ons in ieder geval heel helder leesbaar en plezierig geformuleerd zijn. Een heel pakket aan maatregelen en dat hebben we natuurlijk allemaal te danken aan de signalen die vanuit dit huis gekomen zijn. Meer transparantie en meer sturingsmogelijkheden, dat is de kern. Dat klonk heel goed en dat klinkt nog steeds goed en dat zal de nieuwe Staten ook wel als muziek in de oren gaan klinken. Dus we besparen ze met een besluit als dit natuurlijk ook nog wel wat extra werk zo op de valreep. De wijziging van de P&C-cyclus is prima onderbouwd, ook daar zijn we natuurlijk erg verheugd over. Dan hebben we de beoogde veranderingen, en mijn collega noemt het ook al, van het instellen van de programmareserves, in plaats van die stel posten intensiveringsmiddelen. Nou, wat kun je daardoor beter? Je kunt beter vooruitkijken, concreter werken, concreter zijn in de plannen, voorraadreserve met de vrije ruimte binnen het programma wordt ingezet. En dat is ook één van de zaken waar we heel blij mee zijn en die we dan ook als bijzonder wenselijk ervaren. En ook de komende Statenperiode wordt de verwarring over het mandaat van inzet van intensiveringsmiddelen bespaard en dat geeft ruimte om andere zaken goed te regelen. Dus ik ben al met al heel blij. Tot zover.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Van den Beucken. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik voel me nou een beetje lastig, want ik heb toch wel wat meer opmerkingen. Nee, nee, generiek gezien zijn er een aantal opmerkingen of bevindingen van de afgelopen jaren inderdaad wel verwerkt, maar het geheel lezende roept het bij mij wel, een beetje ook aansluitend bij wat de heer Van Caldenberg bedoelt, wel een vraag op. En het gaat toch met name over die wensen en bedenkingen. Ik snap wat in de Provinciewet staat, maar de vraag is eigenlijk of wat in de Provinciewet staat niet uitgaat van een Provincie, hoe moet ik dat zeggen, die niet anderhalf miljard eigen vermogen heeft en daarmee aan het investeren is, die misschien heel af en toe eens in één of andere participatie zit met gemeentes, you never know. Maar zo'n investerende provincie als de Provincie Limburg, we hebben daarnet alweer een hele rochel aan miljoenen gehad, de vraag is of dat instrument daar oorspronkelijk voor bedoeld was. En het creëert inderdaad wel een situatie in de praktijk voor Limburg, dat als het gaat over de reguliere begroting dan is het budgetrecht prima geregeld, want dan kunnen we over elke € 5.000 een heel Statenvoorstel hebben zo ongeveer, bij wijze van spreken, maar alles wat ook maar enigszins via een lening, een borgstelling, een kapitaal of een participatie is, en dat gaat toch over heel veel geld bij deze provincie, dat is alleen maar wensen en bedenkingen. Ik vond die grens van 1 miljoen te laag, maar ik vraag me ook af of een grens van € 1 miljoen stellen daar de oplossing voor is. Volgens mij past dit instrument van de Provinciewet niet bij een investerende provincie als Limburg. Ik ben een beetje aan het broeden op een amendement, maar dat is misschien ook niet de juiste vorm. Maar dit is natuurlijk wel de financiële verordening. We leggen hem hier nu wel weer vast. Maar ik deel wat een aantal collega's zeggen: Het lijkt soms een beetje pound foolish and penny wise. We zitten over elke € 15.000 te tutten en als je niet oplet, vrij vertaald heeft het College € 50 miljoen in een of ander fonds gestopt en wij weten er zo ongeveer niets van af, omdat dat kan. Dus dat vind ik nog wel een lastige.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg had een vraag, mevrouw Depondt.

De heer Van Caldenberg (SP): Ik denk dat de juridische werkelijkheid van de Provinciewet zich niet verhoudt tot de politieke werkelijkheid van hoe wij omgaan met de verhouding tussen GS en PS, want privaatrechtelijk is het zo dat het College gerechtigd is om al die contracten met een handtekening te voorzien. Sterker nog, dat moeten wij ook echt niet willen doen, want dan worden wij in één keer als Provinciale Staten persoonlijk aansprakelijk en verantwoordelijk en dat moeten we echt met z'n allen niet willen. Alleen wat wij volgens mij moeten regelen, is als het College van Gedeputeerde Staten die handtekening gaat zetten, dat ze dat wel eventjes op een goede manier met ons aan de voorkant hebben besproken, in ieder geval bij bedragen van enige omvang of bij projecten van enige omvang. De vraag is hoe we dat regelen in deze financiële verordening, zonder dat we aan de privaatrechtelijke bevoegdheid van GS komen. Mijn vraag is hoe mevrouw Depondt daar tegenaan kijkt.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou, ik heb op zichzelf niet de behoefte om een discussie te voeren over de vraag of wij vanuit onze politieke werkelijkheid de Provinciewet al dan niet zouden moeten toepassen. Ik bedoel, wij passen de Provinciewet toe. Ik constateer alleen dat, nee, ik veronderstel alleen dat deze bepaling ziet op hoe een provincie en de meeste andere provincies in dit land ook opereren, want die hebben bijna alleen maar een exploitatiebegroting en relatief weinig investering, maar wij hebben toevallig wel heel veel investering. Dus daar waar wellicht een bepaling ooit bedoeld was voor het geval u ooit een keer ergens zou gaan investeren, is dat het kader. En

vervolgens gaat het hier over tientallen, zo niet honderden miljoenen per jaar. Dat vind ik een lastige. Dus ik zoek eigenlijk naar een gulden middenweg. Ik heb de oplossing daar niet voor op dit moment, maar ik constateer dat wel, dat dit instrument eigenlijk niet bij onze feitelijke financiële werkelijkheid hoort.

De voorzitter: Mijnheer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Zou wat u betreft daar dan ook het verkopen of aankopen van gronden met bepaalde omvang qua bedrag bij moeten horen? Want dan zitten we met ook zo'n soort werkelijkheid, wat ook met heel veel geld te maken heeft en we hebben nogal wat grond.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Vanuit het principe wel. Ik ben daar niet helemaal uit. Ik vind ook dat een College handelingsvrijheid moet hebben. Daarom hebben wij ook nooit meegestemd met die 1 miljoen, dat vind ik echt gewoon een bedrag dat veel te laag is. Maar tussen € 1 miljoen of € 2,5 miljoen en € 50 miljoen, en ik krijg daar in het meest gunstige geval een briefje over achteraf, vind ik een heel groot gat zitten. Daar ben ik naar op zoek. Ik ben op zoek naar een soort middenweg. En ik hoef ook niet als PS goedkeuring aan elke vierkante meter grond en koop te doen. Daar zou je inderdaad kunnen zeggen, als ik binnen de kaders heb vastgesteld, nou dan kun je achteraf toetsen of daarbinnen is geopereerd. Dus ik zoek naar een betere balans tussen handelingsvrijheid van het College. Maar nu vind ik wensen en bedenkingen die over het overgrote deel van onze financiële inzet gaan op jaarbasis, vind ik wel een heel groot verschil. En deze financiële verordening biedt daar geen oplossing voor.

De voorzitter: Dank u, mevrouw Depondt. Gaat u verder.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Dan misschien een kleiner puntje. Ja, ook wensen en bedenkingen, als een verbonden partij buiten haar eigen statutaire doel gaat investeren. Waarom zou een verbonden partij buiten haar eigen statutaire doel moeten gaan investeren? Ik vind dat nogal een principiële. En dan mogen we daar wensen en bedenkingen over uitvoeren. Pak even gewoon als willekeurig voorbeeld, het LEF besluit morgen dat ze gaat investeren in, nou, noem eens wat, een dansopleiding voor Statenleden, en dan moeten wij daar wensen en bedenkingen bij hebben. Dan denk ik: Ja, maar wacht even, je hebt toch niet voor niets een statutaire doelstelling? Dus dat is wel een vraag, waarom dat dat hier zo staat.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, dat had het CDA natuurlijk gesierd als we gesteund werden bij de uitbreiding van de Chemelot Campus bijvoorbeeld. Dat was niet meer de Chemelot Campus, dat was de uitbreiding van de Chemelot Campus. Daarbij werden ook middelen ingezet van Chemelot BV's die daar niet voor bedoeld waren om in de grond te stoppen voor infrastructuur. Daar gingen ze dus buiten het doel. Maar daar werd ons voorgehouden als State: Nee, dat kunnen ze doen. Dat kan gewoon tussen Chemelot BV's geschoven worden en daar hoeven jullie als State, ja, uit onze goedheid brengen we het nog wel even ter discussie hier, maar eigenlijk is het aan het College om daar wel of niet goed te keuren. Dus dit is wel degelijk een probleem mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ja. Oké.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik ga even verder. Ik neem dit even als constatering mee. Dan inderdaad die beleidskaders. Er staat nu letterlijk, het is een financiële verordening hè, dit moeten we

dus doen: Er komt dadelijk een nieuw PS. GS moet elke nieuwe PS-periode nieuwe beleidskaders maken en die moeten dan binnen een jaar en vervolgens worden die uitgevoerd. Dat suggereert naar buiten, want die discussie hebben wij de afgelopen vier jaar ook al een paar keer gevoerd, als je er nou vanuit gaat dat je elke nieuwe periode nieuwe beleidskaders moet maken, dan ben je dus eerst een jaar aan het denken, dan zeg je dus tegen je Limburg: Ja, wacht maar even af, we zijn nog aan het denken. Na een jaar zijn die vastgesteld en vervolgens, dat is de praktijk nu ook, vanaf de zomer voor een verkiezing begint het College te zeggen: We gaan nu over ons graf heen regeren, volgend jaar komen er nieuwe. Dan ben je dus effectief maar twee jaar aan het werken. Dat kan toch nooit de bedoeling zijn van een provinciale overheid? Waar is nou gewoon het normale, rationele, bedrijfsmatige denken in termen van plan, do, check, act, zodat je gewoon regelmatig je beleidskaders eens even tegen het licht houdt en zegt nou, ik ga ze bijstellen, want de wereld is veranderd of we hebben een coalitieakkoord of welke externe omstandigheden er dan ook kunnen zijn die ertoe leiden dat je beleid bijstelt. Maar zolang je niet bijgesteld hebt, geldt gewoon je oude beleid. Dus nu leggen we in een financiële verordening vast dat eigenlijk op 15 maart 2023 alle beleid van de Provincie stopt, zo, we hebben geen beleid meer, we doen niets meer totdat nieuwe beleidskaders zijn vastgesteld en dan gaan we weer door. Zo willen we deze provincie toch niet besturen?

De voorzitter: Mijnheer Claassen.

De heer Claassen (PVV): We hadden tot dit onderwerp volgens mij wel een debat waar we ons allemaal wel in zouden kunnen vinden, dus over de rechtspositie van Provinciale Staten. Dit wordt wel iets politieker. Ik kan me voorstellen, vanuit de gedachte dat hier al langere tijd vaak dezelfde partijen regeren, dat dat natuurlijk een wenselijke situatie is, maar ik kan me ook voorstellen dat als hier na verkiezingen andere partijen zitten dan we gewend zijn die de scepter voeren, dan zitten ze opgezadeld met beleid wat een vorige politiek heeft bedacht en dan wordt het lastig om het tij te keren. Dus als we uw gedachte helemaal zouden volgen, dan kan het zijn dat je beleid afsprekt onder het gesternte van de partij-ideologieën van A, terwijl als er dan nieuwe partijen zouden zijn met andere ideologieën, zeg B, dat het dan langer dan vier of acht jaar gaat duren wil je dat veranderen, maar tegen die tijd zitten er weer andere partijen. Dus ik begrijp wat u bedoelt, maar dan zouden we toch wellicht op zoek moeten gaan naar een, niet alleen die u aangeeft, maar een soort middenweg en handelingskader van het College, dan richting het eind van een periode, dat we niet in die impasse komen, maar wel dat de vrijheid er altijd moet zijn dat, als er een nieuwe wind waait, dat die ook zou moeten kunnen waaien.

De voorzitter: Mijnheer...

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik snap wat u zegt. Dat is ook een valide argument, vanuit de politieke context, dat er in ieder geval geen politieke redenen zouden mogen zijn om niet te wijzigen, laat me het dan zo zeggen. Misschien zijn we al geholpen als we in plaats van een formulering dat er nieuwe beleidskaders moeten worden vastgesteld, dat je zegt: Binnen het eerste jaar na verkiezingen worden beleidskaders in elk geval geëvalueerd en bijgesteld. Dan kunnen ze in de tussentijd gewoon doorlopen, maar je legt wel met elkaar de afspraak vast: Oké, we houden ze tegen het licht, we stellen ze bij. Daar kan dan iedereen politiek zijn inbreng op leveren en dan komt daar iets anders uit. Dat is iets anders dan wat hier staat. Hier staat: De oude gaan de prullenbak in en er komen nieuwe. En dat vind ik vanuit bestuurlijke consistentie niet gewenst. Dus ik zoek eigenlijk inderdaad wel naar een middenweg, ja.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, wat wel op zich bijzonder is, is dat we in periode zitten dat we eigenlijk alleen maar beleidskaders maken voor een bepaalde periode en meestal was dat voor die periode van vier jaar. Dat is een soort van kortetermijndenken dat in dit huis en vanuit een politieke bril heel interessant kan zijn, want dan merkt de Limburger misschien dat de PVV, of het CDA, of de SP, of de VVD aan de macht is. Alleen de mensen in de buitenwereld die van die kaders gebruik maken, die zijn op zoek naar continuïteit en consistentie, in ieder geval in regelgevingen en proces. Kijk en dat wij dan vervolgens met elkaar beslissen dat we meer of minder budgetten willen afgeven, ja, dat is het resultaat van de verkiezingen. Het is eigenlijk een heel gekke manier van denken dat we alle financiële kaders overhoop gooien op het moment dat de verkiezingen geweest zijn. En dat ligt niet aan u, dat ligt misschien wel aan de systematiek zoals we hem altijd hebben toegepast, dat we in deze situatie zijn. De vraag is, en mevrouw Depondt duidt daar denk ik wel op, of het verstandig is dat we die rare werkwijze die we hebben toegepast op dit moment gaan vastleggen in de verordening.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja. Op het moment dat je hem hier vaststelt als Staten dan is dit dus gewoon een eis waar we aan moeten voldoen. En dan denk ik: Ik snap wat je politiek zegt, maar vanuit consistentie van bestuur en continuïteit van bestuur kun je je het gewoon niet permitteren om effectief twee jaar te besturen, één jaar aan het nadenken te zijn en één jaar aan het afbouwen te zijn. Daar is Limburg niet mee gediend. Dus ik kijk eigenlijk even naar het College of daar niet toch een soort tussenweg in gevonden kan worden.

De voorzitter: Mevrouw Depondt, mijnheer Heldens.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nog één ander punt, voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Heldens had een vraag voor u, dacht ik.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik hoorde mevrouw Depondt net een verhaal houden en misschien kan ze dat toch even iets toelichten, over beleidskaders en dat vlak voor de verkiezingen Gedeputeerden hier al zouden zeggen van, nou ja, de verkiezingen komen eraan, dat is voor de volgende en op 15 maart eindigt het en moeten we weer wachten op de nieuwe beleidskaders, maar is dat niet wat te zwart wit? Hebben wij hier niet gewoon beleidskaders vastgelegd die voor vier jaar gelden, inclusief 2023? Dus we hebben middelen ter beschikking gesteld, we hebben daar een bepaald beleidskader voor vastgesteld, van 2020-2023 hebben we meerdere beleidskaders vastgesteld. Ik heb even sport in mijn hoofd als voorbeeld. Ik vind het een heel vreemde situatieschets dat hier vanaf de verkiezingen niets meer zou gebeuren. Dan kan er nog gewoon door een zittend college getoetst worden aan geldend beleid, totdat je dat aanpast, of totdat het geld op is, één van de twee. Maar het is volgens mij niet zo zwart wit en ik vroeg mij af of mevrouw Depondt dat zou willen nuanceren of beter uit zou willen leggen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou, het is in elk geval niet zo voor de wettelijke, in langjarig perspectief opgenomen budgetten in de reguliere exploitatie, want die lopen door. Die zijn ook gewoon bij de begroting belegd. Maar neem zo'n voorbeeld als Kwaliteit Limburgse Centra, ik noem maar wat, dat is zo'n programma. Dat eindigt in maart. En ja, daar zit wat overloop in en dan moeten ze voor 1 maart wat aanvragen en dan kan dat in '23 wellicht nog, maar niemand kan iets nieuws aanvragen. En dat wordt al vanaf de zomer gecommuniceerd: Luister, dat is de deadline. Bij erfgoed zie je dat ook: De deadline is einde van deze periode, dus nee, aanvragen hoeft je niet in te dienen. Wacht maar tot er een nieuw college zit en dan kijken we wel verder. En natuurlijk moet een nieuw

college, een nieuwe coalitie of wat het ook verder gaat worden, dat zien we dan wel, moeten ruimte hebben om bij te stellen, want dat is ook gewoon het totale politieke proces, maar ik ben wel op zoek naar continuïteit voor de omgeving. En met deze formulering krijg je effectief op beleidskaders het risico dat je eigenlijk het eerste jaar aan het denken bent en het laatste jaar aan het afbouwen bent.

De voorzitter: Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja, voorzitter, toch nog een vraag richting mevrouw Depondt. Maar dat is toch eigenlijk ook niet zo gek? Op het moment dat je in een Statenperiode van vier jaar zegt van nou, wij hebben incidenteel geld over voor een bepaald doel en het volgende bestuur gaat kijken hoe ze het geld dan gaat verdelen, zeker nu de flappentap dicht dreigt te gaan. Misschien zegt een volgende Staten wel van, wij willen daar helemaal geen geld meer aan uitgeven, want het is geen Provinciale taak, en dan ben je toch netjes binnen de lijntjes gebleven, dan heb je geld gevonden als State, daar heb je een debat over gevoerd, daar is een potje voor, daar kunnen mensen op inschrijven, misschien komt er een nieuw potje, misschien ook niet, maar zo werken heel veel regelingen. En waar het gaat over langjarig beleid, bijvoorbeeld wat onze visie is op sport et cetera, dat loopt gewoon door. Daar kan gewoon aan getoetst worden.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, maar als hier staat, elk beleidskader moet elke vier jaar opnieuw worden vastgesteld, dan heb je het ook over ons economisch beleid, dan heb je het ook over onze pers, dan heb je het ook over ons beleid ten aanzien van circulaire economie, ik noem maar wat. Misschien was KLC in die zin een beetje een verkeerd voorbeeld. Dus we gaan gewoon elke vier jaar bij 'toen de aarde nog woest en leeg was op het gebied van economie'. Dan gaan we eens nadenken welk beleidskader we dan willen. Daar doen we dan een jaar over en dan stellen we dat vast en dan kunnen we naar de uitvoering. Ik zoek naar een variant waarin aan de ene kant de politieke samenstelling en daarmee werkelijkheid van de Staten en de keuzes die daaraan vasthangen een plek kunnen krijgen, dat is een heel terechte, maar aan de andere kant wel continuïteit van bestuur en beleid is. En met deze is die continuïteit er niet.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg, u had een vraag aan mevrouw Depondt?

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, ik had een vraag aan mijnheer Heldens, maar dat kan niet. Ik ben zo meteen.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Mag je zo meteen doen. Misschien nog één klein ander puntje, voorzitter. In deze verordening wordt wat explicieter een onderscheid gemaakt tussen geld uitzetten om een beleidsdoel te realiseren en geld uitzetten om een financieel rendement te maken. Dat zijn ook twee aparte artikelen. Ik zou er wel aan hechten om die iets uit te werken. We hebben net een aantal voorbeelden gehad, bijvoorbeeld bij dat fonds, is het nou om een leuk rendement te maken of het nou om een beleidsdoel te realiseren? Dat wiebelt af en toe een beetje heen en weer. De ene keer wordt gezegd: Och ja, waarom niet in Limburg investeren? Als er 6% rendement op ligt dan is het hartstikke leuk. Maar op een moment dat het een belegging is dan valt dat onder treasuryregels, want dan ben je gewoon je geld aan het beleggen en dan gelden ook gewoon andere spelregels in dit huis, namelijk je treasuryspelregels, en kan ik ook niet meer helemaal beoordelen of die treasuryspelregels bij die belegging dan ook wel juist zijn toegepast. Terwijl als je het primair inzet om een beleidsdoel te realiseren, dan zit je wat meer aan de 6-kant en in de praktijk is het ook niet altijd even helder. Dus mijn voorstel zou zijn om dat wat aan te scherpen.

De voorzitter: Dan dank ik u. Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, om te beginnen, complimenten voor dit duidelijke en leesbare stuk. Ik vond het een prettig stuk om te lezen, want het is best af en toe ingewikkelde materie hier en het staat best netjes uitgelegd, zodat ook mensen als de heer Van Caldenberg en ik het begrijpen, want daar hadden we het zojuist nog over. Dan de inhoud. Een aantal zaken worden gewijzigd, de rapportages van zes naar vier, omdat dat gewoon net zo effectief is. Dat lijkt mij heel goed om een stuk van de workload eraf te halen en de focus te leggen op waar die moet liggen. Dat is alleen maar goed. Een aantal regels zijn duidelijker gemaakt of vloeien voort uit wetswijzigingen. Daarin moet ik voor een deel mevrouw Depondt wel gelijk geven dat het mij wel altijd bevreemd heeft als Statenlid dat wij budgetrecht hebben, dus iedere euro die uitgegeven, lees geconsumeerd, wordt hier, of uitgedeeld wordt, of hoe je het ook noemt, daar moeten wij vanaf een bepaalde grens over besluiten en daar hebben we de grootste discussies over. Maar waar het gaat om heel grote miljoenendeelnemingen, -investeringen, ja, dan mogen wij wat wensen en bedenkingen neerleggen op het moment dat de deal zo goed als rond is en daar gaat dan een hele hoop van ons spaargeld in zitten, wat dan niet meer zo vrij besteedbaar is als dat het was. Dus als mevrouw Depondt daar een goed voorstel voor heeft om daar de positie van de Staten, en echt ook weer niet voor ieder tientje of iedere vijf ton of een miljoen, maar echt substantiële bedragen, om daar iets meer grip op te krijgen, dan hebben wij daar zeker oor naar. Het moet wel binnen de kaders van de Provinciewet passen en ik denk dat daar de schoen al weer heel snel wringt, maar goed, je kunt ook zoiets doen als een lobbybrief of een brief richting het Ministerie. Daar willen we best over meedenken.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Zou de heer Heldens er iets voor kunnen voelen, samen met mij, om in de financiële verordening iets strakker vast te leggen hoe GS met die wensen en bedenkingen omgaat? Dan houd je het principe van wensen en bedenkingen vast. Nu staat er letterlijk, ik geloof in de toelichting ergens: Denk eraan, dit is niet meebeslissen. Nou, dat is dus wel helder. Je zou ook een afspraak met elkaar kunnen maken: Het is niet meebeslissen, maar ze kunnen het ook niet zomaar naast zich neerleggen. Dus het is meer een formulering van, wat doe je nou met de uitkomst van een debat, zonder dat het een formeel besluit is. Zou dat iets kunnen zijn, iets waar we samen over zouden kunnen denken?

De voorzitter: Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja, voorzitter, ik vind het een beetje ingewikkeld. Ik weet niet of het zo eenvoudig is, want dit zijn gewoon wettelijke taken en bevoegdheden, zoals ik ze altijd begrepen heb, en dan kun je wel iets beter opschrijven van, u doet daar afstand van uw wettelijke taak of bevoegdheid, maar zo werkt het natuurlijk ook niet helemaal. Ik ben wel bereid om over een goed voorstel daaromtrent na te denken, maar ik hou niet zo van buiten de lijntjes kleuren waar het gaat om de Provinciewet, dat hebt u misschien in de Statenvergadering al eens ooit meegemaakt. We moeten natuurlijk wel bestuurbaar blijven. Maar die spelregels, ik voel daar wel iets voor om daarnaar te kijken. En misschien moet die wetswijziging wel uit Den Haag komen, maar af en toe voelt het een beetje als een omzeiling van het budgetrecht en daar heb ik dan persoonlijk als Statenlid wel wat moeite mee. Dus ja, als iemand daar een heilige graal voor heeft, daar hebben we hem weer, dan vinden wij die zeker interessant om over mee te denken, maar ik doe u op dit moment geen toezeggingen daarover. Ik kan beter daar gaan zitten eigenlijk hè, met geen toezeggingen doen. Nou, dan ga ik naar het volgende puntje. Eens even kijken, die interessant was, was de waardering en afschrijving rondom weginfrastructuur. Ook die staat gewoon heel goed uitgelegd. We gaan naar een

wat eenvoudigere systematiek toe. Rondom afschrijvingen, en dat is natuurlijk heel anders dan in het bedrijfsleven, want daar zijn de prikkels erop gebaseerd om zo snel mogelijk een investering af te schrijven, want dan haal je het risico zover mogelijk naar voren en dan blijft je bedrijf gezond en een overheid probeert het zoveel mogelijk uit te smeren over de lange termijn zodat je weer meer kunt investeren, want een overheid zal altijd blijven. Die existentie is redelijk duidelijk, tenzij we een anarchie worden, maar dan hebben we andere problemen. Dat is goed uitgelegd en daar lees ik ook het zinnetje: 'We benadrukken dat het voordeel van € 3 miljoen op geen enkele wijze een rol gespeeld heeft bij het voorstel. De afschrijvingstermijn wordt niet aangepast om resultaatgericht af te schrijven. Dat is ook niet toegestaan volgens BBV.' BBV is hier gewoon de richtlijn. Dat is een mooi voordeel. Ik denk dat er alweer heel veel wensen klaarliggen voor die 3 miljoen om die te besteden, maar dat laat ik graag aan de volgende Staten. Het stuk ziet er prima uit. Pagina 3 denk ik dat vermindert wel met een 't' moet in plaats van met een 'd', of er moet worden achter staan met 'dt'. Daar mag u zich misschien nog eens over buigen. Verder vinden wij het stuk prima en denk ik niet dat we heel veel spreektijd nodig hebben in de Statenvergadering. Maar als er nog een heel goed, slim amendement komt, dan maken wij er in ieder geval een bespreekstukje van, maar ik denk dat wij hier wel mee akkoord kunnen gaan. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Heldens. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde, mijnheer Roest. Mijnheer Roest, aan u het woord.

Gedeputeerde Roest: Ik zal even de microfoon aanzetten, dat lijkt me iets handiger. Dank u wel, voorzitter. Het is natuurlijk zo dat het met deze nieuwe financiële verordening proberen tegemoet te komen aan de discussies zoals die afgelopen anderhalf jaar eigenlijk gevoerd zijn. Het is nadrukkelijk natuurlijk niet zo dat door deze verordening in keer allerlei mandaatverschuivingen plaatsvinden. De verordening beoogt de afspraken die we met elkaar hebben gemaakt vast te leggen in een verordening, zodat we maximaal transparant zijn, de spelregels vooraf, en dient dus om kaderstellend en controlerend de taak van de Staten te ondersteunen. En dan met name richting de SP, met name richting de sturing op de fondsen wenst u meer sturing. De eerdere motie van de SP inzake het verlagen van die € 2,5 miljoen-grens voor wensen en bedenkingen naar € 1 miljoen hebben we dus ook overgenomen, staat er ook in. En uw vraag om die € 1 miljoen door te trekken heeft echter wel natuurlijk consequenties. Op de eerste plaats voor uw agenda. We hebben professionele directies, de Raad van Commissarissen en raden van toezicht bij onze deelnemingen en de fondsen. Als wij dus deze lijn doorvoeren, dan ontstaat naar onze mening een onuitvoerbare situatie. Het gaat namelijk om redelijk veel partijen waarmee we verbonden zijn. U stuurt op het moment dat het investeringsbesluit genomen wordt, dan zijn die aan zet. Dan D66.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Dat is wel heel makkelijk, dat argument 'want dan wordt het onbestuurbaar', want dat was namelijk ook het argument toen we de andere financiële subsidies en de optelsom daarvan zouden gaan verlagen van € 2,5 naar € 1 miljoen en toen we het lijstje opvroegen van, hoeveel zijn er nou boven die € 1 miljoen en wat kan er dan nog doorgaan onder die € 1 miljoen, bleek het toch wel redelijk uitvoerbaar te zijn. Dus alleen dat argument is voor onze fractie onvoldoende. De vraag is ook of wat er voor die fondsen geldt, een meldingsplicht boven de € 2,5 miljoen, of dat dan voldoet aan de grip die we daarop willen hebben. En ik denk dat de ruimte die er zit tussen het vrij strakke regime, en dat snap ik wel, maar dat was ook uit nood geboren, van € 1 miljoen waarbij je daarboven niets mag uitgeven zonder goedkeuring van de Staten, en boven de € 2,5 miljoen hoeft je alleen maar iets te melden, daar zit nog wel heel veel licht en beleidsmatig ruimte tussen om dat in te regelen, zodat wij in ieder geval wat meer comfort daarbij kunnen krijgen. Dan

hoeven we misschien niet heel rigide die grens van € 1 miljoen vast te houden, maar dan kunnen we wel iets beter regelen. En ik vroeg me af of de Gedeputeerde daar suggesties voor heeft.

De voorzitter: Gedeputeerde, aan u het woord.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, we moeten natuurlijk wel even kijken dat het niet alleen gaat om fondsen, maar bijvoorbeeld ook over Chemelot Campus. Dus iedere investering voorleggen aan PS, of alle krediet dat gegeven is, is dan in dat geval een voorbeeld van een mogelijke onuitvoerbaarheid.

De heer Van Caldenberg (SP): Ik weet niet of ik dit antwoord überhaupt snap, maar waarom zou dat niet uitvoerbaar zijn? Het legt een grotere druk bij de organisatie, maar als wij dat aan u vragen, dan gaat u daar toch gewoon mee aan de slag? Wat is er dan niet uitvoerbaar aan?

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, het is natuurlijk de vraag, we hebben net Chemelot als voorbeeld genomen, gaan wij dan niet op de stoel van de directie zitten? Want daarvoor hebben we ook die directie en dergelijke aangesteld, de Raad van Commissarissen en noem maar op. Ik snap ook niet helemaal hoe de heer Van Caldenberg dat zo ziet.

De voorzitter: Mijnheer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter, waar hebben we het over hè? Die extra uitgaven, kijk, we hadden het daarstraks over kaders. Nou, je hebt kaders en daarbinnen kan volgens mij het College vrijelijk bewegen en dan is onze opdracht om achteraf te toetsen of ze zich aan dat kader hebben gehouden. Volgens mij hebben we het hier specifiek, even voor de helderheid, over de gelden die buiten de kaders, of waarvan we aan de voorkant hebben afgesproken, het is geld bedoeld voor A, dat dat geld naar B gaat. En dat B kan nog binnen kader zijn, want soms, dat hebben we afgelopen periode gezien, gaan we een wat grijs gebied in, omdat dan binnen dat kader een deel van het geld wordt gehaald en weer een ander project, weer in een ander kader ook een deel van het potje en dan is dat niet die € 1 miljoen of € 2 miljoen, maar dan cumuleert dat wel tot een hoger bedrag. Dus we moeten wel helder de discussie voeren over, als we het over dat miljoen hebben, is dat dan wat we afgesproken hebben wat dan vrije ruimte is binnen het kader, dat staat ook netjes opgeschreven, of gaat het over het geld bij elkaar rapen of gelden buiten het kader die hoger zijn dan een miljoen? En daarvan zou ik zeggen, en ik ben benieuwd hoe de Gedeputeerde dat ziet in het kader van Chemelot bijvoorbeeld, dat dan toch de regie bij Provinciale Staten zou moeten zitten.

De voorzitter: Mevrouw Depondt. Dan kunnen we dat in één keer meenemen, denk ik.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Van het CDA was niet de intentie om de hele bevoegdhedenstructuur aan te passen ook naar de deelnemingen zelf. Ik ben het wel met het College eens, op enig moment neem je een besluit en dat gaat richting een deelneming en die opereren daarbinnen en het is niet aan ons om bij elke individuele investering die zij willen doen nog eens tot op het niveau van de Staten daaroverheen te gaan. Ons ging het meer over alles wat nu voorgelegd wordt aan de Staten vanuit het principe wensen en bedenkingen, dat het financiële volume daarvan uitermate groot is vergeleken met het reguliere budgetrecht en we daarbinnen op zoek zijn naar een wat steviger positie van de Staten, zonder dat het wat ons betreft betekent dat elke individuele investering van elke individuele deelneming eerst langs de Staten zou moeten, want dat ben ik met het College eens, dat is echt niet onze rol.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, misschien zou het goed zijn als we het volgende voorstel eens zouden doen, dat we gewoon eens eventjes ambtelijk laten kijken, een aantal voorbeelden laten stellen en dat laten toelichten, want misschien halen we hier ook een aantal zaken door elkaar, om dat eens eventjes te verduidelijken. Dat zou misschien een voorstel van mijn kant zijn.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, dat lijkt me op zich verstandig, want dat verheldert denk ik in ieder geval de discussie. Dan kunnen we daarna kijken wat verstandig is en wat niet. Maar ja, wanneer gaan we dat doen? Want we gaan wel de verordening 10 februari vaststellen, of niet.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, even overlegd, dat kunnen we voor de Statenvergadering doen.

De voorzitter: Prima, dank u. Gaat u verder.

Gedeputeerde Roest: Dan met betrekking tot de vraag van D66. Er wordt inderdaad weer gesproken over beleidskaders. Wat wij dus eigenlijk voorstellen is dat de begroting gelijk gaat lopen met het beleidskader, zodat het herkenbaar blijft en wij denken dat de beleidskaders wel nodig blijven om uitgebreider de doelen te kunnen duiden. Ja, dan de opmerkingen van mevrouw Depondt. Wij zien natuurlijk ook dat de wensen en bedenkingenprocedure vaak tot verwarringen kan leiden. We denken wel dat we verschil moeten blijven maken tussen bijvoorbeeld subsidies en investeringen. In de praktijk ervaren we ook de GS wensen en bedenkingen nagenoeg als bindend ervaren, terwijl ze dat formeel eigenlijk niet zijn. Het uitgangspunt moet zijn een goede afweging te maken tussen uitvoerbaarheid en transparantie. Dit raakt echter zoveel portefeuilles dat ik dat graag zelf ook in GS zou willen bespreken, voordat ik in de commissie op enige wijze daar een toezegging op ga doen, omdat er zoveel verschillende collega's daarbij betrokken moeten worden. Ten aanzien van de statutaire doelstellingen, GS is in de huidige situatie bevoegd om statuten te wijzigen. Wat wij nu voorstellen is dat als GS deze wijziging doet en deze wezenlijk afwijkt van de doelstelling zoals bij het oprichtingsbesluit, wij teruggaan naar Provinciale Staten. Er zijn twee redenen om het artikel over beleidskaders te wijzigen. We hebben er nu meer dan dertig vooral gekoppeld aan intensiveringsmiddelen en die situatie is onwenselijk. Daarnaast zien we dat er nog beleidskaders vastgesteld worden in het derde jaar van de Statenperiode. Ook dat vinden wij onwenselijk, vandaar de streeftermijn van één jaar. Wellicht is het een suggestie om in plaats van nieuwe beleidskaders, in de verordening te spreken over geactualiseerde beleidskaders. Dat komt volgens mij tegemoet aan uw onderlinge discussie zojuist en een nieuw college moet zich namelijk ook kunnen uitspreken en eigen accenten kunnen zetten. Er is inderdaad een duidelijk onderscheid...

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, dat komt in elk geval al een behoorlijk eind in de richting, maar dan zouden we ook moeten vastleggen dat, zolang als die nieuwe er niet zijn, of nieuwe, sorry, zeg ik het zelf, die geactualiseerde er niet zijn, de oude wel nog gelden, zodat Limburg gewoon bestuurd kan blijven.

Gedeputeerde Roest: Nou, dat lijkt mij een heel duidelijke uitspraak en ik denk ook dat dat zo niet anders zou zijn. Zolang er nog niets nieuws ligt, is het oude nog steeds geldig. Dat kunnen we dan misschien nog eventjes extra toevoegen of vastleggen, zodat dat ook zo gegarandeerd is. Dan is er natuurlijk ook een duidelijk onderscheid tussen beleggingen vanuit onze traditionele taak en de publieke taak. Vanuit traditionele taak kunnen we nog maar twee dingen doen: Schatkistbankieren en de onderhandse leningen verstrekken. Vroeger had je ook obligaties en dergelijke, maar dat mag

allemaal niet meer. Bij alle andere investeringen gaat het om de publieke taak en dan geldt 6.3.0 en het voorbeeld dat daarstraks genoemd werd over LEF, LEF is natuurlijk geen treasury, LEF is een belegging, maar een instrument vanuit publieke taak.

De voorzitter: Liefst in de microfoon, mijnheer van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, de vraag is een beetje of ze dat bij Finquiddity ook op die manier beoordelen, of dat geen belegging is maar iets vanuit de publieke taak. Dat vraag ik mij af. In ieder geval niet bij het volledige Finquiddity Vermogensbeheer, laten we het daar maar op houden.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ik heb dat niet helemaal kunnen horen. Misschien dat de heer Vonken dat even kan doen, want mijn oor is aan die kant ook niet zo goed.

De heer Vonken: Ja, dank u, voorzitter. Ik mompel ook soms een beetje. Dit over verschil moeten maken, dus wat zijn de geldende kaders voor onze deelnemingen? Die liggen vast in statuten en investeringsreglementen. Dat regelen we natuurlijk niet hier in de financiële verordening, dus dat is wel een wezenlijk verschil hoor. We regelen in de financiële verordening de positie van Provinciale Staten op het moment dat een initieel investeringsbesluit of een kredietverstrekking aan een fonds of een deelneming wordt gedaan.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, dan toch maar even doorvragen, want als wij alleen aan zet zijn bij een fonds op het moment dat we het initiële besluit nemen en vervolgens wordt alleen maar iets gemeld, ja, dan moet ik me echt afvragen of ik überhaupt nog, want zo'n fonds heeft vaak een looptijd van tien, twintig jaar, of misschien nog wel langer, of ik me dan wel in zo'n fonds moet gaan begeven. Want dan zou je uiteindelijk, bij wijze van spreken, twintig jaar lang aan politiek beleid vastleggen waar de Staten niet meer over gaat. Dat vind ik wel een heel grote bandbreedte, eerlijk gezegd. Dus de vraag is van, hoe kunnen we nou zorgen dat we bij een initiële wens, met die wensen en bedenkingen, vastleggen dat we ook gaandeweg dat proces nog enige sturing hebben?

De heer Vonken: Dat is een goede vraag. Dit is wel hoe het werkt op dit moment. Dus op het moment dat bijvoorbeeld het Limburg Startup Capital Fund, op het moment dat u daar akkoord op heeft gegeven, dan heeft dat voor ons een looptijd van tien jaar. En zolang ze gewoon acteren binnen de spelregels die zijn vastgelegd voor het fonds, heeft de directie mandaat, acteert en doet waarvoor ze zijn aangesteld. Als er op enig moment het Limburg Startup Capital Fund verhoogd wordt of op een andere manier wezenlijk verandert, dan bent u weer aan zet. Nou, die verhoging die zit al in de spelregel van de € 2,5 miljoen, op dit moment € 1 miljoen. Dus op het moment dat er meer dan een miljoen krediet bij komt, in dit geval bijvoorbeeld van het LSCF, dan bent u Staten weer aan zet. En wat we nu hebben toegevoegd is, op het moment dat het Limburg Startup Capital Fund iets doet wat buiten de statuten van dat fonds valt, bent u ook opnieuw aan zet. Dus eigenlijk zeggen we daarmee: Op het moment dat de spelregels van dat fonds veranderen, want ja, de doelomschrijving is wel heel wezenlijk onderdeel van de statuten, dan brengen we Provinciale Staten opnieuw in positie. En dat was ook een poging om tegemoet te komen aan de discussie die we daarover gevoerd hebben in de verschillende commissies.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Vonken. Mijnheer de Gedeputeerde, gaat u verder.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, dan heb ik alleen nog de heer Heldens die nog een opmerking heeft gemaakt en ik moet hem ermee complimenteren dat hij duidelijk kennis heeft van de BBV en ook een goed taalgevoel heeft, dat moet ik even vaststellen.

De heer Heldens (VVD): Ja, voorzitter, vroeger op de middelbare of op de lagere school zeiden ze, iemand met dyslexie moet maar iets met zijn handjes gaan doen, maar dat is dan toch nog goed gekomen hè.

Gedeputeerde Roest: Ik had gelezen dat veel mensen al het woord 'soep' niet meer zouden kunnen schrijven. Dat stond in de krant. Dat was het voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, een tweede termijn. Mijnheer Heldens. Tweede termijn.

De heer Heldens (VVD): Nee hoor, voorzitter. Ik heb genoeg gezegd, denk ik.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nee, ik denk dat het het handigste is om eerst maar eens wat voorstellen nu te gaan afwachten op de punten die we besproken hebben, hoe dat dan zou kunnen.

De voorzitter: Mijnheer Van de Beucken. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Het is wat ons betreft akkoord. Ook bedankt voor de antwoorden. Er is nog wel een lopende discussie over die afbakening van het mandaat van het College. Het is prima om die discussie te blijven voeren. Voor nu zijn we wel akkoord met het voorstel zoals het er nu ligt.

De voorzitter: Mijnheer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik moet zeggen dat ik erg gecharmeerd ben van het gevoerde debat over dit onderwerp met elkaar. Heel leerzaam, maar ook wat eyeopeners. Ja, voor ons is het natuurlijk een bespreekstukje, mijnheer Heldens, maar we zien graag een eventuele wijziging tegemoet, maar aan de andere kant voel ik ook al dat we, afhankelijk van wat er nog terugkomt, wellicht onder aanvoering van mevrouw Depondt en ik wil haar daar heel graag bij helpen, tot een voorstel tot wijziging kunnen komen.

De voorzitter: Dank u. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Nee dank u, voorzitter, ik heb niets toe te voegen, behalve dat het ook voor mij heel leerzaam was om die discussie te horen.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ja, gehoord de discussie, ben ik ook benieuwd naar de output die er gaat komen en mijn eigen vraag aanvullend zou zijn van, mevrouw Depondt had het over de speciale van Limburg met betrekking tot de financiële capaciteiten, zijn er andere provincies in den lande die ook worstelen met deze materie en hoe hebben die dat opgelost? Misschien dat we daar ook een beetje mosterd kunnen halen als Abraham.

De voorzitter: Mijnheer, dank u, mijnheer Baneke. Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter dank u wel. Ik denk dat het goed is dat we die sessie gaan hebben. Daarom is het nu voor ons ook nog een bespreekstuk. Ik denk ook dat het dat wel blijft, omdat wat uit die sessie gaat komen mogelijk het voorstel eventueel kan wijzigen met een amendement of iets dergelijks. Ik denk wel dat het verstandig is dat we proberen om in deze Statenperiode de discussie zoals we hem nu gevoerd hebben met elkaar door te voeren tot de nieuwe situatie, want ik zie onze collega's na de verkiezingen hier nog niet direct de eerste paar maanden mee beginnen, moet ik u zeggen. Dat zou ik ze ook niet toewensen, maar het gaat hun wel heel veel helpen als wij het huiswerk goed afronden, denk ik. Dus voor ons nu nog een bespreekstuk en we kijken uit naar de volgende sessie.

De voorzitter: Ja, mijnheer de Gedeputeerde, dan kunt u afsluiten, denk ik. Maar aan u het woord.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, nog één aanvulling, namelijk dat met betrekking tot de vraag hoe het bij andere provincies zit. Wij zien dat alle provincies nog wensen en bedenkingen hanteren, conform de Provinciewet, maar we zullen zeker nog navraag doen of daar ook datgene speelt waarover de discussie hier vandaag plaats heeft gevonden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u. Dan kunnen we constateren dat het stuk doorgeschoven gaat worden als bespreekstuk voor de Statenvergadering. Ik denk dat we even moeten schorsen. Vijf minuten.

T9231 Gedeputeerde Roest zegt toe het voorstel inzake de Financiële Verordening te wijzigen en in plaats van 'nieuwe' beleidskaders te spreken over 'geactualiseerde' beleidskaders.

T9232 Gedeputeerde Roest zegt toe enkele voorbeelden te schetsen aan PS hoe het instrument van Wensen / Bedenkingen naar toekomst toe ingezet of aangepast kan worden.

[SCHORSING]

13.4 G-22-058 GEWIJZIGD Statenvoorstel Afsprakenkader Enexis Holding N.V. inzake Rijksparticipatie en eenmalige dividenduitkering Fudura, brief GS van 18-1-2023

De voorzitter: Dames en heren, ik heropen de vergadering. We beginnen nu aan punt 13.4 van de agenda: Statenvoorstel Afsprakenkader Enexis Holding N.V. inzake Rijksparticipatie. Dit Statenvoorstel behandelen we in twee termijnen waarin u wensen en bedenkingen kunt indienen. Vorige week heeft Gedeputeerde Roest al aangekondigd dat het indienen van wensen en bedenkingen niet alleen kan op het afsprakenkader, maar tevens op de eenmalige dividenduitkering vanuit de verkoop van Fudura door Enexis. Fudura. Ik verzoek u om eventuele wensen en bedenkingen nu al te mailen aan de commissiegriffier. Haar mailadres staat vermeld op het scherm. De spreektijd is vijf minuten per fractie. Ik geef als eerste het woord aan mijnheer Van Wageningen. Mijnheer Van Wageningen, aan u het woord.

De heer Van Wageningen (D66): Dank u wel. We hebben vorige week een goede toelichting gekregen van de CFO van Enexis. Rijksparticipatie is vanwege de grote uitdagingen in de energietransitie nu al nodig voor de aanbesteding en op termijn ook voor Enexis en Liander. Voor Enexis zal het voorlopig geen gevolg krijgen, maar er is nu al wel ingekaderd dat het Rijk het niet voor het zeggen krijgt, zo vat ik het heel kort samen. Dat lijkt ons een goede uitkomst. D66 is dus akkoord met dat deel. Dan over de verkoop van Fudura. Wij funden – en ik denk dat dat ook de oorspronkelijke inzet van de Provincie Limburg was ... Als Enexis een goede dochter heeft opgericht en die voor goed

geld heeft verkocht, laat dat geld dan maar in Enexis. Zij kunnen dat geld namelijk goed gebruiken voor hun taken in hun deel van de energietransitie. Dus wat ons betreft zou dat allemaal in Enexis kunnen blijven. Als het toch gedeeltelijk als superdividend aan de aandeelhouders van Enexis wordt uitgekeerd, dan zou onze wens zijn – en die zal ik dan straks op papier proberen te zetten – dat die inderdaad naar publieke taken in de energietransitie gaat. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Toen ik begon te lezen toen viel mijn oog op een passage dat er gevraagd werd niet te reflecteren over de inhoud van een afsprakenkader. Wel over het voorgenomen besluit tot instemming. Ik dacht toen: tja, wat moet je daarmee? Kun je dat loskoppelen? Toch heb ik er het een en ander over te melden. Als een deel van de opbrengsten van Enexis in de onderneming gehouden wordt, dan betekent dat natuurlijk meer slagkracht voor betere netwerken te realiseren. Ja, want daar zijn ze voor. Terwijl Nachtwacht gaat over mogelijke participatie van het Rijk op termijn. Als de financiën tekortschieten. Maar daar is voorlopig dan geen sprake van. En ja, dat die winst in Enexis blijft heeft natuurlijk voordelen, want dan kunnen we veel meer doen voor onze samenleving. LOKAAL-LIMBURG is dan ook vooral geïnteresseerd in wat de inwoner hieraan heeft. Die is namelijk gediend met een veiligere sociale energietransitie, leveringszekerheid en dat soort zaken. Onze wensen zouden er dus naar uitgaan om dat goed op het netvlies en om te bekijken hoe we daar de vingers achter kunnen krijgen. Ook in het kader van bijvoorbeeld het afbouwen van de salderingsregeling; ook dat is iets wat onze inwoners nadrukkelijk boven het hoofd hangt. En wat we dan ook belangrijk vinden en wat we willen meegeven, is dat het Rijk er dan middels wetgeving voor zorgt dat de gelden die de netwerkbedrijven hierdoor extra krijgen ook echt gebruikt gaan worden voor innovaties, met name ook als het gaat over opslag, buurtbatterijen en dat soort zaken. Daar heeft de inwoner wat aan. Welke verbindingen worden er gemaakt in het kader van waterstof als opslagmedium? Dat soort vragen hebben wij hierbij. Dat is eigenlijk iets anders dan de financiële component, maar dat is wel waar wij aan gedacht hebben.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Van den Beucken. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter. Het afsprakenkader of in elk geval het voorgenomen besluit vinden wij prima. Wij hebben ook bij het verstrekken van de lening een paar jaar geleden al gezegd: voor de langere termijn moet je niet meer bij de aandeelhouders zijn, want dat kunnen ze financieel niet dragen. Dat is toch echt een zaak voor het Rijk. Dus ik ben ook heel blij dat in elk geval dat afsprakenkader daar nu voorligt. Ik denk dat dat een flinke stap voorwaarts is. Ook de complimenten voor degenen die daaraan gewerkt hebben. Dan over Fudura. Ja, natuurlijk krijg je als Statenlid wel een beetje de neiging om te zeggen: die 50/50-verdeling vind ik eigenlijk wel veel leuker; dan komt het naar de Provincie; en dat is zo vlak voor de verkiezingen is dat natuurlijk ook niet zo'n slechte optie. Maar voor ons is überhaupt de versterking van het elektriciteitsnet wel een speerpunt van beleid. We hebben het allemaal over de energietransitie, verduurzamen en zo voort, en we lopen elke keer tegen hetzelfde probleem aan. In dit geval zijn wij akkoord met het feit dat die verdeling niet zo toegepast wordt en dat het dus inderdaad bij die € 100 miljoen blijft en de rest in het bedrijf blijft. Maar voor zover het nog nodig is om dat zeggen: dan ook wel expliciet voor dat doel. Dus wij zijn iets minder van het experimenteren met allerlei andere dingen. Hoewel wel best een keer de discussie willen voeren, dat weten we ook. Ja, zou je niet overheidsdeelname moeten hebben in andere vormen en andere modaliteiten van de energietransitie dan alleen gas en elektra? En zou ons overheidsbedrijf Enexis daar een rol in moeten spelen? Nou, prima. Die discussie willen we heel graag in positieve zin voeren, maar gaan er wel van uit dat het geld dat we dus nu niet als Provincies en gemeenten gaan krijgen ook expliciet voor dat doel van versterking van het netwerk wordt ingezet. Ik bedoel, ik kan de

euro's niet toetsen, ze krijgen geen oorlabeltje, maar even als ... Ik zal hem overigens ook niet als wens en bedenking invoeren, het is meer een oproep aan het College.

De voorzitter: Duidelijk. Mijnheer Heldens, u had een vraag voor mevrouw Depondt?

De heer Heldens (VVD): Ja zeker, voorzitter. Ik heb een vraag aan mevrouw Depondt. Door het akkoord gaan met het voorstel en door het akkoord gaan met deze dividenduitkering van € 16 miljoen, valt mevrouw Depondt hiermee niet keihard haar eigen lijsttrekker af? Hij schreef in een opiniestuk in de krant van een week, twee weken terug heel duidelijk: 'Er staat nog steeds ruim € 950 miljoen aan verkoopopbrengsten van Essent-aandelen op de rekening, en als aandeelhouder van Enexis kan Limburg dit jaar een winstuitkering van een kleine € 90 miljoen verwachten bij de verkoop van Fudura.' Wat is het? Is het CDA gedraaid? Of was het fake news? Maar het is een van de twee.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): U mag ervan overtuigd zijn dat ik dit met de lijsttrekker heb kortgesloten. Daarom dat ik zeg: voor ons is het wel heel belangrijk dat die investering plaatsvindt. Maar we zijn ook niet zo van het rondpompen van geld. Dan krijgen we eerst een dividend uitgekeerd, om vervolgens ons eigen bedrijf weer te gaan financieren. Het is dus een praktische overweging. In ons verkiezingsprogramma, als u dat gelezen heeft, staat versterking van het elektriciteitsnet namelijk ook als prioriteit genoemd. Dus als dat geld daaraan uitgegeven wordt, maakt het ons niet zo heel veel uit of Enexis het zelf doet of dat wij het doen.

De voorzitter: Mijnheer Heldens, nog een vraag?

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, ik ben wel verbaasd. Want in het dagblad De Limburger – en dat is qua oplage niet zomaar een blad – wordt de Limburger de honing om de mond gesmeerd alsof er € 90 miljoen naar de Provincie komt en dat de flappentap gewoon weer open kan en dat we niet zo in doemscenario's moeten denken. En nu zegt het CDA: nou, het is misschien toch wel verstandig om het op deze wijze te doen, zoals het voorstel hier nu voorligt. Dan moet ik denken aan een uitspraak van Máxima Zorreguieta begin 2000: 'Hij was een beetje dom,' om dit zo voor zijn beurt te zeggen. En ik vraag mij af hoe mevrouw Depondt dan naar dit stuk kijkt. Is het slim om dit op deze manier in de krant te zetten? Als een feit.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ten eerste hebben wij geen domme lijsttrekker, kan ik u verzekeren. Verre van. Zelfs niet een beetje. Ten tweede staat volgens mij het opiniestuk van Michael Theuns niet op de agenda van deze vergadering. En ten derde heb ik al gezegd dat het voor ons praktisch gezien een manier is om een ander doel dat in ons verkiezingsprogramma staat te bereiken, namelijk het versterken van het elektriciteitsnetwerk. Die transitie mogelijk maken kun je op twee manieren doen. Je kunt eerst het dividend van die verkoop naar binnen halen en dan vervolgens Enexis gaan financieren, of je kunt ook zeggen: laat het er maar gewoon inzitten en financier het rechtstreeks. Is een beetje lood om oud ijzer, mijnheer Heldens. En u weet: wij zijn ook een hele pragmatische partij.

De voorzitter: Dank u, mevrouw Depondt. Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, dit is het laatste wat ik er dan ook over zeg. Kijk, in het verkiezingsprogramma van het CDA zal dit ongetwijfeld staan, maar dan ...

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Heb je dat nog niet gelezen?

De heer Heldens (VVD): Nee, natuurlijk heb ik dat niet gelezen. Dat ga ik ook nooit van zijn leven lezen. Ik geloof dat, als mevrouw Depondt dat zegt. Ik vind het dan toch jammer dat hier op zo'n wijze politiek van gemaakt wordt en dat hier de Limburger honing om de mond gesmeerd wordt alsof het een feit is dat er € 90 miljoen naar de Provincie komt. Daar wil ik het dan ook bij houden. Ik denk dat we ons plezier hierin vandaag hebben gehad.

De voorzitter: Dat dacht ik al. Maar dit is een commissievergadering.

De heer Heldens (VVD): En het is ook vast niet onverwacht voor mevrouw Depondt.

De voorzitter: Nee.

De heer Claassen (PVV): Dank u, voorzitter. Het stuk lezende dacht ik: er staan eigenlijk wel een heleboel ingewikkelde dingen. Het is geen middelbare schooleconomie. Er worden ook een heleboel moeilijke worden gebruikt en zo, dus dat zegt heel veel over mij. Ik ben dus eens gaan kijken: waar gaat het eigenlijk over? Wat wordt er nu eigenlijk gevraagd? Ik probeer het voor mezelf gewoon dan ook maar simpel te houden. We hebben een energietransitie, dat vinden sommige partijen heel erg belangrijk. Er moet geïnvesteerd worden in het netwerk, zodat we nog meer zonnepanelen en windturbines kunnen gaan plaatsen. Want het netwerk kan dat allemaal niet aan, daarvoor is er 2019 grof geld geïnvesteerd, ook met geld van de Provincie – ik geloof dat dat € 2,5 miljoen was. En het gevolg daarvan was vorig jaar dat er geen elektriciteit geleverd kon worden. Dus ik vroeg me toen ook af: wat is er met die cumulatieve € 90 miljoen, waarvan wij € 2,5 miljoen hebben bijgedragen, dan gedaan? Blijkbaar was dat niet voldoende; we hebben waarschijnlijk te veel windturbines en zonnepanelen geplaatst. Dus de reden hiervoor is die energietransitie. U weet: PVV kijkt daar wellicht iets anders naar dan andere partijen in deze zaal. Maar in ieder geval wordt er een entiteit verkocht, € 1,1 miljard, en dat is het voorstel om te kunnen voldoen aan die energietransitie. € 1 miljard behouden we dan voor Enexis, en € 1 miljoen wordt dan uitgekeerd. En het voorstel hier is dat zij dan deelnemen. Maar ik vroeg mij toen wel heel even af: wie zijn precies die deelnemers? Wat zeg je?

De heer Heldens (VVD): Ik zei: wie zijn die mensen?

De heer Claassen (PVV): Ja, wie zijn die mensen? En dan gaan we in totaal dus nog een keer € 1 miljard investeren om dat netwerk te verbeteren, zodat we nog meer zonnepanelen en windturbines in Limburg en waarschijnlijk ook in Brabant dan kunnen gaan aansluiten. Ja, dat is wel een heel rare, vinden wij. En dan kiezen we er in dit voorstel ook nog voor dat we dan op termijn risico lopen dat de dividenduitkering wordt afgerond – zo noem ik hem maar even. Dus dan laten we al een heleboel geld liggen bij de verkoop, met het risico dat we op termijn, over een verslijt van een x-aantal jaren, nog steeds minder geld terugkrijgen binnen de Provincie. Ik denk dan met mijn boerenverstand: dit is volgens mij niet heel erg handig om te doen, want dan verliezen we eigenlijk alleen maar geld. En als al die miljarden voor die energietransitie dan nog niet voldoende zijn, dan gaan we inbouwen tot we gaan aankloppen bij het Rijk. En als dat aan de hand is ... Daar staat wel dat het Rijk daar heel prudent mee om zou gaan, maar uiteindelijk ... Ja, dan hebben we helemaal niets meer te zeggen en dan raken we nog meer geld kwijt. Dus als ik denk van: ja, je raakt alleen maar heel veel geld kwijt en gaat het investeren in de energietransitie ... Voor onze partijen bij elkaar opgeteld is dat geen win-situatie, zullen we maar zeggen. Dus daar hebben we nog wel de nodige vraagtekens bij. Tenzij

we zouden zeggen: nou, die verzwaring van het netwerk is nodig omdat we op redelijk korte termijn gaan investeren in energie, kernenergie. En dan heb je natuurlijk ook een goed netwerk nodig. Dus ik zou zeggen: als we dit zouden doen, dat moet echt een heel groot deel aan de voorkant gereserveerd worden om te kunnen innoveren en investeren in de kernenergie. Als het geld opgaat om nog meer zonne-energie en windturbines te kunnen gaan plaatsen, dan is onze wens: doe het vooral niet. Die verkoop is er, maar laat dan al het geld hier terugkomen zodat we met elkaar straks in de nieuwe Statenperiode heel goed kunnen nadenken over waar het geld van de energietransitie naartoe gaat.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Claassen. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u voorzitter. We hebben kennisgenomen van het voorstel dat ook met het project Nachtwacht was. Het lijkt erop dat het Rijk eindelijk zijn verantwoordelijkheid neemt om de infrastructuur van het stroomnet toekomstbestendig te maken. Ik kon niet bij de informatiesessie zijn, dus misschien zeg ik dingetjes die daar al behandeld zijn. Ja, zolang ik, een inwoner van Maastricht, die wel een vergunning krijgt om zonnepanelen op zijn dak te leggen, dan iets verder komt en dan bij Enexis te horen krijgt 'ja, maar u kunt geen aansluiting krijgen om terug te leveren' denk ik toch dat we echt een probleem hebben met de infrastructuur van ons stroomnet. Alleen over deze financiële verhoudingen met Fudura denk ik: eigenlijk is er nog genoeg geld nodig om die infrastructuur te verbeteren, dus ik denk dat Enexis dat zeker nodig zou hebben. Wat dat betreft, als het geld daar goed besteed kan worden – en graag op kortere termijn, zodat die mensen die dat willen die aansluiting niet krijgen – is het alleen maar goed. We hebben ons eigenlijk alleen afgevraagd hoe straks de gezagsverhoudingen gaan liggen als het Rijk op verzoek van Enexis gaat participeren. Hebben de particuliere aandeelhouders dan nog wel iets in de melk te brokkelen? Want dat speelt wel een rol. Of je nu het geld in Enexis houdt, of dat je op termijn zegt van nee, de staat moet toch komen helpen. En liggen de gezagsverhoudingen anders als het aandeel wat het Rijk moet nemen meer of minder is? Dus lijkt ons heel verstandig, ook om het dividendbeleid, want het heeft geen zin om straks het dividend bij Enexis te houden terwijl qua zeggenschap het Rijk op een gegeven moment toch moet inspringen en we dan helemaal niets te zeggen hebben. En hoeveel hebben wij eigenlijk nog nodig om het stroomnet in Limburg op orde te krijgen? En welke bijdrage van het Rijk zou dan nodig zijn? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Van Est. Mijnheer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Net als mijn buurman was ik afgelopen vrijdag niet in staat om de presentatie bij te wonen, dus mijn vraag komt wellicht uit de onwetendheid. Maar ik vind hem toch prangend genoeg om hem maar te stellen. Voor ons ligt een stuk waarin kaders worden besproken waarbij het Rijk kan toetreden, met mitsen en maren in onze netwerkbeheerders. Dit gaat er allemaal van uit dat het Rijk ook wil toetreden. Stel nu dat we een situatie krijgen dat Enexis om kapitaal zit te springen, maar dat het Rijk zegt: ja sorry, maar dat doen we even niet. Is hier een soort wederkerigheid ingebouwd in die afspraken? Verplicht het Rijk zich ook om daadwerkelijk toe te treden als die vraag komt vanuit de netbeheerders? Dat is mijn enige vraag.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Baneke. Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Het gaat vandaag niet meer goedkomen met die namen. De vraag is of we dit überhaupt moeten verkopen. Dat is de vraag. Daar gaan we niet meer over, maar de vraag is of je dat moet doen. Nou ja, en dan krijg je geld; dan hebben ze zich bij het CDA inderdaad wel een beetje rijk gerekend over hoeveel geld ze kregen. Of ze hebben eigenlijk vooral de Limburgers zich rijk laten rekenen hoeveel geld het CDA dacht te moeten gaan verdelen onder de Limburgers. En dan met

factor 10 nog zeg maar te proberen groter te maken. Dat moeten ze dan toch even een op een lager pitje zetten. Wat denk ik van belang is, is dat we ervoor zorgen dat we het netwerk van de energie hebben en dat we daar zeggenschap over blijven houden. Ons zeggenschap. Dat is wat mij betreft de Provincie Limburg. Maar het is natuurlijk ook goed als het Rijk daarin toestemt. Wat we niet moeten willen – en volgens mij moeten we dat in ieder geval vastleggen, en gelukkig staat dat volgens mij ook wel bij wet geregeld – is dat we commerciële partijen gaan toestaan om het energienetwerk te laten beheren. Want dan gaat het denk ik de verkeerde kant op. Op het moment dat we daar geen zeggenschap meer over hebben komen we in de situatie waar de heer Claassen het over heeft: het probleem dat Limburgers uiteindelijk zonder energie komen te zitten omdat er een aantal mensen niet meer wil investeren. De vraag van de heer Baneke vind ik interessant, maar de boel is verkocht en dat moet je dit maar op deze manier doen. Laten we onszelf met deze verdeling in ieder geval niet nog rijker gaan rekenen. Je zou eerder kunnen pleiten: laat die andere € 100 miljoen ook nog bij Enexis zitten, want de opgave die op ons afkomt is alleen nog maar groter dan de financiële middelen die we hebben. Wat zei u, mijnheer Heldens? Want nu ben ik wel benieuwd.

De voorzitter: Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter. Ik wil het wel even hardop zeggen, aangezien het aan mij gevraagd wordt. Ik zei: als de SP al gaat pleiten voor het laten zitten van een miljard in een privaat bedrijf, dan weet je dat het heel belangrijk is. Of een overheidsbedrijf, ook goed.

De heer Van Caldenberg (SP): Dat is heel belangrijk.

De heer Heldens (VVD): Dat klopt, daar hebben we vanochtend ... Maar als de SP al pleit voor het laten zitten van geld en om het niet uit te geven dan weet je dat het heel belangrijk is. Dat is dus meer een compliment, mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Moet u zich eens voorstellen dat de SP heeft gekozen om te sparen en het CDA het allemaal wilde uitgeven.

De heer Heldens (VVD): Ja, goed. Het CDA komt daarop terug hè?

De heer Van Caldenberg (SP): Ja. Ik ben ook wel benieuwd wat dan zegt over de rest van het verkiezingsprogramma van het CDA, maar dat gaan we zien.

De voorzitter: Even terug, mijnheer Van Caldenberg. Mijnheer Van Wageningen.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik zal je maandag overhoren.

De heer Van Wageningen (D66): Voorzitter. Verschillende fracties hebben gezegd dat het ook wel in Enexis had mogen blijven. Daarom een vraag aan het College: is dat nu al definitief? Hebben jullie onderling echt al besloten dat € 100 miljoen daarvan in ieder geval niet in Enexis blijft? Heeft het nog zin om daarover een wens of bedenking te formuleren? Ik heb dat nog niet gedaan, maar als er nog een opening is dan gaan we dat misschien doen.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, ik ben even aan het twijfelen of dit nu een vraag aan mij is.

De voorzitter: Nee, dat was het absoluut niet.

De heer Van Wageningen (D66): Naar aanleiding van. Dank je wel, Mark.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter. Wat ons betreft had het er gewoon in mogen blijven zitten, dan hadden we het er niet uit hoeven halen. De opgave is namelijk vele malen groter, en als het geld dat we er nu uithalen moeten we er straks weer instoppen, en misschien nog wel met een factor 10 er bovenop. Zullen we het daar maar op houden?

De voorzitter: Dan is nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja. Dank u wel, voorzitter. De heer Van Wageningen heeft in dat opzicht gelijk dat de uitkering van die € 100 miljoen een compromis is geweest met de aandeelhouders die ook een hogere uitkering wensten. Goed, dan moet je proberen om tot elkaar te komen. We zijn natuurlijk al verheugd dat van die € 1,1 miljard in ieder geval € 1 miljard dus naar Enexis gaat, zodat ze de opgaves die ze daar hebben ook kunnen doen. Het gaat natuurlijk niet alleen om geld, zoals u weet gaat het ook om materialen. Het gaat ook om capaciteit. Het zal dus toch nog een probleem worden om het allemaal op de juiste manier en op de juiste tijd te realiseren. Ook vanuit LOKAAL-LIMBURG is het natuurlijk ook een goede waarneming dat het maatschappelijk doel zo veel mogelijk gediend is met maximale middelen. Dat hoor ik iedereen dus ook zo zeggen. Maar het is natuurlijk ook een feit dat door de verkoop van Fudura we in de toekomst ook dividend gaan missen, en dat geeft dus ook weer problemen met onze besteedbare ruimte. Wat dat betreft is die € 100 miljoen een goed compromis, omdat je natuurlijk € 16 miljoen krijgt en daarmee het ons ontgane dividend in enige mate weer kunt opvangen. Ook dat is natuurlijk de andere kant van de medaille.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Dat begrijp ik, maar hoe gaan we dat dan intern verwerken? Laten we het gewoon elk jaar vrijvallen in de reguliere begroting naar rato van of iets dergelijks? Of stoppen we het in de immunisatiereserve? Wat is uw voorstel?

Gedeputeerde Roest: Laat ik het zo zeggen, mevrouw Depondt: daar gaan wij nog niet over. Op 13 april wordt er namelijk een besluit genomen. Ik heb gezien dat de brief van de AAC van vandaag naar de organisatie Enexis is gegaan, naar de directie en commissarissen, waarin ze dus duidelijk hebben aangegeven dat het blijft bij een compromis van € 100 miljoen. Dat betekent dus dat de opbrengsten die wij krijgen komen in de Voorjaarsnota. Nou, dat is budgetrecht en daar gaan de Staten over. Vanuit het College is er natuurlijk wel gezegd dat het goed en wenselijk zou zijn om te kijken naar de inzet van duurzame middelen. Maar zoals ik zei: daar moeten in principe de nieuwe Staten over gaan.

De heer Van Est (50PLUS): Even voor mijn helderheid. We krijgen een stukje terug – dat zat in het potje – dat dient om het dividend te ontvangen die we eronder zouden krijgen. Dan zou je bijna suggereren dat wij straks niet meer een donatie aan Enexis moeten geven omdat er een nieuwe opgave ligt. Begrijp ik dan goed dat Enexis meteen met het verzoek naar het Rijk komt – en niet meer bij ons als aandeelhouder – als die nieuwe opgaves er liggen en Enexis de middelen niet heeft?

Gedeputeerde Roest: Voorzitter. Enexis heeft ook nog de mogelijkheid om die converteerbare € 500 miljoen – waar dus ook nog een Provincielening van € 86 miljoen inzit – in te zetten. Natuurlijk is het zo dat de financiële middelen van Enexis voldoende zijn om tot 2032 vooruit te kunnen – wat ze ook zelf aangaven in de toelichting die ze hier afgelopen week hebben gehad en waar niet iedereen

bij aanwezig kon zijn. Dan kan het zijn dat ze inderdaad mogelijkerwijze een nieuw beroep zouden doen op de aandeelhouders, mocht dat nodig zijn, voordat ze de stap naar het Rijk doen. Dat zou kunnen.

De voorzitter: Mijnheer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Het verontrust mij wel, want zoals ik in mijn eerste termijn zei: er is in 2019 een hoop geld naar Enexis gegaan – volgens mij waren het de Provincies Brabant en Limburg en wat gemeenten. Alles bij elkaar is er echt een hoop geld naar Enexis gegaan om het netwerk te verzwaren. Nu wordt er gewoon weer een hele hoop geld gevraagd. Ja, ik zie mijnheer Van Caldenburg – Caldenberg, ik weet zijn naam wel, ik maakte er een grapje van – nee knikken, want er is een heleboel geld naar dat verhaal gegaan. We zijn nu tweeënhalf jaar verder en het is nog niet genoeg. Het stemt mij niet gerust dat dat over drie jaar ... Dan zullen ze heus wel weer gaan aankloppen. Het is namelijk nooit genoeg. Via u, voorzitter. U moet zich wel afvragen waarom dat komt. Dat komt omdat Nederland de verkeerde keuzes maakt als het gaat over de energietransitie. Daar gaan wij hier nu niet over, maar we zijn wel een hele hoop geld en middelen van onze Provincie beschikbaar aan het stellen voor iets wat uiteindelijk ... En ze zullen ons over een paar decennia echt hard uitlechten voor het feit dat we zo veel geld hebben gespendeerd aan die idiote klimaatflauwekul overal. Ik wil toch wel benadrukken dat er toch wel enige hysterie op dit gebied met u allen wellicht een vlucht neemt en dat u vergeet wat de reden is waarvoor we hier het geld aan het aangeven zijn.

De voorzitter: Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter. Ik hoor de heer Claassen natuurlijk, dat is duidelijk. Het was dan ook jammer dat de heer Claassen vorige week niet bij de technische briefing en de heldere uiteenzetting van Enexis kon zijn. De CFO heeft toen aangegeven voor welke opgaven Enexis staat. En inderdaad, de infrastructuur van het energienetwerk kost nu eenmaal heel veel geld. Als aandeelhouders, Provincies en gemeenten hebben we in dit geval een compromis gevonden bij de verkoop van Fudura. En overigens hebben wij een minderheidsaandeel en kunnen we niet eenzijdig beslissen dat het geld naar bijvoorbeeld kernenergie zou gaan. Dat is misschien ook waar u net om gevraagd heeft.

De heer Claassen (PVV): Prachtige uiteenzetting over de technische van die CFO, maar heeft het College gevraagd wat Enexis met dat vorige geld heeft gedaan? Er wordt nu namelijk weer geld gevraagd, maar er zal toch ergens ook iets moeten zijn ... Blijkbaar is dat geld in het afvoerputje gegaan, want het heeft niet geholpen. Bent u zo kritisch richting Enexis om daar een vraag over te stellen? Of bent u gewoon een doorgeefluik van miljoenen euro's?

Gedeputeerde Roest: Voorzitter. Ik moet eerlijk zeggen dat ik deze veronderstelling graag aan de heer Claassen over. We kennen allemaal onze opgaves, en dat zal in de toekomst nog meer worden. En inderdaad, de mogelijkheid zou er kunnen zijn dat Enexis kiest om de converteerbare lening om te zetten in aandelen. Het zou ook mogelijk kunnen zijn dat we in de verre toekomst – daar zijn we voorlopig nog niet aan toe – nog meer zullen moeten investeren in het netwerk.

De heer Claassen (PVV): Dan constateer ik uit uw antwoord dat u niet die kritische vraag gesteld heeft aan Enexis. 'We hebben u geld gegeven, maar blijkbaar was dat niet voldoende.' Er is wel geld naartoe gegaan voor netwerkverzwaring. Dat is mijn punt. Er is geld naar Enexis gegaan voor netwerkverzwaring. Er wordt nu gezegd dat het nog steeds niet genoeg is. Nou, dat heeft een reden – daar staan wij als politieke partij niet achter. Heeft u de kritische vraag gesteld: als u dan dat geld

gehad heeft, waarom is het nu dan niet voldoende? En wat is dan de garantie dat het met dit bedrag voor de komende tien tot twintig jaar dan wel voldoende is? Of zegt u dat die garantie er niet is? Want dan weet ik al wat er gaat gebeuren.

Gedeputeerde Roest: Ook hier hebben we natuurlijk een uitstekend bestuur zitten met een goede Raad van Commissarissen die dat controleert en een plan van aanpak en een businessplan en alles wat allemaal voorgelegd en wat dus allemaal gecontroleerd kan worden. Ik moet dus eerlijk zeggen dat ik die vraag niet helemaal goed snap, maar dat zal wel aan mij liggen. Op dit moment heeft Enexis in ieder geval geen geld gevraagd buiten dat wat nu ter beschikking is gesteld. De komende jaren blijven ze een enorme opgave hebben. Nou, daar zullen we toch aan moeten voldoen.

De voorzitter: Dat was het punt. Bent u klaar met de beantwoording van de eerste termijn?

Gedeputeerde Roest: Ik denk dat ik met de zaken die we zo besproken hebben bijna alle antwoorden wel in alle totaliteit heb gehad, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Voorzitter. In zijn totaliteit wel, maar specifiek had ik nog een vraag gesteld of het Rijk zich ook gecommitteerd heeft.

Gedeputeerde Roest: Klopt, voorzitter. Het Rijk is niet verplicht om toe te treden. Het afsprakenkader is er alleen voor het geval dat we nu al weten onder welke voorwaarden en condities dat gaat gebeuren als het Rijk toetreedt. Dat heeft natuurlijk te maken met het feit dat ze in de Miljoenennota € 500 miljoen gereserveerd hebben voor set-in. Dat betekent dat ze daar dus die afspraken gemaakt hebben. In dit afsprakenkader is dan in gelijke waardigheid ook gezegd: als het richting Enexis of Liander gaat dan hebben daar we in ieder geval de kaders al voor vastgelegd.

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Voorzitter. Ik had deze vraag nog gesteld: als het Rijk straks gaat participeren, hoe ligt dat dan met de gezagsverhoudingen tussen de huidige aandeelhouders en het Rijk? Is het zo dat het Rijk dan toch alles bepaalt? Of niet? Ik heb dat antwoord nog niet gehoord.

Gedeputeerde Roest: Daarom is het ook goed, voorzitter, dat dat afsprakenkader er nu ligt. In eerste instantie had het Rijk meerdere eisen waaraan wij niet wilden voldoen. Of althans, waar Enexis niet aan wilde voldoen. Nu is het dus zo dat de verhouding tussen de aandeelhouders en het Rijk – als het Rijk participeert – gelijk is.

De voorzitter: Dank u. Dan hebben we, dacht ik, de vragen in de eerste beantwoord. Dan gaan we over naar de tweede termijn. Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter. Eigenlijk heb ik geen vragen meer, maar ik wil de voorstelling van zaken zoals de heer Claassen die doet toch wel nadrukkelijk tegenspreken. Het is namelijk door het handelen van deze Provinciale Staten zo geschied dat wij Enexis gekapitaliseerd hebben zodat ze een sterke positie hebben bij de huidige onderhandelingen met Nachtwacht; en dat juist omdat wij die investering hebben gedaan wij met Enexis – en daarom Limburg als aandeelhouder van Enexis – niet in dezelfde positie gemanoeuvreerd zijn als steden die nu moeten bedelen bij het Rijk voor extra geld. Limburg heeft aan dat besluit verstandig heeft gedaan en is zodoende niet in die

situatie terechtgekomen. Dat neemt niet weg dat voor die hele operatie van alles nodig is. En daar heeft de heer Claassen natuurlijk zijn eigen ideeën bij, maar daar kan hij niet op een meerderheid rekenen. Maar alle zaken die hij daaraan voorafgaand noemt moet hij dan wel op de juiste manier representeren. Dat had hij best kunnen weten als hij bij die sessie was geweest.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter. Ik heb geen zin om te jij-bakken, want je kunt namelijk niet overal bij aanwezig zijn. Het punt dat u net inbracht staat los van wat ik probeerde te duiden. Ik ben het met u eens dat wat er de afgelopen periode is gebeurd met Enexis, dat dat een versteviging van de positie van ons ook als Provincie is. Ik kan er misschien helemaal naast zitten en kijk er misschien als leek naar, maar op het moment dat er aan het begin van deze periode extra geld wordt gevraagd van Enexis met een heel mooi praatje in de Statenzaal – corona was er toen net wel of net niet, dat haal ik me niet helemaal voor de geest, maar het was niet heel druk in de zaal – met de vraag of ze meer geld van ons en van andere Provincies mogen hebben om het netwerk te verzwaren. Dat is een feit. Dat is gewoon geweest en daar hebben wij blijkbaar ja tegen gezegd. Ik heb daar ook nog een toezegging op gekregen van de toenmalige Gedeputeerde Financiën dat het deel dat wij zouden investeren ook vooral ingezet zou worden in de Provincie Limburg. Die toezegging is afgedaan met een uitgeprint blaadje met wat ideeën erop waar dat dan zou gebeuren. Daarna heb ik geen tijd meer gehad om dat bij die betreffende Gedeputeerde te kunnen controleren. Dat besides, maar we hebben er geld aan gegeven en anderhalf jaar later ligt het netwerk zo'n beetje plat voor bedrijven. Dan is toch denk ik een terechte vraag: als er nu wéér geld naartoe gaat voor netwerkverzwaring, wat is er dan de afgelopen periode ... Die kritische vraag zou je toch moeten kunnen stellen? Wat gaat er nu dan echt anders zodat we echt wezenlijk goed kunnen investeren in dat netwerk? Want blijkbaar is het met al dat geld de vorige keer niet gelukt.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter. Als reactie: de heer Claassen begon zijn betoog met “ik kan er ook naast zitten”. Ik denk dat dat ook zo is, en dat zou mijn beantwoording zijn in zijn richting. Want er komen een heleboel speculatieve vragen, en je zou kritische vragen moeten kunnen stellen. Ja dat klopt, maar als u die afgelopen vrijdag had gesteld dan had u daar een deugdelijk antwoord op gehad en dan had u geweten dat alle insinuaties die u nu doet niet kloppen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter. Maar dan zou het toch op zijn minst ook in het voorstel moeten staan? Als alles moet afhangen van of je aanwezig bent bij een presentatie, dan bent u ook weleens mat gegaan. Ik wil niet jij-bakken, maar zo is het feitelijk wel. U mist ook af en toe informatie waardoor u ook onzin vertelt.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg, bent u klaar?

De heer Claassen (PVV): Woensdag, donderdag, vrijdag ...

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, wij zien elkaar ook in de gemeenteraad van Landgraaf. Meestal staan wij dan ongeveer aan dezelfde kant. Dat gebeurt hier ook nog weleens, maar je moet wel discussiëren op basis van de feiten en de inhoud en niet allerlei zaken erbij gaan halen. Ik denk dat dat niet verstandig is. We weten met zijn allen dat er een transitie aan zit te komen en dat deze veel geld kost. En juist doordat we al een paar jaar geleden geïnvesteerd hebben, zijn we nu in de positie waar we zijn. Dat wil niet zeggen dat er niets is gebeurd, maar daar dat wil zeker ook niet zeggen dat het allemaal klaar is. En als de heer Claassen dacht dat het zeg maar met die investering in 2019 klaar was, dan is hij misschien toch ook een beetje naïef geweest.

De voorzitter: U heeft geen vragen meer voor de Gedeputeerde of wat bij kunnen dragen aan ...

De heer Claassen (PVV): Nee.

De voorzitter: Goed zo. Laten we daar dan maar mee stoppen. Dan geef ik u het woord aan mijnheer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ja, we hebben het hier over Enexis en Fudura; de discussies gaan alle kanten op. Ik denk dat het heel verstandig is om wel bij te willen dragen aan de verduurzaming van onze elektriciteitsopgave om het simpele feit dat er ook – mijn buurman zei het al – echt een transitie van energiemediums plaatsvindt. Dus of je nou naar kernenergie, zonnepanelen, windmolens of wat dan ook gaat: het net zal richting de toekomst verzaamd en beter geroutineerd moeten worden. GroenLinks kan zich scharen achter dit voorstel.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Baneke. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Dank u, voorzitter. Voorzitter, ik dank de Gedeputeerde voor de antwoorden, die weer verhelderend waren voor mij. Ik heb ook geen aanvullende vragen. Ik heb alleen een puzzeltje naar aanleiding van wat ik van mijnheer Claassen hoorde. Hij zei namelijk: ik vind die verzwaring wel belangrijk als het gebruikt wordt voor kernenergie, maar als dit voor zonnepanelen of windmolens gebruikt wordt dan doe ik dat niet. Ik worstel daar een beetje mee, want dan denk ik: de weg mag wel aangelegd worden als daar met benzineauto's over gereden mag worden, maar als daar alleen met elektrische auto's over gereden wordt dan mag niet. Misschien kan hij dat in zijn eigen termijn even uitleggen. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter. Dan toch even interruptie op de heer Van Est. Niet om de heer Claassen nu te gaan verdedigen, maar hij heeft natuurlijk wel een punt. Kernenergie is veel en veel en veel stabiel voor het net en je kunt veel meer duurzame energie – en bij ons is kernenergie duurzame energie – over dezelfde netcapaciteit transporteren dan waar je zonnepanelenparken of windturbineparken aan gaat sluiten. Die hele hebben namelijk hele grote pieken en dalen. Dan moet je je kostbare capaciteit daar een heel stuk aan gaan besteden om te voorkomen dat er black-outs ontstaan op het net. Ik onderschrijf verder niet alles wat de heer Claassen zegt – dat zal ook geen verrassing zijn –, maar ik wil toch nog even pleiten voor kernenergie. Als je problemen hebt met netcapaciteit dan is kernenergie de aller, aller, allerbeste oplossing.

De voorzitter: Dank u. Mijnheer Claassen?

De heer Claassen (PVV): Nou ja, ik ben heel erg blij met de toevoeging van de VVD.

De voorzitter: Prima. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Het lijkt echt alsof er een sentiment in deze commissie is, de volksvertegenwoordigers in Limburg, dat we de opbrengsten van Enexis uit de verkoop van een goede dochter dan toch maar beter in Enexis kunnen houden omdat hun taak zo zwaar is. Nu vraag ik nog een keer en met nadruk: is dit nu een gelopen koers? Heeft u zelf als College daar al een besluit over genomen? En heeft Limburg zeg maar al een legitieme inbreng in de

aandeelhoudersvergadering gehad? En is het besluit van de aandeelhoudersvergadering al een voldoende feit? Want in het andere geval willen we daar graag nog wel ... Ik heb tot nu toe nog geen wensen geformuleerd wat dat betreft, maar anders zouden we graag nog wensen en bedenkingen op dat punt uiten. Kunt u echt nadrukkelijk nog een keertje aan ons toelichten hoe dit nu gegaan is en of het al voldoende is?

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Dank u wel, voorzitter. We zien steeds meer elektrische auto's rondrijden waar honderd jaar geleden nog heel veel paard en wagen te zien was. Nu is LOKAAL-LIMBURG natuurlijk een fractie die niet graag op één paard wedt, en diervoegen, zoals dat zo mooi heet, kijken we naar een hele brede energiemix. Het enige waar we niet om staan te springen of waar we tegenstander van zijn dat is natuurlijk fracking, oftewel schaliegas. In die context betekent dat – en dat heeft de heer Baneke met andere woorden volgens mij ook gezegd – dat het netwerk, met welke opwek ook, in ieder geval ten dienste staat om het op de juiste plek te brengen. Maar wat wij natuurlijk het meest interessante vinden is dat dat geld wat in Enexis blijft gewoon ingezet moet worden voor een eerlijk, sociale en rechtvaardige energietransitie. En waar we ook in ieder geval de focus op moeten zien te houden – want het gaat vaak voornamelijk om geld – is natuurlijk het menselijke kapitaal. Daar heb ik ook een wens en een bedenking aan toegevoegd, dus daar gaan we het zo meteen wel over hebben. Bedankt dus aan de Gedeputeerde voor de heldere uitleg, en daar laten we het even bij.

De voorzitter: Dank u mijnheer Van den Beucken. Mevrouw Depondt. Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter. Verder nog steeds geen wensen en bedenkingen. Wat ons betreft is het voorstel ook akkoord. Het kan zo een hamerstuk zijn, tenzij er nog andere rare wensen of bedenkingen inkomen waar wij niet achter staan. Dan behouden wij ons natuurlijk altijd het recht om daar nog eens een keer een second opinion over te vormen. Maar ik bedacht me wel: we hebben het over de opbrengsten van de verkoop van een goede dochter. We zitten toch wel in Nederland, hè? Dank u wel.

De voorzitter: Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter. Gezien de discussie misschien toch nog even een aanvulling op de discussie van de commissieleden met betrekking tot kernenergie in het netwerk. De productie en levering van energie is door de Splitsingswet in 2009 verboden voor netbeheerders, en kernenergie valt onder productie en levering. Dus dat moeten we even uit elkaar trekken.

De voorzitter: Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter. Wat de Gedeputeerde antwoordt is volstrekt helder; wij weten ook wel dat Enexis geen energie produceert en dat dat andere bedrijven zijn. Dit gaat echter over het net. Enexis beheert het net. Als je Enexis vraagt wat ze liever zien, een stabiele energiebron of een windturbinepark, dan zullen ze uit technisch oogpunt antwoorden: dan liever een stabiele energiebron zoals kernenergie of een kolencentrale. Dat maakt dat verder niet uit. Als je het over verduurzaming hebt dan is kernenergie interessanter. Dat was de kern van onze opmerking. Je kunt met hetzelfde geld gewoon meer doen als je slimme oplossingen kiest voor de energietransitie.

De voorzitter: Dank u. Mijnheer de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja. Dat klopt, voorzitter, Enexis heeft zich daar nog niet over uitgesproken. Maar Enexis is natuurlijk altijd wel voor slimme oplossingen, dat mag u duidelijk zijn. En dan even op de vraag van D66 aan het einde van uw eerste termijn. Afgelopen dinsdag heeft het College zich geschaard achter het meerderheidsstandpunt in AAC, en dat is natuurlijk ook al gedaan om de eensgezindheid te bewaren tussen de aandeelhouder van Enexis. U heeft vorige week kunnen vernemen van mevrouw Vogt dat dit enthousiast en naar tevredenheid ontvangen is door Enexis. Ook zij hebben oog voor de belangen van een aantal van de aandeelhouders. De Algemene Aandeelhoudersvergadering van Enexis vindt op 13 april plaats, en dan wordt definitief besloten, maar AAC heeft dus al positief een brief gestuurd richting de directie en de commissarissen, zoals ik straks verwoordde.

De heer Van Wageningen (D66): We mogen nog wensen en bedenkingen inbrengen, maar eigenlijk ... Als het een uitgave was dan waren de Staten natuurlijk zonneklaar aan zet. Als dit een uitgave is buiten een kader dat we nog niet kennen ... € 13 miljoen, natuurlijk: eerste de Statenvragen. Nu is het een inkomst van € 13 miljoen. Eigenlijk zouden de Staten ... Het is misschien een oprekking van het budgetrecht, maar eigenlijk zouden de Staten dan aan zet moeten zijn. Eigenlijk zou er een Limburgs besluit moeten komen voor de Limburgse inbreng in de AAV.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Er ligt nu een Statenvoorstel voor.

De heer Van Wageningen (D66): Dat ligt nu voor. Maar ik vraag me af of we echt moeten accepteren – ook vanuit de volksvertegenwoordiging en vanuit het budgetrecht – dat het al een voldongen feit is en dat er niets meer aan te doen is?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): De aandeelhoudersvergadering is op 13 april.

De heer Van Wageningen (D66): 13 april. Dan de vraag aan het College: zou u het nog waarderen als we u met een boodschap naar die vergadering sturen?

Gedeputeerde Roest: Voorzitter. Wij zijn als Provincie natuurlijk een minderheidsaandeelhouder. Er is dus een meerderheidsbesluit genomen om tot datgene te komen wat u hier is voorgelegd. Wij hebben afgelopen dinsdag als College ook gezegd dat wij ons conformeren aan het meerderheidsbesluit, vooral omdat je ook als aandeelhouders richting de organisatie van Enexis natuurlijk eensgezind wilt overkomen en omdat je anders natuurlijk weer een hele hoop verwarring veroorzaakt. Je kunt natuurlijk altijd een stemverklaring afgeven op een AAC, dat zou kunnen. Maar dat is dus niet conform het standpunt dat wij als College nu hebben ingenomen.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter. Kan het zijn dat er wat begripsverwarring is ontstaan? Volgens mij heeft de Gedeputeerde het over de Aandeelhouderscommissie en niet over de Aandeelhoudersvergadering. De Aandeelhouderscommissie heeft een voorstel gedaan zoals dat nu voorligt, en de Aandeelhoudersvergadering is pas in april? Want u zegt steeds dat de aandeelhouders al hebben besloten, maar de Aandeelhouderscommissie heeft een voorstel voorgelegd. Klopt dat? Want ik kan me voorstellen dat daardoor ook bij de heer Van Wageningen een stuk verwarring is ontstaan.

Gedeputeerde Roest: Inderdaad, dan moet ik mevrouw Depondt gelijk geven. Misschien dat dat verwarrend werkt. We hebben dus de Aandeelhouderscommissie, en die Aandeelhouderscommissie heeft dus met meerderheid besloten – en daar hebben wij ons als College aan geconformeerd – om

het voorstel te doen richting de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. En die brief van de AAC is van de week dus ook uitgegaan conform het voorstel zoals die hier staat.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, maar dan toch even ... De uitgangspositie van de Provincie Limburg – wat u afgelopen vrijdag vertelde – was volgens mij: laat al het geld er maar inzitten. Er is nu een compromisvoorstel in ieder geval in die Aandeelhouderscommissie. Die zegt: we leggen € 100 miljoen in. We halen er € 100 miljoen uit, en wij krijgen € 16 miljoen. Als nu een armlastige Provincie – en dan heb ik het niet over de Provincie Limburg, maar een veel, veel, veel armlastigere Provincie dan Limburg – zegt: “Ja, maar we willen toch 50% procent eruit halen.” Gaat u daarmee instemmen? Het kan wel zinvol zijn om vanuit onze eigen positie nadrukkelijk het signaal te geven dat we het geld erin willen laten zitten.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, maar dat ligt nu voor. Ik begrijp dat de Aandeelhouderscommissie voorstelt om er maar € 100 miljoen uit te nemen en de rest bij Enexis te laten; GS hebben dat overgenomen, maar leggen nu aan PS de vraag voor wat zij daarvan vinden. Wensen en bedenkingen. Die nemen GS vervolgens in april mee naar de Aandeelhoudersvergadering. Daar wordt dan gewoon gestemd, en dan heeft elke aandeelhouder daar een bepaald percentage stemmen. Dat wordt bij elkaar opgeteld, en als de meerderheid ja zegt dan is het dat. Zo simpel is het toch?

De voorzitter: Maar ik denk dat mijnheer de Gedeputeerde dat zou kunnen bevestigen, maar dat weet ik niet. Dat zou u aan de Gedeputeerde moeten vragen.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter. Het is dus zo dat inderdaad de Aandeelhouderscommissie, wat ik net ook al heb gezegd, in meerderheid heeft besloten. En ze hebben dit natuurlijk in een compromis van allerlei afwegingen gedaan. Ik heb de vorige keer gezegd dat GS neigden naar de 0%, maar er waren natuurlijk ook aandeelhouders en met name de gemeenten die een veelvoud wilden hebben van de uitkering. En dan heb je een compromis gevonden, waar we ons allemaal aan geconformeerd hebben. Dat hebben we nu ook in GS gedaan. Natuurlijk kunnen wij bijvoorbeeld een stemverklaring afgeven dat we dat anders zouden willen, maar dan is wel de vraag of je daar niet de eensgezindheid van de aandeelhouders mee op het spel gaat zetten. En dat zou op de lange termijn negatieve gevolgen kunnen hebben, denk ik. Maar het is natuurlijk mogelijk, want de AAV is natuurlijk waar het besluit uiteindelijk definitief genomen wordt.

De voorzitter: Oké. Ik denk dat alle vragen beantwoord zijn en dat we nu eens even naar de wensen en bedenkingen gaan kijken. We hebben nog vijf stuks. Ik noem de ingebrachte wensen en bedenkingen één voor één op.

De commissiegriffier: Hij is nu gepubliceerd.

De voorzitter: Hij is nu gepubliceerd, als het goed is. Dan kan ik ze nu voorlezen. D66, wens: *Dat de Provincie Limburg het superdividend van Enexis vanwege de verkoop van Fudura inzet voor publieke bij het toekomstbestendig maken van de energievoorziening in Limburg.* Wie is voor? Niemand? Dan is er één man voor, en dan is het verworpen.

Dan gaan we verder naar punt 2. LOKAAL-LIMBURG: *Zorg ervoor dat het bedrag dat nu meer in Enexis blijft daadwerkelijk en navolgbaar iets kan betekenen voor de Limburgers. Die zijn vooral*

gediend met een sociale, betrouwbare en betaalbare energietransitie, waarvan Enexis een belangrijk onderdeel uitmaakt. Wie is voor? Wie is tegen?

De commissiegriffier: Die is verworpen.

De voorzitter: Ja. Dan gaan we naar punt 3, LOKAAL-LIMBURG: *Houd als aandeelhouder rekening met het menselijk kapitaal, human capital. Want met voldoende geld en te weinig kennis en kunde op termijn komen we er niet.* Wie is hiervoor? Niemand? Dus ook weer verworpen. Ja?

Dan gaan we over naar 4, een wens van LOKAAL-LIMBURG: *De gesprekken met het Rijk moeten ook gericht zijn op de wet- en regelgeving. De opslag van elektriciteit, buurtbatterijen of welk ander medium dan ook heeft een onmiskenbare relatie tot de capaciteit en stabiliteit van netwerken.* Wie is voor? Een, twee, drie, vier.

De commissiegriffier: Verworpen.

De voorzitter: Dus verworpen. Dan hebben we 5, dat is de PVV. *Als de 1 miljard dan toch naar Enexis gaat, dan moet een substantieel deel van deze gelden, minimaal 50%, gereserveerd worden om het netwerk te verbeteren met als doel om kernenergie als energiebron op korte termijn mogelijk te maken en daarmee het netwerk echt stabiel te maken.* Wie is voor? Eén, dus verworpen.

De commissiegriffier: Ik heb er nog een.

De voorzitter: Nog een. Dan krijgen we 6, dat is van D66. *Dat onze vertegenwoordigers in de AVA van Enexis tot uitdrukking brengen dat wat hen betreft de opbrengst van de Fudura in Enexis blijft.* Wie is daarvoor? Dus ook verworpen. Ogenblik. Dan resten mij nog twee vragen aan de commissie. Dit stuk is behandelbaar voor de Staten. Ja? Is het een hamerstuk of een bespreekstuk? Handen omhoog voor bespreekstuk. Nou, dan zijn we klaar. Dank u.

13.5 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

14 Schorsing

De voorzitter: We gaan weer schorsen, want op 3 februari ronden wij het laatste deel van deze vergadering af. Voor nu wens ik u een fijne avond. Ik schors de vergadering om 16:33 uur.

(De vergadering eindigde om 16.33 uur)

Vastgesteld in de vergadering van Interim Statencommissie van 3 februari 2023,

De commissiegriffier,

Van Birgelen

De voorzitter,

Bosch